

UCHWAŁA Nr XLVI/181/2018
Rady Gminy Trojanów
z dnia 29 maja 2018 roku

w sprawie uchwalenia Gminnej Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych,

Na podstawie art. 18 ust.1 ustawy z dnia 8 marca 1990 r. o samorządzie gminnym (Dz. U. z 2018 r., poz. 994) oraz art. 17 ust.1 pkt 1 ustawy z dnia 12 marca 2004 r. o pomocy społecznej (Dz. U. z 2017 r. poz. 1769 ze zm.) Rada Gminy Trojanów uchwała co następuje:

§ 1.

Uchwała się „Gminną Strategią Rozwiązywania Problemów Społecznych Gminy Trojanów na lata 2018-2022” w brzmieniu stanowiący załącznik do niniejszej uchwały.

§ 2.

Wykonanie uchwały powierza się Wójtowi Gminy Trojanów.

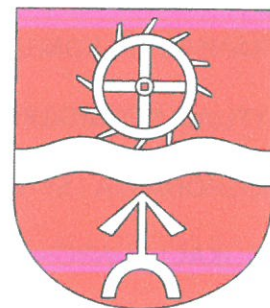
§ 3.

Uchwała wchodzi w życie z dniem podjęcia.

PRZEWODNICZĄCY
Rady Gminy
Jacek Ryszkowski

Załącznik do Uchwały Nr XLVI/181/2018
Rady Gminy Trojanów z dnia 29 maja 2018 r.

**STRATEGIA
ROZWIĄZYWANIA
PROBLEMÓW SPOŁECZNYCH
GMINY TROJANÓW
NA LATA 2018-2022**

PRZEWODNICZĄCY
Rady Gminy
Jacek Ryszkowski

2018

SPIS TREŚCI

WPROWADZENIE	3
I. UWARUNKOWANIA TWORZENIA STRATEGII	5
1. PODSTAWY PRAWNE	5
2. UWARUNKOWANIA STRATEGICZNE I PROGRAMOWE	6
II. DIAGNOZA SYTUACJI SPOŁECZNEJ W GMINIE	15
1. DANE PODSTAWOWE O GMINIE	15
2. TRANSPORT I KOMUNIKACJA	16
3. SYTUACJA DEMOGRAFICZNA I ZASOBY MIESZKANIOWE.....	17
4. GOSPODARKA I SYTUACJA NA RYNKU PRACY	21
5. EDUKACJA I WYCHOWANIE	28
6. KULTURA, SPORT I REKREACJA, TURYSTYKA	29
7. ZDROWIE I PROBLEM NIEPEŁNOSPRAWNOŚCI	31
8. UZALEŻNIENIA I PRZEMOC W RODZINIE	37
9. PROBLEM BEZDOMNOŚCI	43
10. PRZESTĘPCZOŚĆ	44
11. POMOC SPOŁECZNA.....	45
12. ORGANIZACJE POZARZĄDOWE.....	56
13. WYNIKI BADAŃ ANKIETOWYCH „PROBLEMY SPOŁECZNE W ŚRODOWISKU LOKALNYM” ..	58
14. ANALIZA SWOT	73
15. WNIOSKI Z DIAGNOZY	79
III. MISJA, CELE I KIERUNKI DZIAŁAŃ	82
IV. PROGRAMY I PROJEKTY	91
V. WDROŻENIE, MONITOROWANIE I EWALUACJA STRATEGII	92
SPIS TABEL I WYKRESÓW	96

WPROWADZENIE

Polityka społeczna oznacza racjonalną działalność państwa i innych podmiotów zmierzającą do kształtowania ogólnych warunków pracy i bytu ludności, pożądanych struktur społecznych i stosunków społeczno-kulturowych, służących efektywnemu i sprawiedliwemu zaspokojeniu potrzeb społeczeństwa. Na poziomie lokalnym jednym z podstawowych narzędzi służących jej realizacji jest strategia rozwiązywania problemów społecznych.

Strategia rozwiązywania problemów społecznych to dokument przedstawiający koncepcję działań zmierzających do racjonalizacji lokalnej polityki społecznej, szczególnie w aspekcie rozpoznawania zagrożeń społecznych, ich profilaktyki i minimalizowania negatywnych skutków występujących problemów społecznych. Strategia stanowi podstawę do realizacji stosunkowo trwałych wzorów interwencji społecznych w obliczu zagrożeń dla prawidłowego funkcjonowania lokalnej społeczności.

Niniejsza strategia została opracowana w Gminnym Ośrodku Pomocy Społecznej w Trojanowie. Powstała w procesie partycypacyjnym z uwzględnieniem interesów różnych grup społecznych i przy szerokich konsultacjach społecznych. W pracach nad dokumentem uczestniczyli przedstawiciele samorządu lokalnego, w tym sektora pomocy społecznej, oświaty, kultury, sportu i rekreacji, rynku pracy, ochrony zdrowia, a także policji, organizacji pozarządowych, kościoła oraz mieszkańcy gminy. Moderatorem prac nad dokumentem było Centrum Wspierania Służb Społecznych w Częstochowie.

Strategia została przygotowana na lata 2018-2022. Ma umocowanie w dokumentach strategicznych z zakresu polityki społecznej przygotowanych na poziomie europejskim, ogólnopolskim i samorządowym skąd, stosownie do potrzeb mieszkańców, przenosi priorytetowe cele i kierunki działań na poziom lokalny. Dokument umożliwia ubieganie się o środki zewnętrzne, m.in. z funduszy strukturalnych Unii Europejskiej, i stanowi materiał wyjściowy do opracowania szczegółowych programów i projektów pomocy społecznej.

Strategia składa się z pięciu części. W pierwszej z nich zostały przedstawione podstawy prawne tworzenia dokumentu oraz jego uwarunkowania strategiczne i programowe.

Druga część strategii obejmuje podstawowe informacje na temat gminy oraz diagnozę sytuacji społecznej w gminie, która została przygotowana w oparciu o dane pozyskane

z instytucji i organizacji działających w gminie bądź obejmujących zasięgiem działania jej mieszkańców, identyfikację mocnych i słabych stron oraz szans i zagrożeń lokalnego systemu polityki społecznej (analiza SWOT), a także analizę ankiet skierowanych do mieszkańców gminy, w tym przedstawicieli samorządu lokalnego. Diagnoza została przeprowadzona w następujących obszarach: *Transport i komunikacja; Sytuacja demograficzna i zasoby mieszkaniowe; Gospodarka i sytuacja na rynku pracy; Edukacja i wychowanie; Kultura, sport i rekreacja, turystyka; Zdrowie i problem niepełnosprawności; Uzależnienia i przemoc w rodzinie; Problem bezdomności; Przemoc; Pomoc społeczna i Organizacje pozarządowe.*

W trzeciej części strategii, na podstawie wniosków płynących z przeprowadzonej diagnozy oraz przy uwzględnieniu kompetencji samorządu gminnego, zostały sformułowane: misja, cele strategiczne i operacyjne oraz kierunki działań niezbędnych do podjęcia w okresie programowania dokumentu. Zostali również wskazani realizatorzy strategii, przedstawione źródła finansowania dokumentu i czas realizacji wyznaczonych w nim kierunków działań, ramy finansowe strategii oraz prognoza zmian.

W czwartej części dokumentu wskazane są programy oraz przedstawiona jest informacja na temat projektów mogących służyć realizacji strategii.

Piąta część strategii zawiera informacje na temat sposobu realizacji dokumentu oraz prowadzenia jego monitoringu i ewaluacji przy wykorzystaniu przygotowanego zestawu wskaźników monitoringowych.

Przy istniejącym obecnie ogromnym zapotrzebowaniu na myślenie i działanie strategiczne należy pamiętać, że sam fakt przygotowania strategii to dopiero część teoretyczna procesu, którą należy uzupełnić praktyką i działaniem, czyli wdrożeniem dokumentu. Tutaj, odpowiedzialność spada na lokalnych polityków, działaczy, przedstawicieli różnych instytucji, zarówno administracji samorządowej, jak i organizacji pozarządowych. I tylko ich skoordynowana współpraca, wola i determinacja w przeznaczaniu i pozyskiwaniu środków finansowych przełoży się na skuteczność realizacji strategii.

I. UWARUNKOWANIA TWORZENIA STRATEGII

1. PODSTAWY PRAWNE

Obowiązek opracowania Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych Gminy Trojanów na lata 2018-2022 wynika z art. 17 ust. 1 pkt 1 ustawy z dnia 12 marca 2004 r. o pomocy społecznej (t.j. Dz. U. z 2017 r., poz. 1769 ze zm.), który w ramach zadań własnych gminy przewiduje „opracowanie i realizację gminnej strategii rozwiązywania problemów społecznych ze szczególnym uwzględnieniem programów pomocy społecznej, profilaktyki i rozwiązywania problemów alkoholowych i innych, których celem jest integracja osób i rodzin z grup szczególnego ryzyka”.

Do aktów prawnych regulujących treść strategii oraz wpływających na jej realizację należą również m.in.:

- ustawa z dnia 8 marca 1990 r. o samorządzie gminnym (t.j. Dz. U. z 2017 r., poz. 1875),
- ustawa z dnia 26 października 1982 r. o wychowaniu w trzeźwości i przeciwdziałaniu alkoholizmowi (t.j. Dz. U. z 2016 r., poz. 487),
- ustawa z dnia 9 czerwca 2011 r. o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej (t.j. Dz. U. z 2017 r., poz. 697 ze zm.),
- ustawa z 28 listopada 2003 r. o świadczeniach rodzinnych (t.j. Dz. U. z 2017 r., poz. 1952),
- ustawa z dnia 7 września 2007 r. o pomocy osobom uprawnionym do alimentów (t.j. Dz. U. z 2017 r., poz. 489 ze zm.),
- ustawa z dnia 29 lipca 2005 r. o przeciwdziałaniu przemocy w rodzinie (t.j. Dz. U. z 2015 r., poz. 1390),
- ustawa z dnia 29 lipca 2005 r. o przeciwdziałaniu narkomanii (t.j. Dz. U. z 2017 r., poz. 783 ze zm.),
- ustawa z dnia 20 kwietnia 2004 r. o promocji zatrudnienia i instytucjach rynku pracy (t.j. Dz. U. z 2017 r., poz. 1.065 ze zm.),
- ustawa z dnia 13 czerwca 2003 r. o zatrudnieniu socjalnym (t.j. Dz. U. z 2016 r., poz. 1828),
- ustawa z dnia 27 sierpnia 1997 r. o rehabilitacji zawodowej i społecznej oraz zatrudnianiu osób niepełnosprawnych (t.j. Dz. U. z 2016 r., poz. 2046 ze zm.),

- ustawa z dnia 11 lutego 2016 r. o pomocy państwa w wychowywaniu dzieci (Dz. U. z 2017 r., poz. 1851),
- ustawa z dnia 27 sierpnia 2004 r. o świadczeniach opieki zdrowotnej finansowanych ze środków publicznych (t.j. Dz. U. z 2017 r., poz. 1938),
- ustawa z dnia 13 października 1998 r. o systemie ubezpieczeń społecznych (t.j. Dz. U. z 2017 r., poz. 1778),
- ustawa z dnia 15 kwietnia 2011 r. o działalności leczniczej (t.j. Dz. U. z 2016 r., poz. 1638 ze zm.),
- ustawa z dnia 19 sierpnia 1994 r. o ochronie zdrowia psychicznego (t.j. Dz. U. z 2017 r., poz. 882),
- ustawa z dnia 8 grudnia 2006 r. o finansowym wsparciu tworzenia lokali socjalnych, mieszkań chronionych, noclegowni i domów dla bezdomnych (Dz. U. z 2017 r., poz. 1.392),
- ustawa z dnia 21 czerwca 2001 r. o ochronie praw lokatorów, mieszkaniowym zasobie gminy i o zmianie Kodeksu cywilnego (t.j. Dz. U. z 2016 r., poz. 1610 ze zm.),
- ustawa z dnia 21 czerwca 2001 r. o dodatkach mieszkaniowych (t.j. Dz. U. z 2017 r., poz. 180),
- ustawa z dnia 24 kwietnia 2003 r. o działalności pożytku publicznego i o wolontariacie (t.j. Dz. U. z 2016 r., poz. 1817 ze zm.),
- ustawa z dnia 7 września 1991 r. o systemie oświaty (t.j. Dz. U. z 2017 r., poz. 2198 ze zm.).

2. UWARUNKOWANIA STRATEGICZNE I PROGRAMOWE

Strategia Rozwiązywania Problemów Społecznych Gminy Trojanów na lata 2018-2022 pozostaje w zgodności z dokumentami strategicznymi i programowymi, które opracowano na szczeblu europejskim, krajowym i samorządowym. Należą do nich:

- Europa 2020 – Strategia na rzecz inteligentnego i zrównoważonego rozwoju sprzyjającego włączeniu społecznemu,
- Strategia Rozwoju Kraju 2020 – Aktywne społeczeństwo, konkurencyjna gospodarka, sprawne państwo,
- Umowa Partnerstwa – Programowanie perspektywy finansowej 2014-2020,
- Program Operacyjny Wiedza, Edukacja, Rozwój 2014-2020,

- Regionalny Program Operacyjny Województwa Mazowieckiego na lata 2014-2020,
- Strategia Polityki Społecznej Województwa Mazowieckiego na lata 2014-2020,
- Strategia Rozwoju Powiatu Garwolińskiego 2015-2030,
- Strategia Rozwoju Gminy Trojanów na lata 2016-2022.

Europa 2020 – Strategia na rzecz inteligentnego i zrównoważonego rozwoju sprzyjającego włączeniu społecznemu jest dokumentem, którego głównym celem jest wyjście z kryzysu, w jakim w ostatnich latach znalazła się gospodarka europejska, powrót na ścieżkę rozwoju, a następnie na niej pozostanie. Strategia, której założeniem jest stworzenie większej liczby miejsc pracy i podniesienie standardu życia, obejmuje trzy wzajemnie ze sobą powiązane priorytety:

1. Rozwój inteligentny – rozwój gospodarki opartej na wiedzy i innowacji;
2. Rozwój zrównoważony – wspieranie gospodarki efektywniej korzystającej z zasobów, bardziej przyjaznej środowisku i bardziej konkurencyjnej;
3. Rozwój sprzyjający włączeniu społecznemu – wspieranie gospodarki o wysokim poziomie zatrudnienia, zapewniającej spójność społeczną i terytorialną.

W ramach trzech priorytetów tematycznych przygotowano siedem projektów przewodnich. Projekt „*Unia innowacji*” ma na celu poprawę warunków ramowych i dostępu do finansowania badań i innowacji, co powinno wzmocnić rolę łańcucha innowacji i zwiększyć poziom inwestycji w całej Unii. Z kolei projekt „*Młodzież w drodze*” służy poprawie wyników systemów kształcenia oraz podniesieniu atrakcyjności europejskiego szkolnictwa wyższego na arenie międzynarodowej, a projekt „*Europejska agenda cyfrowa*” zakłada upowszechnienie szybkiego Internetu oraz umożliwienie gospodarstwom domowym i przedsiębiorstwom czerpanie korzyści z jednolitego rynku cyfrowego.

Projekt „*Europa efektywnie korzystająca z zasobów*” ma na celu uniezależnienie wzrostu gospodarczego od wykorzystania zasobów poprzez zmniejszenie udziału emisji węgla w europejskiej gospodarce, większe wykorzystanie odnawialnych źródeł energii, modernizację transportu i propagowanie efektywności energetycznej, natomiast projekt „*Polityka przemysłowa w erze globalizacji*” służy poprawie otoczenia biznesu, szczególnie w odniesieniu do Małych i Średnich Przedsiębiorstw, oraz wspieraniu rozwoju silnej i zrównoważonej bazy przemysłowej, przygotowanej do konkurowania na rynkach światowych.

Celem projektu „*Program na rzecz nowych umiejętności i zatrudnienia*” jest modernizacja rynków pracy poprzez zwiększanie mobilności siły roboczej oraz rozwijanie kwalifikacji przez całe życie, co powinno podnieść współczynnik aktywności zawodowej i lepiej dopasować do siebie popyt i podaż na rynku pracy, a projekt „*Europejski program walki z ubóstwem*” zakłada zapewnienie spójności społecznej i terytorialnej, tak aby korzyści płynące ze wzrostu gospodarczego i zatrudnienia były szeroko dostępne, a osoby ubogie i wykluczone społecznie mogły żyć godnie i aktywnie uczestniczyć w życiu społecznym.

Strategia Rozwoju Kraju 2020 to z kolei najważniejszy średniookresowy dokument rozwojowy na szczeblu krajowym, określający cele strategiczne do 2020 roku. Wyznacza on trzy obszary strategiczne: *Sprawne i efektywne państwo, Konkurencyjna gospodarka, Spójność społeczna i terytorialna*, w których koncentrują się główne działania, oraz określa, jakie interwencje są niezbędne w celu przyspieszenia procesów rozwojowych.

Celem głównym Strategii jest wzmocnienie i wykorzystanie gospodarczych, społecznych i instytucjonalnych potencjałów zapewniających szybszy i zrównoważony rozwój kraju oraz poprawę jakości życia ludności. Dokument z jednej strony wyznacza działania służące usuwaniu barier rozwojowych, w tym ujawnionych przez kryzys gospodarczy słabości polskiej gospodarki, a z drugiej skupia się na wspomnianych powyżej potencjałach, które będą stymulowały rozwój kraju.

Strategia stanowi bazę dla 9 strategii zintegrowanych (Strategia Innowacyjności i Efektywności Gospodarki, Strategia Rozwoju Kapitału Ludzkiego, Strategia Rozwoju Transportu, Bezpieczeństwo Energetyczne i Środowisko, Sprawne Państwo, Strategia Rozwoju Kapitału Społecznego, Krajowa Strategia Rozwoju Regionalnego 2010-2020: Regiony, Miasta, Obszary wiejskie, Strategia Rozwoju Systemu Bezpieczeństwa Narodowego RP, Strategia Zrównoważonego Rozwoju Wsi, Rolnictwa i Rybactwa), które powinny przyczyniać się do realizacji założonych w niej celów, a zaprojektowane w nich działania rozwijać i uszczegóławiać reformy w niej wskazane. Dokument skierowany jest nie tylko do administracji publicznej, ale także do środowisk społecznych i gospodarczych, które uczestniczą w procesach rozwojowych i mogą je wspomagać zarówno na szczeblu centralnym, jak i regionalnym.

Strategia Rozwoju Kraju 2020 jest również odniesieniem na gruncie krajowym dla dokumentów strategicznych przygotowywanych w kraju na potrzeby programowania środków Unii Europejskiej na lata 2014-2020, tj. Umowy Partnerstwa i programów

operacyjnych (uwzględniających środki z polityki spójności, wspólnej polityki rolnej i wspólnej polityki rybołówstwa). Wskazane w strategii cele rozwojowe i priorytety w znaczącym zakresie wpisują się w cele strategii unijnej „Europa 2020” i są z nią spójne.

Umowa Partnerstwa jest dokumentem określającym strategię interwencji funduszy europejskich w Polsce w latach 2014-2020 w ramach trzech polityk unijnych: polityki spójności, wspólnej polityki rolnej i wspólnej polityki rybołówstwa. Instrumentami realizacji Umowy są krajowe programy operacyjne i regionalne programy operacyjne. Dokumenty te wraz z Umową tworzą spójny system dokumentów strategicznych i programowych na nową perspektywę finansową.

Umowa ściśle wiąże strategię wykorzystania środków europejskich z realizacją Strategii Rozwoju Kraju 2020 i Strategii Europa 2020. Celem konsekwentnie realizowanym w ramach nowej perspektywy finansowej 2014-2020 jest, zgodnie ze Strategią Rozwoju Kraju, oparcie rozwoju na dalszym zwiększaniu konkurencyjności gospodarki, poprawie spójności społecznej i terytorialnej oraz podnoszeniu sprawności i efektywności państwa. Biorąc pod uwagę wskazane powyżej cele rozwojowe kraju, w Umowie wyróżniono cztery priorytety finansowania ze środków europejskich, do których zaliczono: otoczenie sprzyjające przedsiębiorczości i innowacjom, spójność społeczną i aktywność zawodową, infrastrukturę sieciową na rzecz wzrostu i zatrudnienia oraz środowisko i efektywne gospodarowanie zasobami. Priorytety te będą realizowane w ramach właściwych celów tematycznych, wskazanych w projektach rozporządzeń Unii Europejskiej.

Umowa wskazuje m.in. rodzaje inwestycji, mogących liczyć na dofinansowanie, proponuje układ programów operacyjnych, prezentuje zarys systemu ich wdrażania, a także przedstawia ogólne założenia oparte na zasadzie subsydiarności podziału interwencji pomiędzy poziom krajowy i regionalny. Zapewnieniu koordynacji pomiędzy funduszami polityki spójności na poziomie regionalnym służyć ma, umożliwiona po raz pierwszy w okresie programowania 2014-2020, realizacja przez samorzady województw programów dwufunduszowych (Europejski Fundusz Społeczny i Europejski Fundusz Rozwoju Regionalnego). Instrumentem zapewniającym komplementarność interwencji realizowanych przez rząd i samorząd terytorialny będzie kontrakt terytorialny.

Zgodnie z Umową Partnerstwa w latach 2014-2020 Europejski Fundusz Społeczny będzie współfinansował krajowy **Program Operacyjny Wiedza, Edukacja, Rozwój 2014-2020**,

dotyczący rozwoju kompetencji i umiejętności, włączenia społecznego i dobrego rządzenia oraz 16 regionalnych programów operacyjnych. Krajowy program (zasili go 28% środków funduszu) będzie się koncentrował na zmianach strukturalnych poszczególnych polityk sektorowych, a także na takich przedsięwzięciach, które mają charakter ogólnopolski i są priorytetowe z punktu widzenia polityki państwa, natomiast na poziomie regionalnym interwencja Europejskiego Funduszu Społecznego (72% środków funduszu) będzie dotyczyła bezpośredniego wsparcia osób w celu poprawy ich sytuacji na rynku.

Program Operacyjny Wiedza, Edukacja, Rozwój obejmuje pięć następujących osi priorytetowych: I. Osoby młode na rynku pracy, II. Efektywne polityki publiczne dla rynku pracy, gospodarki i edukacji, III. Szkolnictwo wyższe dla gospodarki i rozwoju, IV. Innowacje społeczne i współpraca ponadnarodowa oraz V. Pomoc Techniczna.

Regionalny Program Operacyjny Województwa Mazowieckiego na lata 2014-2020 przewiduje utworzenie 11 osi priorytetowych. Problematykę społeczną ujęto głównie w ramach osi priorytetowych 6. Jakość życia, 8. Rozwój rynku pracy i 9. Wspieranie włączenia społecznego i walka z ubóstwem.

W ramach Osi Priorytetowej 6. wyznaczono cele szczegółowe zakładające zwiększenie jakości efektywnie świadczonych usług zdrowotnych o wysokim standardzie w priorytetowych obszarach oraz ożywienie obszarów zmarginalizowanych poprzez przywrócenie lub nadanie im nowych funkcji społeczno-gospodarczych. Ich osiągnięciu służyć ma wprowadzenie w życie priorytetów inwestycyjnych obejmujących: inwestycje w infrastrukturę zdrowotną i społeczną, które przyczyniają się do rozwoju krajowego, regionalnego i lokalnego oraz zmniejszania nierówności w zakresie stanu zdrowia, promowanie włączenia społecznego poprzez lepszy dostęp do usług społecznych, kulturalnych i rekreacyjnych oraz przejście z usług instytucjonalnych do usług na poziomie społeczności lokalnych, a także wspieranie rewitalizacji fizycznej, gospodarczej i społecznej ubogich społeczności na obszarach miejskich i wiejskich.

Z kolei w ramach Osi Priorytetowej 8. sformułowano cele szczegółowe zakładające zwiększenie zatrudnienia osób, które zostały zidentyfikowane jako zagrożone na rynku pracy, oraz umożliwienie powrotu do aktywności zawodowej osobom sprawującym opiekę nad dziećmi do lat 3., a do priorytetów inwestycyjnych zaliczono: zapewnienie dostępu do zatrudnienia dla osób poszukujących pracy i osób biernych zawodowo, w tym długotrwale

bezrobotnych oraz oddalonych od rynku pracy, także poprzez lokalne inicjatywy na rzecz zatrudnienia oraz wspieranie mobilności pracowników oraz wyrównywanie szans mężczyzn i kobiet we wszystkich dziedzinach, w tym w dostępie do zatrudnienia, w rozwoju kariery oraz godzeniu życia zawodowego i prywatnego, a także promowanie równości wynagrodzeń za taką samą pracę.

Z kolei w ramach Osi Priorytetowej 9. przewidziano do realizacji cele szczegółowe zakładające zwiększenie szans na zatrudnienie osób wykluczonych i zagrożonych wykluczeniem społecznym oraz zapobieganie zjawisku wykluczenia społecznego i ubóstwa, zapewnienie szerszego dostępu do usług społecznych dla osób zagrożonych ubóstwem lub wykluczeniem społecznym, w szczególności usług środowiskowych oraz usług wsparcia rodziny i pieczy zastępczej oraz zwiększenie dostępności usług opieki zdrowotnej oraz zatrudnienia w podmiotach ekonomii społecznej i zakresu realizowanych przez nie działań. Osiągnięcie tych celów uzależniono od wdrożenia priorytetów inwestycyjnych obejmujących: aktywną integrację osób wykluczonych i zagrożonych wykluczeniem społecznym (szczególnie osób z niepełnosprawnościami) ukierunkowaną na ich aktywizację społeczno-zawodową, ułatwianie dostępu do przystępnych cenowo, trwałych oraz wysokiej jakości usług, w tym opieki zdrowotnej i usług socjalnych świadczonych w interesie ogólnym oraz wspieranie przedsiębiorczości społecznej i integracji zawodowej w przedsiębiorstwach społecznych oraz ekonomii społecznej i solidarnej w celu ułatwiania dostępu do zatrudnienia.

Strategia Polityki Społecznej Województwa Mazowieckiego na lata 2014-2020 jest dokumentem, który stanowi podstawę polityki społecznej województwa. Na podstawie analizy sytuacji społeczno-gospodarczej Mazowsza i problemów społecznych występujących na jego terenie, sformułowano misję i cele polityki społecznej regionu.

Cele główne wyznaczone w dokumencie przewidują: zwiększenie aktywności zawodowej osób pozostających bez zatrudnienia, w szczególności z grup defaworyzowanych, wyrównywanie szans dla osób z niepełnosprawnością oraz przeciwdziałanie ich wykluczeniu społecznemu, poprawę dostępu do usług społecznych, w tym zdrowotnych, dla osób długotrwale lub ciężko chorych, zwiększenie zakresu i liczby działań profilaktycznych i specjalistycznych realizowanych na rzecz przeciwdziałania przemocy w rodzinie, zwiększenie spójności systemu przeciwdziałania handlu ludźmi przy współpracy wszystkich służb publicznych i organizacji pozarządowych, przeciwdziałanie uzależnieniom poprzez rozwój

działań profilaktycznych, ze szczególnym uwzględnieniem działań interdyscyplinarnych oraz współpracy służb i instytucji, zwiększenie spójności działań na rzecz przeciwdziałania uzależnieniom od narkotyków, rozwój systemów wspierania rodziny oraz pieczy nad dzieckiem sprawowanych w środowisku lokalnym, w tym także w formie przysposobienia, wzrost kompetencji rodziców i opiekunów dzieci zagrożonych dysfunkcją w zakresie sprawowania funkcji rodzicielskich, rozwój systemu wspierania rodziny i ochrony macierzyństwa, rozwijanie współpracy służb i instytucji umożliwiającej interdyscyplinarne zapobieganie występowaniu sytuacji kryzysowych i reagowanie w stanach kryzysu, tworzenie i rozwój skutecznego, zintegrowanego systemu zabezpieczenia przed klęskami żywiołowymi i konsekwencjami zdarzeń ekologicznych, rozwój usług i projektów społecznych na rzecz integracji cudzoziemców/uchodźców, a także rozwój systemu pomocy penitencjarnej i postpenitencjarnej na rzecz integracji społeczno-zawodowej osób opuszczających zakłady karne.

Strategia Rozwoju Powiatu Garwolińskiego 2015-2030 jest dokumentem wyznaczającym cele polityki rozwoju w powiecie. W oparciu o diagnozę stanu powiatu, sformułowano misję rozwoju, a także wyznaczono cele strategiczne i operacyjne oraz zadania realizacyjne.

Do celów operacyjnych odnoszących się do problematyki społecznej zaliczono m.in.: wykorzystanie potencjału gospodarczego powiatu oraz kreowanie korzystnego dla rozwoju gospodarczego, tworzenie jak najlepszych warunków dla rozwoju przedsiębiorczości mieszkańców, rozwijanie lokalnego rynku pracy i wdrażanie rozwiązań mających na celu przeciwdziałanie bezrobociu, rozwijanie rolnictwa i przetwórstwa rolno-spożywczego, poprawę warunków bytowych ludności zamieszkującej tereny wiejskie oraz kreowanie pozarolniczych miejsc pracy, rozwijanie systemu edukacji i bazy sportowej, umożliwienie mieszkańcom powiatu dostępu do właściwego poziomu usług medycznych i opieki społecznej (w tym modernizowanie placówek pomocy społecznej, usprawnienie współpracy podmiotów działających w obszarze rozwiązywania problemów społecznych, pomoc w usamodzielnieniu wychowanków opuszczających placówki opiekuńczo-wychowawcze i rodziny zastępcze, poprawa warunków umożliwiających osobom niepełnosprawnym udział w życiu społecznym i zawodowym, pobudzanie społecznej aktywności do działań na rzecz osób niepełnosprawnych oraz innych osób potrzebujących pomocy, poprawa funkcjonowania osób niepełnosprawnych

i wsparcie rodzin w powiecie, promowanie idei rodzicielstwa zastępczego i kształtowanie wizerunku rodzin zastępczych) oraz podejmowanie działań na rzecz poprawy bezpieczeństwa publicznego.

Strategia Rozwoju Gminy Trojanów na lata 2016-2022 jest podstawowym dokumentem strategicznym wyznaczającym kierunki rozwoju gminy. W oparciu o diagnozę sytuacji w gminie, sformułowano w nim wizję i misję gminy, strategiczne cele rozwojowe, programy/plany operacyjne oraz zadania.

Do zadań istotnych z punktu widzenia niniejszego dokumentu zaliczono m.in.: zwiększenie efektywności i jakości pomocy społecznej oraz jakości i dostępności usług medycznych, systematyczne modernizowanie i rozbudowę zaplecza placówek dydaktycznych, poprawę stanu technicznego przyszkolnych boisk sportowych, budowę, modernizację, rozbudowę i doposażenie obiektów sportowych, zwiększenie jakości, zakresu i efektywności usług edukacyjnych oraz efektywności finansowania systemu szkolnego, udzielanie wsparcia w zakresie prowadzenia zajęć dodatkowych dla dzieci i młodzieży, wyposażenie sal komputerowych i pracowni w szkołach, wspieranie lokalnych inicjatyw i działań o charakterze kulturalnym, organizowanie imprez okolicznościowych, promowanie i wspieranie działalności i funkcjonowania Kół Gospodyń Wiejskich oraz Zespołu Ludowego w Woli Koryckiej, zwiększenie jakości, zakresu i dostępu do obiektów i miejsc uprawiania sportu, rekreacji i turystyki, poszerzanie oferty w zakresie uprawiania sportu i spędzania czasu wolnego, tworzenie warunków do budowy i rozbudowy sieci informatycznych oraz rozwijanie na terenie gminy punktów z bezpłatnym dostępem do Internetu, budowę i rozbudowę infrastruktury przeznaczonej do uprawiania turystyki aktywnej, utworzenie szlaków pieszych i rowerowych oraz ścieżek edukacyjnych, aktywizację terenów wiejskich jako lokalnych ośrodków kulturowych, rozbudowę małej infrastruktury turystycznej służącej udostępnianiu na cele turystyczne obszarów cennych przyrodniczo, przygotowanie planistyczne terenów pod inwestycję budownictwa letniskowego, promocję walorów turystycznych gminy oraz inicjowanie międzygminnej współpracy w zakresie wspólnej promocji turystyki.

Za ważne uznano również: tworzenie przyjaznych warunków rozwoju dla indywidualnej działalności gospodarczej oraz małych i średnich przedsiębiorstw, przygotowanie planistyczne terenów inwestycyjnych dla potencjalnych inwestorów, wspieranie działań na rzecz powstawania i rozwoju lokalnej przedsiębiorczości w sektorze

rolno-spożywczym, promocję nowoczesnych form gospodarowania na obszarach wiejskich, wzmocnienie instytucjonalne rolnictwa, poprawę zagospodarowania terenów rolnych i leśnych poprzez scalenia i system zalesień, przeprowadzanie kampanii informacyjnych wśród rolników na temat możliwości pozyskania środków finansowych na rozwój gospodarstw agroturystycznych oraz na różnicowanie działalności rolniczej, organizowanie szkoleń dla rolników w zakresie podejmowania dodatkowej działalności zbliżonej do rolnictwa, zapewnienie dostępu do doradztwa w zakresie zmiany zawodu oraz szkoleń pozwalających na zdobycie umiejętności i kwalifikacji związanych z wyborem nowego zawodu, a także promowanie produktu lokalnego.

II. DIAGNOZA SYTUACJI SPOŁECZNEJ W GMINIE

1. DANE PODSTAWOWE O GMINIE

Trojanów jest gminą wiejską, położoną w województwie mazowieckim, w powiecie garwolińskim. W obrębie powiatu garwolińskiego graniczy z gminami Maciejowice, Sobolew i Żelechów, a także z gminami Kłoczew, Ryki i Stężycza z powiatu ryckiego, w województwie lubelskim.

Gmina zajmuje powierzchnię 151,01 km², co stanowi 11,76% powierzchni powiatu, a w jej skład wchodzi 28 sołectw: Babice, Budziska, Damianów, Derlatka, Dębówka, Dudki, Elżbietów, Jabłonowiec, Komory, Korytnica, Kozice, Kruszyna, Majdan, Mroków, Nowiny Życkie, Ochodne, Piotrówek, Podebłocie, Prandocin, Ruda, Skruda, Trojanów, Więcków, Wola Korycka Dolna, Wola Korycka Górna, Wola Życka, Żabianka i Życzyn.

Gmina położona jest w zachodniej części Wyżyny Żelechowskiej, a tereny wysunięte najbardziej na południe leżą w obrębie Doliny Środkowej Wisły. Teren gminy w znacznej części leży w zlewni rzeki Okrzejki, niewielkie obszary na północnym zachodzie w zlewni rzeki Wilgi, a na południowym zachodzie w zlewni rzeki Wisły. Krajobraz gminy jest mało zróżnicowany, równinny i lekko falisty. Urozmaiceniem rzeźby, zwłaszcza na terenach na wschód od drogi Warszawa – Lublin, są nieliczne wydmy paraboliczne, wzniesienia morenowe i doliny cieków. Naturalnymi zbiornikami wodnymi są śródbagiennie i śródpolne oczka wodne oraz starorzecza. W Trojanowie znajdują się 3 kompleksy stawów. Na obszarze gminy Trojanów znajdują się tereny i obiekty objęte ochroną prawną: Obszar specjalnej ochrony siedlisk Natura 2000 „Podebłocie” i 5 pomników przyrody.

Pierwsze ślady osadnictwa na terenach dzisiejszej gminy Trojanów pochodzą z okresu wczesnego średniowiecza; powstały wówczas osady leśne, a następnie targowe, erygowane były parafie. Jedna z najstarszych parafii w tym rejonie powstała w Korytnicy, zaś pierwsze zapisy świadczące o jej istnieniu pochodzą z 1326 roku. Początki Trojanowa sięgają XIV wieku, a powstanie kilku sąsiednich wsi, jak Dudki, Ruda, Żabianka datuje się na XVI wiek. Przełomowe znaczenie dla rozwoju okolicznych miejscowości miało wytyczenie w 1835 roku szlaku warszawsko-lubelskiego przebiegającego przez Żabiankę oraz w pobliżu Trojanowa, Korytnicy i Woli Koryckiej.

Na terenie gminy zachowały się częściowo zespoły dworskie i folwarczne. Do najobszerniejszych należy założenie dworskie z częścią folwarczną w Trojanowie, dość dobrze zachowało się założenie rezydencjonalne z murowanymi budynkami i parkiem w Korytnicy. Warto wymienić także założenie w Podebłociu z murowanym dworem przy obecnej szkole jako przykład skromnej siedziby ziemiańskiej. Spośród zabytków techniki najstarszym i najlepiej zachowanym obiektem jest młyn wodny z przełomu XVIII/XIX wieku w miejscowości Trojanów-Grąd. Historię gminy dokumentują także zabytkowe cmentarze, wśród nich cmentarze parafialne w Dębówce i Korytnicy, oraz licznie zachowane drobne obiekty sakralne, jak kapliczki, figurki i krzyże przydrożne.

2. TRANSPORT I KOMUNIKACJA

Przez teren gminy Trojanów przebiega droga krajowa nr 17 (jej długość na terenie gminy wynosi 11,30 km) Warszawa – Lublin – Zamość – granica państwa (docelowo droga ekspresowa), realizująca następujące połączenia:

- międzynarodowe – z terenami Rosji, Ukrainy, Białorusi i Litwy (droga nr 17 stanowi główne połączenie na trasie Warszawa – Lublin – Lwów),
- międzyregionalne – z sąsiednim województwem lubelskim i miastem Lublin,
- wewnątrzwojewódzkie – z Warszawą i z najbliższymi miastami powiatowymi: Garwolinem w województwie mazowieckim i Rykami w województwie lubelskim.

System komunikacyjny na terenie gminy uzupełniają drogi powiatowe (o łącznej długości 78,90 km), które realizują powiązania z sąsiednimi gminami: Maciejowice, Sobolew, Żelechów, Kłoczew, Ryki, Stężyca, oraz drogi gminne (o łącznej długości 77,40 km), które realizują powiązania pomiędzy poszczególnymi miejscowościami gminy.

Przez teren gminy przebiega również linia kolejowa relacji Warszawa – Piława – Dęblin – Lublin – granica państwa, pierwszorzędna, dwutorowa i zelektryfikowana. Realizuje ona połączenia międzyregionalne i wewnątrzwojewódzkie. Długość linii kolejowej na terenie gminy wynosi 8,40 km.

Usługi komunikacyjne na terenie gminy świadczą: PKS, komunikacja zastępcza PKP oraz przewoźnicy prywatni.

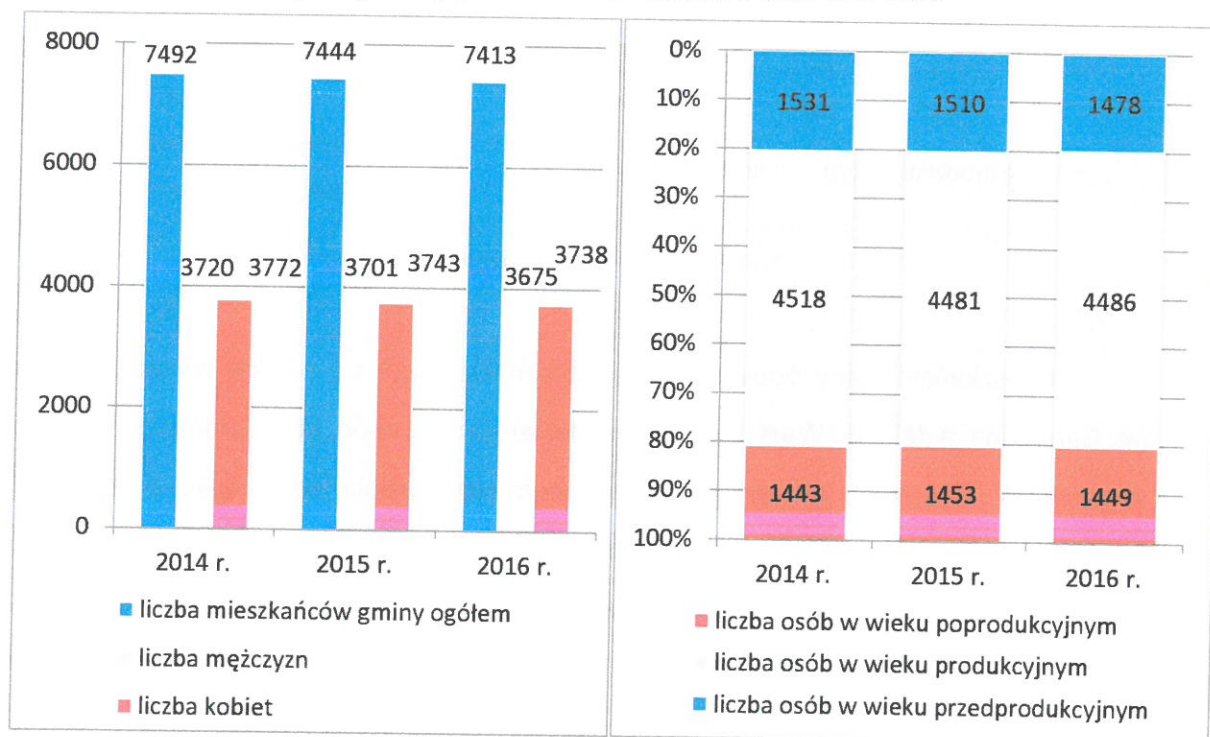
Najlepsze, lecz nadal niezadowolające, połączenia komunikacyjne mają mieszkańcy miejscowości Ruda, Żabianka, Trojanów i Podebłocie. Z kolei z trudnościami komunikacyjnymi zmagają się mieszkańcy większości miejscowości gminy (z uwagi na kolonijną, rozproszoną zabudowę na jej terenie), przy czym w największym stopniu dotyczą one mieszkańców miejscowości Prandocin, Wola Korycka Górna, Wola Korycka Dolna i Damianów.

3. SYTUACJA DEMOGRAFICZNA I ZASOBY MIESZKANIOWE

W latach 2014-2016 liczba ludności gminy Trojanów zmniejszała się z roku na rok (z 7.492 w 2014 r. do 7.413 w 2016 r.). Na koniec kolejnych lat większość wśród mieszkańców stanowiły kobiety (po 50,3% w latach 2014-2015, 50,4% w 2016 r.).

W latach 2014-2016 roku liczba dzieci i młodzieży zmniejszała się z roku na rok, liczba osób w wieku produkcyjnym ulegała wahaniom, a liczba osób starszych systematycznie rosła. Dane szczegółowe w tym zakresie przedstawiają poniższe wykresy.

Wykresy 1-2. Ludność gminy oraz jej struktura wiekowa w latach 2014-2016

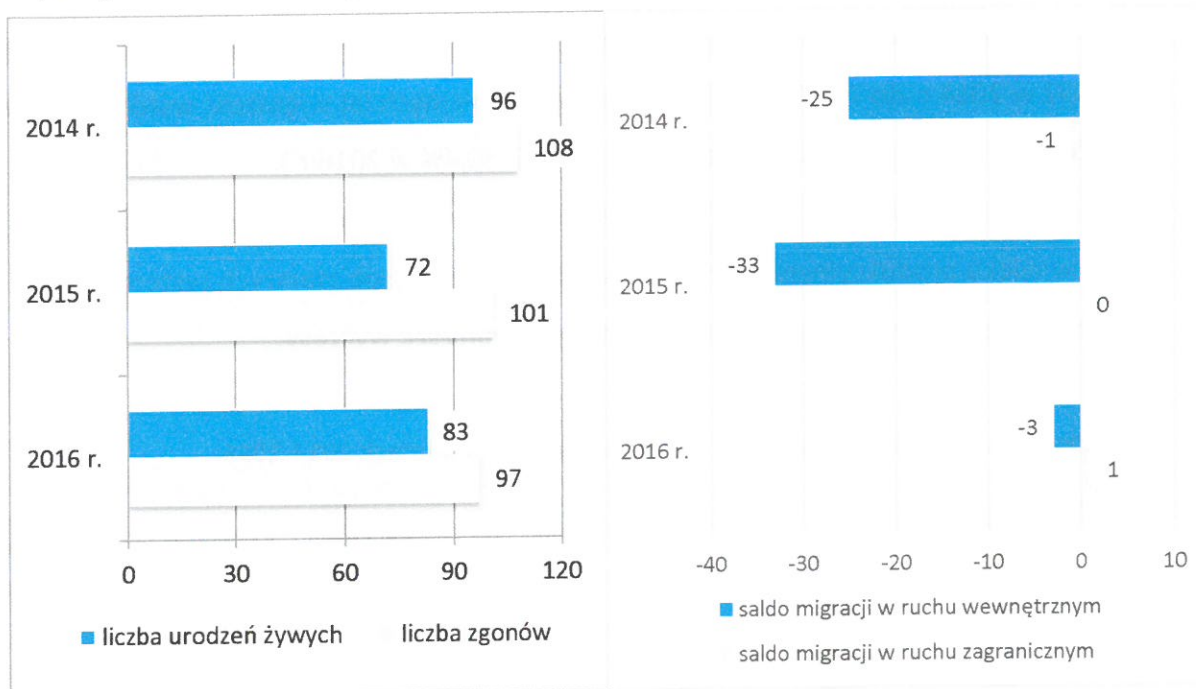

Źródło danych: Główny Urząd Statystyczny.

Spadek liczby ludności gminy w latach 2014-2016 był efektem zarówno niekorzystnego przyrostu naturalnego (-12 w 2014 r., -29 w 2015 r., -14 w 2016 r.), jak i ujemnego salda migracji, odbywającej się głównie w ruchu wewnętrznym (-26 w 2014 r., -33 w 2015 r., -2 w 2016 r.).

Dane szczegółowe na temat ruchu naturalnego i salda migracji mieszkańców gminy przedstawiają poniższe wykresy.

Wykresy 3-4. Ruch naturalny i saldo migracji ludności gminy w latach 2014-2016

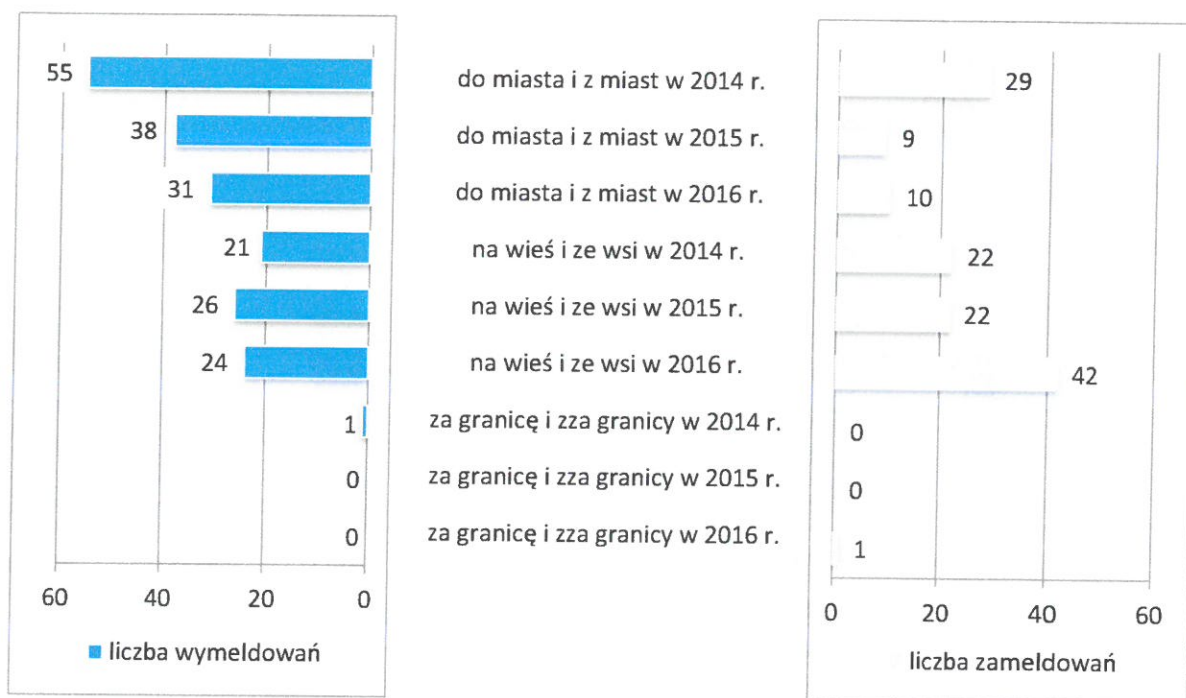

Źródło danych: Główny Urząd Statystyczny.

Mieszkańcy gminy opuszczający jej teren kierowali się przede wszystkim do miast, np. Garwolina, a dalej do Warszawy. Z kolei dla większości osób, które postanowiły się osiedlić w gminie w 2014 roku, wcześniejszym miejscem zamieszkania były miasta, a w latach 2015-2016 inne obszary wiejskie. W analizowanym okresie marginalne znaczenie miał ruch migracyjny odbywający się za granicę i z za granicy.

Dane szczegółowe na temat ruchu migracyjnego ludności gminy według typu i kierunku migracji przedstawia poniższy wykres.

Wykres 5. Ruch migracyjny ludności gminy w latach 2014-2016 według typu i kierunku migracji

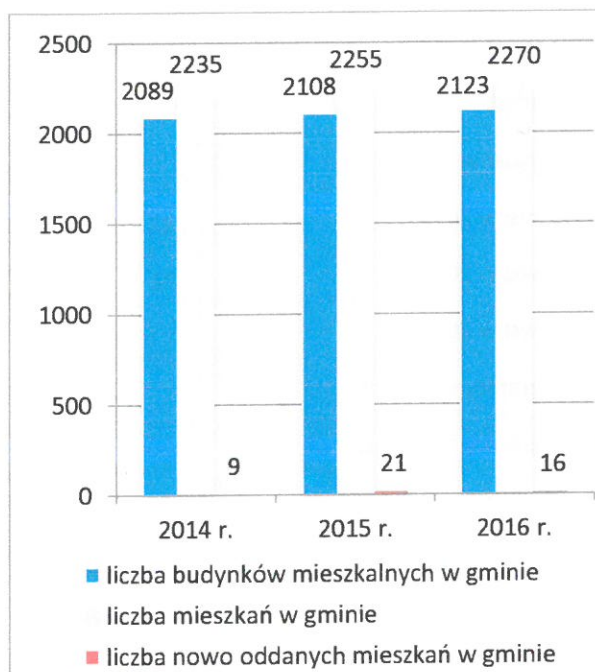
Źródło danych: Główny Urząd Statystyczny.

Analizując sytuację demograficzną w gminie, należy podkreślić, iż przyjęty do badania trzyletni okres jest zbyt krótki, aby jednoznacznie zdefiniować charakter zachodzących zmian. Niemniej, uwagę zwraca systematyczny spadek liczby dzieci i młodzieży oraz stały wzrost liczby osób starszych. Na tej podstawie przypuszczać należy, że w niedługim czasie gmina zmagać się będzie z postępującym procesem starzenia się społeczności lokalnej, co w niedługiej perspektywie będzie m.in. wymagało dostosowania w szerszym zakresie niż dotychczas wachlarza usług społecznych do potrzeb seniorów.

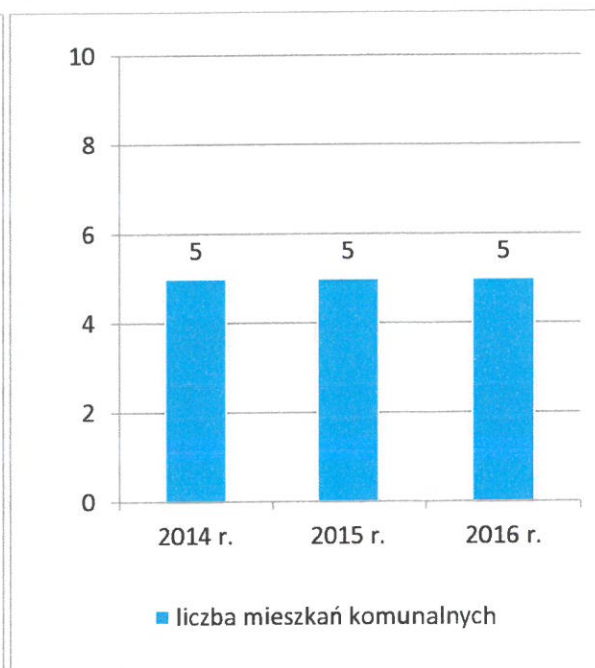
Sytuacja demograficzna w gminie jest jednym z uwarunkowań lokalnej polityki mieszkaniowej. Według danych Głównego Urzędu Statystycznego, w latach 2014-2016 liczba mieszkań w gminie Trojanów zwiększała się nieznacznie z roku na rok (z 2.235 w 2014 r. do 2.270 w 2016 r.). Z kolei z danych Urzędu Gminy Trojanów wynika, że w latach 2014-2016 liczba mieszkań komunalnych będących w zasobach gminy była niewielka i na tym samym poziomie (po 5 w każdym roku). Wśród nich nie było mieszkań socjalnych.

W latach 2014-2016 liczba nowo oddanych mieszkań w gminie ulegała wahaniom (9 w 2014 r., 21 w 2015 r., 16 w 2016 r.). Wśród nowo oddanych mieszkań nie było mieszkań poszerzających zasoby gminy.

Wykres 6. Zasoby mieszkaniowe w gminie w latach 2014-2016

Wykres 7. Mieszkania pozostające w zasobach gminy w latach 2014-2016

Źródło danych: Główny Urząd Statystyczny oraz Urząd Gminy Trojanów.

W gminie dominuje budownictwo charakterystyczne dla osadnictwa wiejskiego pod względem formy i funkcji, tj. budynek mieszkalny jednorodzinny lub wielorodzinny z towarzyszącą zabudową związaną z działalnością gospodarczą i usługową mieszkańców. Zabudowa i zagospodarowanie przestrzenne poszczególnych miejscowości tworzy różnorodne układy dostosowane do lokalnych uwarunkowań. Przeważają układy liniowe o zabudowie skupionej wzdłuż ciągów komunikacyjnych. Na terenie gminy występuje także rozproszone osadnictwo wiejskie o jednorodnej funkcji zabudowy zagrodowej.

Walory przyrodniczo-krajobrazowe gminy sprawiły, że w gminie powstaje zabudowa letniskowa, głównie w miejscowościach Jabłonowiec i Kruszyna.

Według danych Głównego Urzędu Statystycznego na koniec 2016 roku większość mieszkań w gminie była wyposażona w instalacje techniczno-sanitarne w postaci wodociągu, ustępu sflukiwanego, łazienki i centralnego ogrzewania. Najlepiej wyglądała sytuacja z dostępem do sieci wodociągowej, do której podłączonych było 78,5% mieszkań, ustęp sflukiwany i łazienkę posiadało odpowiednio 71,8% i 69,2% mieszkań, a do centralnego ogrzewania dostęp miało 59,2% mieszkań. Na terenie gminy nie ma sieci gazowej; mieszkańcy korzystają z gazu z butli gazowych.

Mieszkańcy gminy, którzy z uwagi na trudną sytuację materialną nie byli w stanie pokryć kosztów związanych z utrzymaniem mieszkania, otrzymywali, po spełnieniu określonych warunków, dodatki mieszkaniowe. Jest to świadczenie pieniężne udzielane w ramach zadań własnych gminy i realizowane przez Urząd Gminy Trojanów. Dane szczegółowe w tym zakresie przedstawia poniższa tabela.

Tabela 1. Dodatki mieszkaniowe przyznane w gminie w latach 2014-2016

	2014 r.	2015 r.	2016 r.
liczba gospodarstw, którym przyznano dodatki mieszkaniowe	2	2	1
liczba przyznanych dodatków mieszkaniowych	21	19	12
wartość przyznanych dodatków mieszkaniowych (w zł)	3.585	2.756	1.873

Źródło danych: Urząd Gminy Trojanów oraz Główny Urząd Statystyczny.

W latach 2014-2016 liczba gospodarstw domowych, którym przyznano dodatki mieszkaniowe była niewielka (po 2 w latach 2014-2015, 1 w 2016 r.), a z roku na rok zmniejszała się liczba przyznanych dodatków (z 21 w 2014 r. do 12 w 2016 r.) oraz wysokość kwot wydatkowanych na ten cel (z 3.585 zł w 2014 r. do 1.873 w 2016 r.).

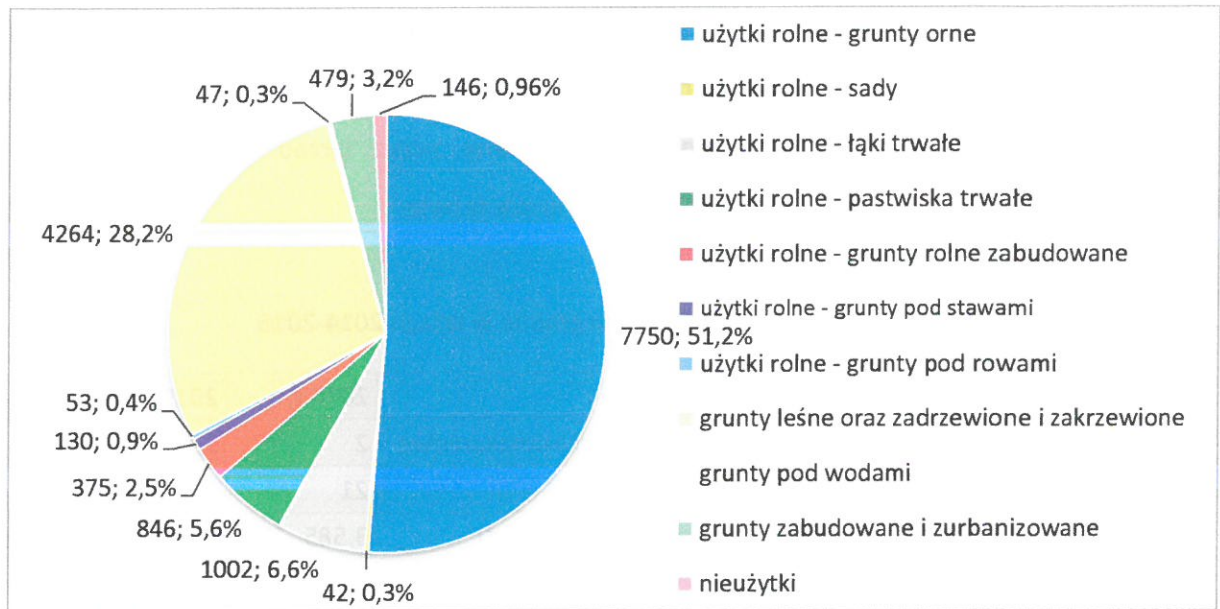
Warto dodać, iż w analizowanym okresie w gminie nie wypłacano dodatków energetycznych. Ta forma pomocy udzielana jest osobom, którym przyznano dodatek mieszkaniowy oraz które są stroną umowy kompleksowej lub umowy sprzedaży energii elektrycznej zawartej z przedsiębiorstwem energetycznym i zamieszkują w miejscu dostarczania energii elektrycznej.

4. GOSPODARKA I SYTUACJA NA RYNKU PRACY

Gmina Trojanów jest nadal gminą o charakterze rolniczym, choć w ostatnich latach coraz większą rolę w gospodarce gminy ogrywa sektor małych i średnich firm trudniących się usługami (głównie w zakresie naprawy pojazdów, budownictwa i transportu) i handlem.

W strukturze użytkowania gruntów dominują użytki rolne (67,4%), w tym grunty orne (50,2%) oraz łąki i pastwiska (12,2%). Znaczną część obszaru zajmują grunty leśne oraz zadrzewione i zakrzewione (28,2%). Dane szczegółowe w tym zakresie przedstawia poniższy wykres.

Wykres 8. Użytki rolne, lasy i grunty leśne, pozostałe grunty i nieużytki (w ha) w gminie

Źródło danych: Główny Urząd Statystyczny.

Według danych Powszechnego Spisu Rolnego z 2010 roku w gminie funkcjonowało 1.214 gospodarstw rolnych, w tym 1.201 gospodarstw prowadzących działalność rolniczą. Wśród tych ostatnich było 18 gospodarstw małych o powierzchni do 1 ha, 443 gospodarstwa o powierzchni od 1 do 5 ha, 513 gospodarstw o powierzchni od 5 do 10 ha, 144 gospodarstwa o powierzchni od 10 do 15 ha oraz 83 gospodarstwa o powierzchni 15 ha i więcej.

W strukturze upraw dominowały zboża (uprawą zbóż zajmowały się 1.133 gospodarstwa rolne spośród 1.161 trudniących się uprawą) i ziemniaki (637). Niewielkie znaczenie miała uprawa warzyw gruntowych (17), upraw przemysłowych (8), buraków cukrowych (6) oraz roślin strączkowych jadalnych na ziarno (4).

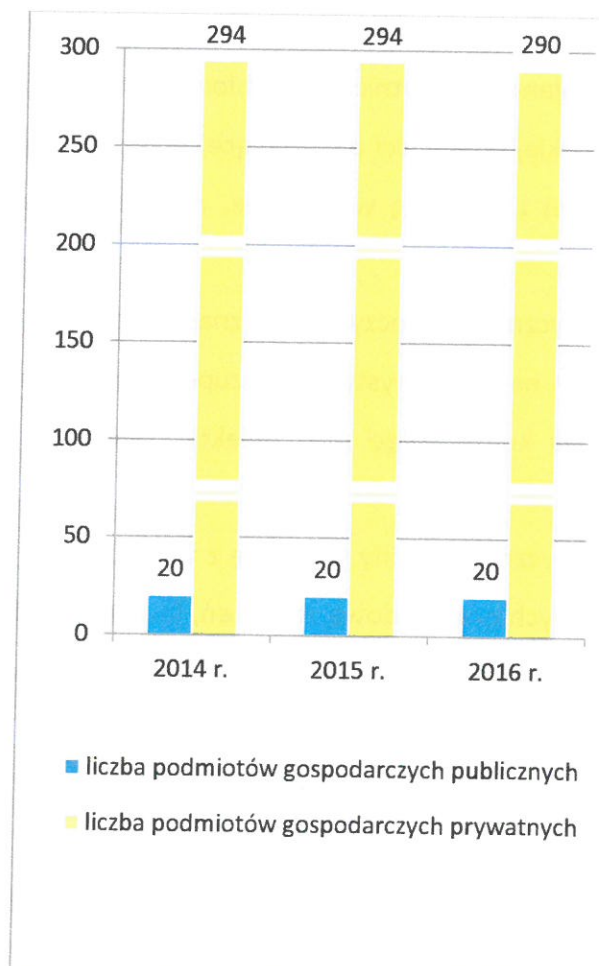
Podstawowy kierunek produkcji zwierzęcej stanowił z kolei chów bydła (zajmowało się nim 639 gospodarstw spośród 904 utrzymujących zwierzęta gospodarskie) i trzody chlewnej (528). Pogłowie bydła liczyło 6.368, a trzody chlewnej 8.744 sztuki. Prowadzono także chów koni (157 koni w 84 gospodarstwach), a w większości gospodarstw (624) hodowano drób, którego pogłowie liczyło łącznie: 23.790 sztuk.

W latach 2014-2016 liczba podmiotów gospodarczych funkcjonujących w gminie utrzymywała się na podobnym poziomie (314 w 2014 r., 315 w 2016 r., 311 w 2016 r.). Zdecydowana większość z nich znajdowała się w rękach prywatnych (po 294 w latach 2014-2015, 290 w 2016 r.). W 2016 roku dominującymi rodzajami działalności gospodarczej

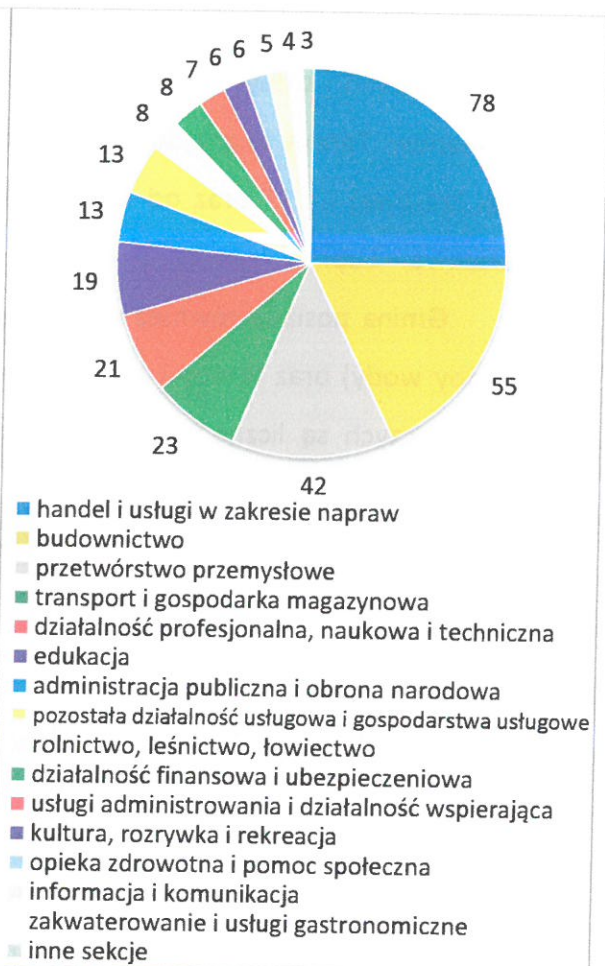
prowadzonej w gminie były: handel i usługi w zakresie napraw (78 podmiotów), budownictwo (55), przetwórstwo przemysłowe (42), transport i gospodarka magazynowa (23), działalność profesjonalna, naukowa i techniczna (21) oraz edukacja (19).

Dane szczegółowe na temat podmiotów gospodarczych funkcjonujących w gminie przedstawiają poniższe wykresy.

Wykres 9. Podmioty gospodarcze w gminie w latach 2014-2016

Wykres 10. Podmioty gospodarcze w gminie w poszczególnych sekcjach Polskiej Klasyfikacji Działalności (PKD) w 2016 roku

Źródło danych: Główny Urząd Statystyczny.

Sektor małych i średnich przedsiębiorstw na terenie gminy jest nadal słabo rozwinięty. Największe skupiska placówek handlowych i usługowych w gminie są w największych jej miejscowościach, tj. Podebłocie i Trojanów.

Biorąc pod uwagę usytuowanie, dogodne połączenia komunikacyjne, planowany rozwój infrastruktury oraz zaplecze materiałowe i produkcyjne, przedsiębiorstwa działające na terenie gminy są atrakcyjnym partnerem dla inwestorów.

Gmina Trojanów ma szanse na wykreowanie impulsów rozwojowych związanych z rozwojem branży rolno-spożywczej, przedsiębiorczości rolnej, tworzeniem produktów lokalnych, a także obsługą turystów. Wykorzystanie tych wewnętrznych potencjałów, przy pomocy środków własnych oraz zewnętrznych, przyczyni się do przyspieszenia procesów modernizacyjnych lokalnej gospodarki i poprawy poziomu życia mieszkańców.

Warto dodać, że gmina dysponuje terenami przeznaczonymi do lokalizacji obiektów przemysłowych i usługowych we wsiach: Trojanów, Korytnica, Podebłocie, Ruda, Żabianka i Damianów. Tereny te znajdują się w niedalekiej odległości od biegnącej przez teren gminy drogi krajowej nr 17 oraz od stacji kolejowej z bocznicą w Życzynie, na trasie kolejowej Warszawa – Lublin.

Gmina posiada również walory turystyczne i wypoczynkowe (znaczne połacie lasów i zasoby wody) oraz tereny z przeznaczeniem na cele turystyczne. Uzupełnieniem wartości przyrodniczych są liczne obiekty dziedzictwa kulturowego oraz obiekty stanowiące bazę lokalową dla wypoczynku i rekreacji.

Pełne wykorzystanie potencjału turystycznego gminy wiąże się z wytyczeniem na jej terenie tras rowerowych i szlaków turystycznych oraz budową zadaszeń, ławek i parkingów leśnych. Bezpośrednie sąsiedztwo z dogodnymi do rozwoju turystyki terenami powinno skłaniać gminę do podejmowania współpracy w zakresie tworzenia oferty turystycznej.

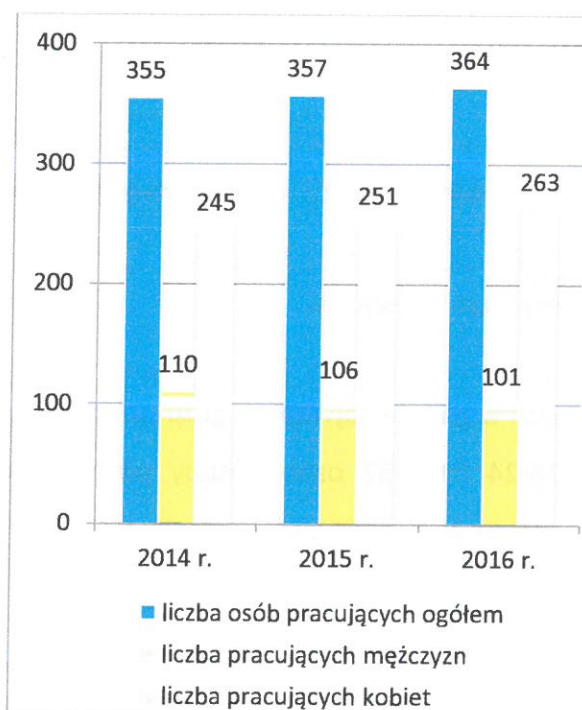
Sytuacja gospodarcza w gminie wpływa na kondycję lokalnego rynku pracy. Według danych Głównego Urzędu Statystycznego, w latach 2014-2016 liczba posiadających zatrudnienie mieszkańców gminy Trojanów zwiększała się nieznacznie z roku na rok (z 355 do 364 w 2016 r.). Mimo iż dane te nie uwzględniają pełnej liczby osób zatrudnionych, na uwagę zasługuje znacznie większy w tym gronie odsetek kobiet (69% w 2014 r., 70,3% w 2015 r., 72,3% w 2016 r.).

Według danych Powiatowego Urzędu Pracy w Garwolinie, w latach 2014-2016 liczba osób bezrobotnych w gminie systematycznie spadała (z 296 w 2014 r. do 232 w 2016 r.). Wśród osób pozostających bez pracy większość stanowili mężczyźni (62,8% w 2014 r., 62% w 2015 r., 59,9% w 2016 r.).

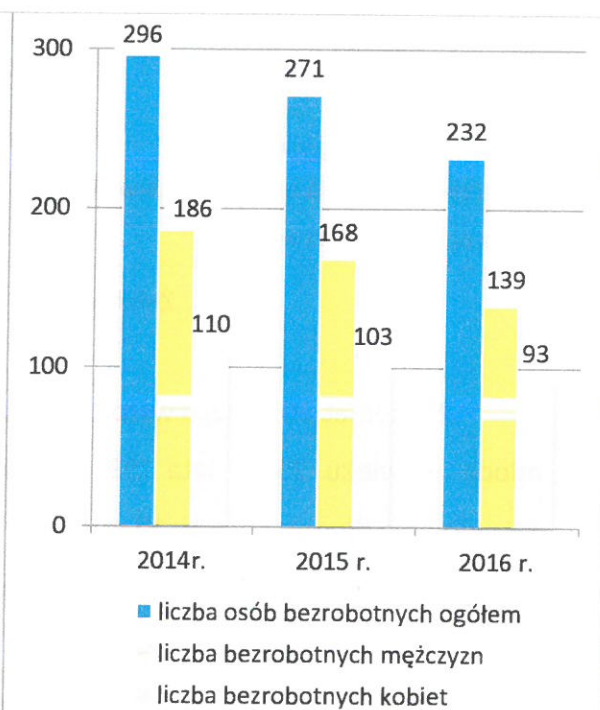
W latach 2014-2016 udział osób bezrobotnych w ogóle mieszkańców gminy będących w wieku produkcyjnym zmniejszał się z roku na rok. W 2014 roku wyniósł 6,6%, rok później osiągnął poziom 6%, a w 2016 roku spadł do 5,2%.

Dane szczegółowe na temat pracujących i bezrobotnych mieszkańców gminy przedstawiają poniższe wykresy.

Wykres 11. Mieszkańcy gminy posiadający zatrudnienie w latach 2014-2016*

Wykres 12. Bezrobotni w gminie według płci w latach 2014-2016

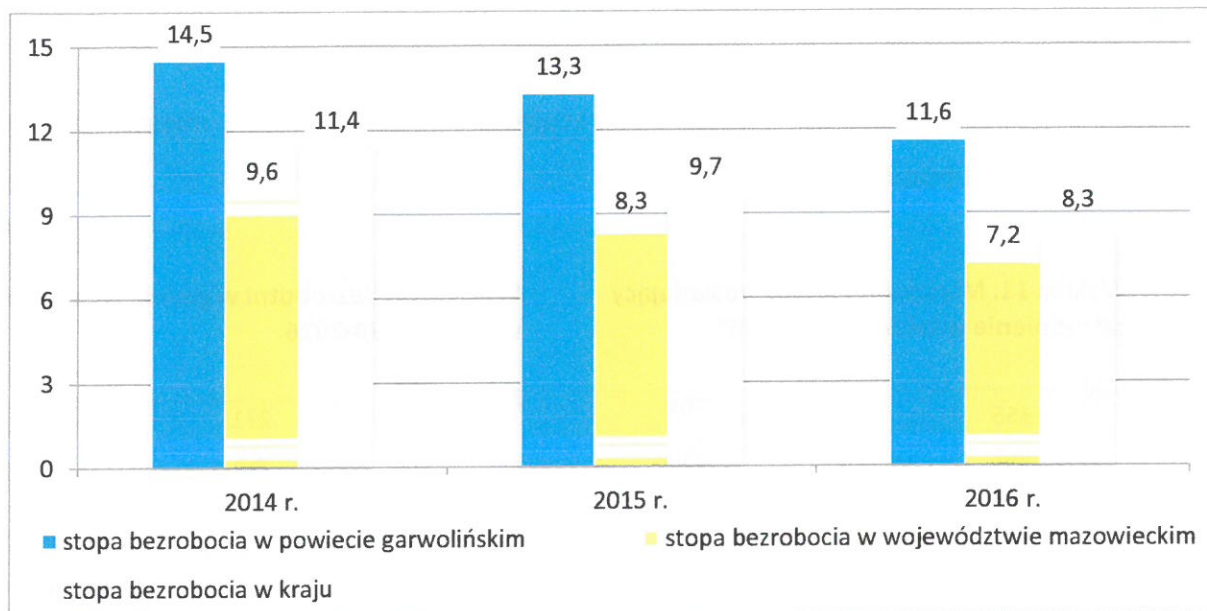

Źródło danych: Główny Urząd Statystyczny i Powiatowy Urząd Pracy w Garwolinie.

*bez pracujących w jednostkach budżetowych działających w zakresie obrony narodowej i bezpieczeństwa publicznego, osób pracujących w gospodarstwach indywidualnych w rolnictwie, duchownych oraz pracujących w organizacjach, fundacjach i związkach, bez podmiotów gospodarczych o liczbie pracujących do 9 osób.

W latach 2014-2016 stopa bezrobocia w powiecie garwolińskim była wyższa niż w województwie mazowieckim i w kraju. Dane szczegółowe w tym zakresie przedstawia poniższy wykres.

Wykres 13. Stopa bezrobocia w powiecie garwolińskim, w województwie mazowieckim i w kraju w latach 2014-2016 (w %)

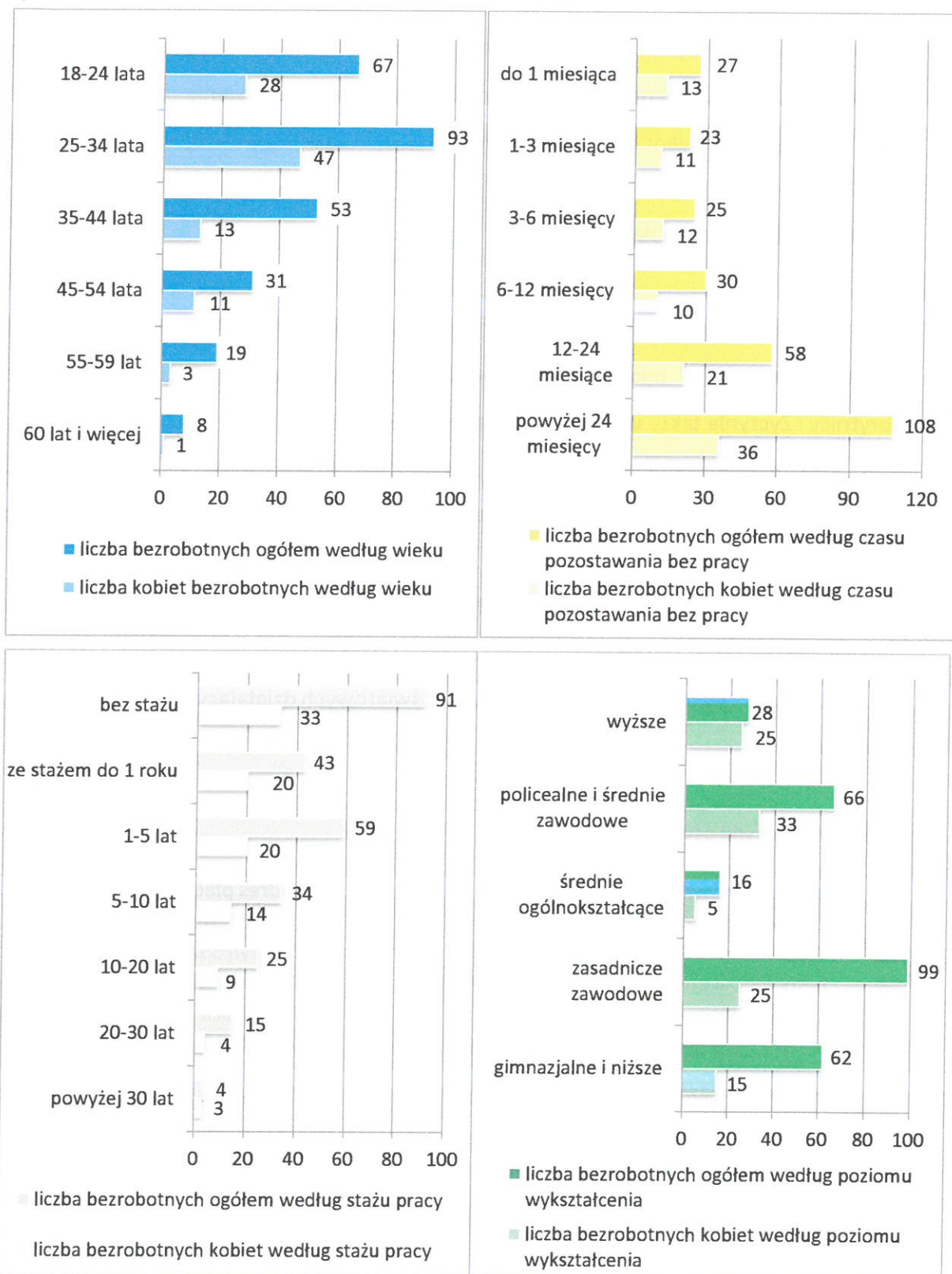
Źródło danych: Główny Urząd Statystyczny.

Na koniec 2016 roku wśród bezrobotnych w gminie największe grupy stanowiły osoby młode w wieku 25-34 lata (93 osoby) i 18-24 lata (67 osób), osoby pozostające bez zatrudnienia długotrwale, tj. 12 miesięcy i więcej (w sumie 166 osoby), osoby bez stażu pracy (99 osób), a także osoby z wykształceniem zasadniczym zawodowym (99 osób).

Największy odsetek kobiet wśród bezrobotnych odnotowano w gronie osób w wieku 25-34 lata (50,5%), pozostających bez pracy do 1 miesiąca (48,1%), od 3 do 6 miesięcy (48%) oraz od 1 do 3 miesięcy (47,8%), ze stażem pracy powyżej 30 lat (75%) oraz do 1 roku (46,5%), a także z wykształceniem wyższym (89,3%).

Dane szczegółowe uwzględniające podział bezrobotnych w gminie według wieku, czasu pozostawania bez pracy, stażu pracy i poziomu wykształcenia przedstawiają poniższe wykresy.

Wykresy 14-17. Bezrobotni w gminie na koniec 2016 roku według wieku, czasu pozostawania bez pracy, stażu pracy oraz poziomu wykształcenia

Źródło danych: Powiatowy Urząd Pracy w Garwolinie.

Rozważając położenie mieszkańców gminy pozostających bez zatrudnienia, należy zwrócić uwagę na potrzebę zwiększania kompetencji, kwalifikacji i mobilności osób bezrobotnych, tak aby skuteczniej i trafniej odpowiadały na zapotrzebowanie regionalnego rynku pracy. Bardzo ważne jest wsparcie ludzi młodych, umożliwienie im podjęcia pierwszej pracy i zdobycia doświadczenia zawodowego.

5. EDUKACJA I WYCHOWANIE

W gminie Trojanów znajduje się 7 placówek oświatowych. W każdej z nich funkcjonują szkoły podstawowa i oddziały przedszkolne, a w placówkach w Trojanowie, Podebłociu, Korytnicy i Życzynie także wygaszane oddziały gimnazjum.

Na terenie gminy nie ma szkoły ponadpodstawowej. Młodzież może kontynuować naukę m.in. w Garwolinie, Rykach, Dęblinie i Żelechowie, gdzie znajdują się szkoły zawodowe, technika i licea.

W gminie nie ma żłobka, co powoduje, że nie są zaspokajane potrzeby w zakresie opieki nad dziećmi do lat 3.

Dane szczegółowe na temat placówek oświatowych działających w gminie przedstawia poniższa tabela.

Tabela 2. Placówki oświatowe w gminie

lp.	nazwa placówki	adres placówki
1.	Zespół Szkół w Trojanowie	08-455 Trojanów
2.	Zespół Szkół w Życzynie	Życzyn 55a, 08-455 Trojanów
3.	Zespół Szkół im. Dawnych Słowian w Podebłociu	Podebłocie 109, 08-455 Trojanów
4.	Zespół Szkół w Korytnicy	Korytnica 106, 08-455 Trojanów
	w tym: Filia Szkoły Podstawowej w Damianowie	Damianów, 08-455 Trojanów
5.	Szkoła Podstawowa w Woli Koryckiej Górnej	Wola Korycka Górna, 08-455 Trojanów
6.	Szkoła Podstawowa w Więckowie	Więcków, 08-455 Trojanów
7.	Szkoła Podstawowa w Budziskach	Budziska 47a, 08-455 Trojanów

Źródło danych: Urząd Gminy Trojanów.

W roku szkolnym 2016/2017 do przedszkoli uczęszczało łącznie 213 dzieci, w szkołach podstawowych naukę pobierało w sumie 468, a w gimnazjach 241 uczniów. W placówkach

oświatowych zatrudnionych było łącznie 131 nauczycieli, z czego 18 nauczycieli w przedszkolach, 72 nauczycieli w szkołach podstawowych oraz 41 nauczycieli w gimnazjach. Placówki oświatowe w gminie zapewniają dostęp do sali gimnastycznej, świetlicy, biblioteki i sprzętu komputerowego, organizują zajęcia pozalekcyjne, w tym koła zainteresowań, uczestniczą w projektach i programach służących rozwijaniu zainteresowań i umiejętności uczniów, wyrównywaniu ich szans edukacyjnych i doskonaleniu nauczycieli, a także realizują programy profilaktyczne i wychowawcze. Ocenia się, że udostępniana uczniom infrastruktura sportowa nie jest zadowalająca – konieczna jest jej modernizacja.

6. KULTURA, SPORT I REKREACJA, TURYSTYKA

Główną instytucją prowadzącą działalność kulturalną w gminie Trojanów jest Gminna Biblioteka Publiczna w Trojanowie posiadająca filię w Korytnicy. Placówka służy rozwijaniu i zaspokajaniu potrzeb czytelniczych, kulturalnych i informacyjnych społeczeństwa oraz uczestniczy w upowszechnianiu wiedzy i kultury. Do zadań Biblioteki należy w szczególności gromadzenie i opracowywanie materiałów bibliotecznych, z uwzględnieniem materiałów dotyczących własnego regionu, udostępnianie zbiorów bibliotecznych na miejscu, wypożyczanie do domu oraz prowadzenie wypożyczeń międzybibliotecznych, a także popularyzacja książek i czytelnictwa.

Według danych Głównego Urzędu Statystycznego, w 2016 roku księgozbiór biblioteczny liczył 22.490 woluminów, liczba czytelników wyniosła 762, a liczba wypożyczeń księgozbioru na zewnątrz – 14.147 woluminów. Placówka umożliwia czytelnikom korzystanie z komputerów z dostępem do sieci Internet. Obok podstawowej działalności Biblioteka zajmuje się organizacją czasu wolnego dzieci i młodzieży, m.in. prowadzi pracę z dziećmi w formie gier i zabaw z książką, poprzez gry planszowe, konkursy recytatorskie, plastyczne i literackie; szczególnie aktywna jest w okresie ferii i wakacji. Placówka zatrudnia 3 etatowych pracowników.

Poniższa tabela zawiera wykaz placówek kulturalnych funkcjonujących w gminie.

Tabela 3. Placówki kulturalne w gminie

lp.	nazwa placówki	adres placówki
1.	Gminna Biblioteka Publiczna w Trojanowie	Trojanów 63b, 08-455 Trojanów
2.	Gminna Biblioteka Publiczna w Trojanowie, Filia w Korytnicy	Korytnica, 08-455 Trojanów

Źródło danych: Urząd Gminy Trojanów.

W gminie działa także Zespół Ludowy z siedzibą w Woli Koryckiej Górnej. Artyści ludowi kultywują dawne zwyczaje i obrzędy, popularyzują piosenki i pieśni południowego Podlasia i wschodniego Mazowsza, prezentując je na różnego rodzaju festiwalach i spotkaniach śpiewaczych.

Na terenie gminy organizowane są różnorodne imprezy – kulturalne, rozrywkowe i sportowo-rekreacyjne. Ich organizacją zajmują się na zasadzie współpracy placówki oświatowe, organizacje pozarządowe, w tym kluby sportowe i jednostki Ochotniczej Straży Pożarnej, oraz Kościoł, a wspierają urzędnicy i liderzy społeczni. Spośród ważniejszych imprez organizowanych w gminie wymienić należy: dożynki gminne, festyny rodzinne, zawody sportowo-pożarnicze oraz uroczystości patriotyczne i okolicznościowe.

Upowszechnianiu kultury fizycznej, sportu i rekreacji w gminie służy dostępna na jej terenie infrastruktura sportowo-rekreacyjna, na którą składają się głównie obiekty przyszkolne. Dane szczegółowe na jej temat przedstawia poniższa tabela.

Tabela 4. Obiekty sportowo-rekreacyjne w gminie

lp.	nazwa obiektu	adres obiektu
1.	Boisko sportowe „Orlik” przy Szkole Podstawowej w Trojanowie	Trojanów 161, 08-455 Trojanów
2.	Wielofunkcyjne boisko sportowe przy Szkole Podstawowej w Życzynie	Życzyn 55a, 08-455 Trojanów.
3.	Boisko do gry w piłkę nożną przy Szkole Podstawowej w Budziskach	Budziska 47a, 08-455 Trojanów

Źródło danych: Urząd Gminy Trojanów.

Gmina posiada zasoby przyrodnicze i kulturowe pozwalające na rozwój na jej terenie różnych form wypoczynku i rekreacji. Do głównych atrakcji turystycznych gminy należy Park Rekreacji i Rozrywki „Farma Iluzji” we wsi Mościska oraz Ośrodek Wypoczynkowy „Tęcza”

w Jabłonowcu posiadający 120 sezonowych miejsc noclegowych. Gmina posiada także całoroczną bazę miejsc wypoczynkowych i noclegowych, na którą składają się ośrodek wypoczynkowo-konferencyjny TALARIA RESORT SPA, motel i zajazd oraz atrakcyjne turystycznie tereny do zagospodarowania, m.in. pod indywidualne budownictwo rekreacyjno-wypoczynkowe.

7. ZDROWIE I PROBLEM NIEPEŁNOSPRAWNOŚCI

W gminie Trojanów funkcjonuje 1 samodzielny zakład opieki zdrowotnej, w skład którego wchodzi 3 ośrodki zdrowia, i działa 1 apteka. Dane szczegółowe w ww. zakresie przedstawia poniższa tabela.

Tabela 5. Zakłady opieki zdrowotnej i apteki w gminie

lp.	nazwa podmiotu	adres podmiotu
1.	Samodzielny Publiczny Zespół Opieki Zdrowotnej w Trojanowie: Ośrodek Zdrowia w Trojanowie Ośrodek Zdrowia w Korytnicy Ośrodek Zdrowia w Woli Życkiej	Trojanów 57a, 08-455 Trojanów Korytnica 3, 08-455 Trojanów Wola Życka 52, 08-455 Trojanów
2.	Apteka w Trojanowie	Trojanów 57a, 08-455 Trojanów

Źródło danych: Urząd Gminy Trojanów.

W ramach Ośrodka Zdrowia w Trojanowie funkcjonują: poradnia lekarza podstawowej opieki zdrowotnej, gabinet pielęgniarki podstawowej opieki zdrowotnej, gabinet położnej podstawowej opieki zdrowotnej, gabinet medycyny szkolnej, poradnia stomatologiczna, punkt szczepień, gabinet zabiegowy i zespół transportu sanitarnego.

W Ośrodku Zdrowia w Korytnicy działają: poradnia lekarza podstawowej opieki zdrowotnej, gabinet pielęgniarki podstawowej opieki zdrowotnej, gabinet medycyny szkolnej, punkt szczepień i gabinet zabiegowy.

W ramach Ośrodka Zdrowia w Woli Życkiej funkcjonują: poradnia lekarza podstawowej opieki zdrowotnej, gabinet pielęgniarki podstawowej opieki zdrowotnej, gabinet medycyny szkolnej, punkt szczepień i gabinet zabiegowy.

Według danych Głównego Urzędu Statystycznego, w latach 2014-2016 liczba porad udzielonych w gminie w ramach podstawowej i ambulatoryjnej opieki zdrowotnej zwiększała się z roku na rok. W 2014 roku wyniosła 20.479, rok później 22.112, a w 2016 roku 22.878.

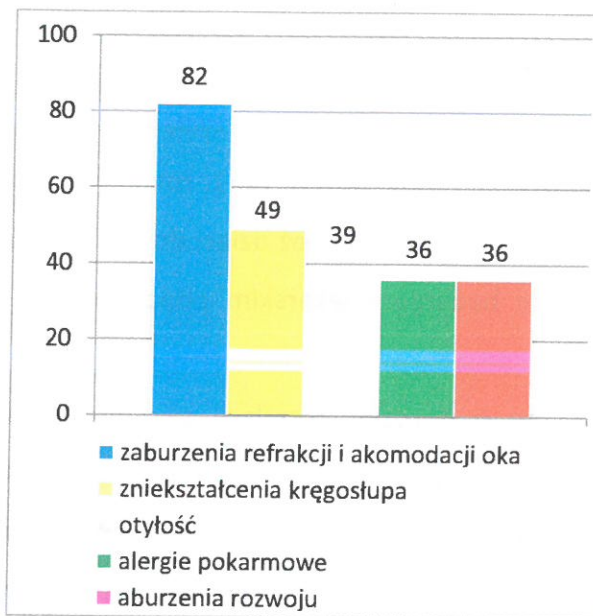
Specjalistyczne świadczenia zdrowotne, świadczenia zdrowotne w warunkach zamkniętych oraz nocną i świąteczną opiekę lekarską i pielęgniarzką dla mieszkańców gminy realizują placówki znajdujące się poza gminą, głównie w Garwolinie, w tym działający w tym mieście Samodzielny Publiczny Zakład Opieki Zdrowotnej (ul. Lubelska 50, 08-400 Garwolin).

Informacji na temat stanu zdrowia mieszkańców gminy dostarczają dane przekazane przez Samodzielny Publiczny Zespół Opieki Zdrowotnej w Trojanowie. Wynika z nich, że w 2016 roku z powodu chorób przewlekłych pod opieką czynną lekarzy podstawowej opieki zdrowotnej pozostawało 288 dzieci i młodzieży oraz 485 osób dorosłych. Najczęściej stwierdzanymi u osób w wieku przedprodukcyjnym schorzeniami były: zaburzenia refrakcji i akomodacji oka (82), zniekształcenia kręgosłupa (49), otyłość (39), alergie pokarmowe i zaburzenia rozwoju (36), alergie skórne (24), alergia – dychawica oskrzelowa (22), upośledzenie umysłowe (12), niedokrwistości, cukrzyca i niedożywienie (po 9) oraz padaczka (8). Z kolei u osób dorosłych najczęściej odnotowywano choroby układu krążenia (219 osób), cukrzycę (98), nowotwory oraz choroby układu mięśniowo-kostnego i tkanki łącznej (po 35), choroby tarczycy (31), przewlekły nieżyt oskrzeli – dychawicę oskrzelową (21), niedokrwistość i choroby obwodowego układu nerwowego (po 19) oraz przewlekłe choroby układu trawiennego (15).

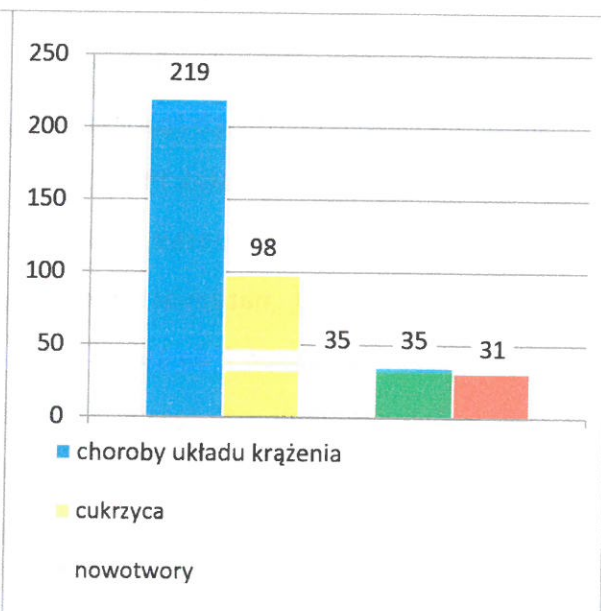
Na koniec 2016 roku łączna liczba osób zadeklarowanych do lekarzy podstawowej opieki zdrowotnej w ww. placówce wynosiła 5.197, w tym 1.033 dzieci i 4.164 osoby dorosłe.

Dane szczegółowe na temat schorzeń najczęściej stwierdzanych u dzieci i młodzieży oraz osób dorosłych przedstawiają poniższe wykresy.

Wykres 18. Schorzenia najczęściej stwierdzone u dzieci i młodzieży w 2016 roku

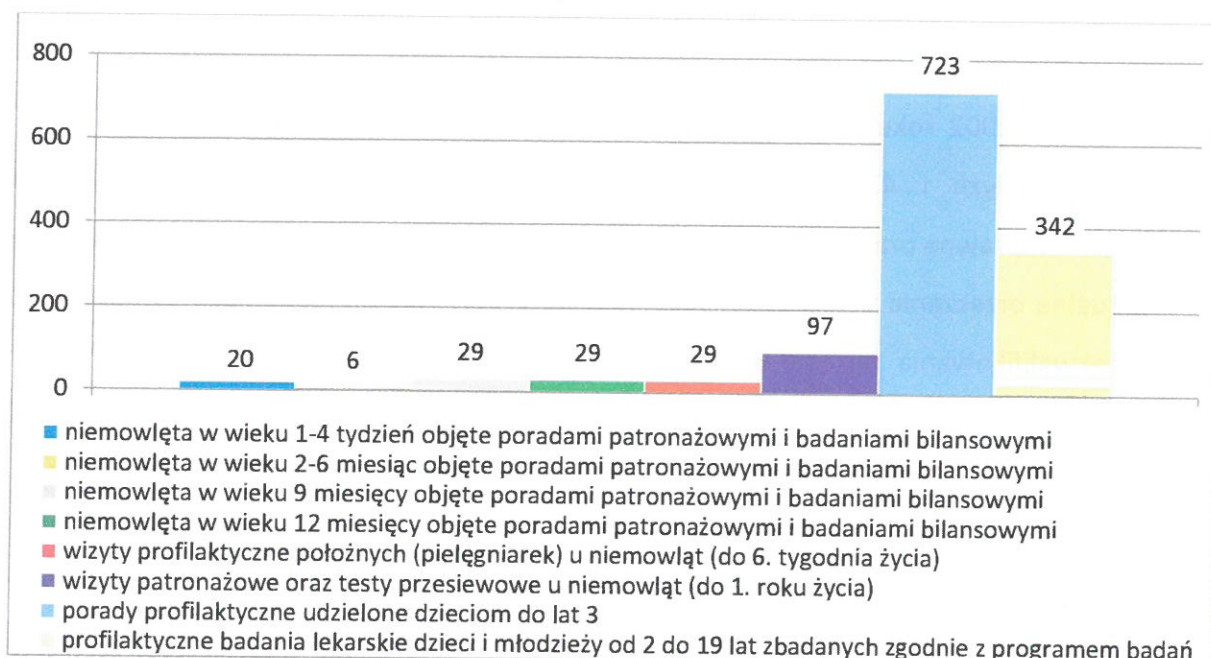
Wykres 19. Schorzenia najczęściej stwierdzone u osób dorosłych w 2016 roku

Źródło danych: Samodzielny Publiczny Zespół Opieki Zdrowotnej w Trojanowie.

W 2016 roku Samodzielny Publiczny Zespół Opieki Zdrowotnej w Trojanowie sprawował także opiekę profilaktyczną nad matką i dzieckiem. Dane szczegółowe w tym zakresie przedstawia poniższy wykres.

Wykres 20. Opieka profilaktyczna nad matką i dzieckiem w 2016 roku

Źródło danych: Samodzielny Publiczny Zespół Opieki Zdrowotnej w Trojanowie.

W 2016 roku poradom patronażowym i badaniom bilansowym (w tym przesiewowym) poddano 20 niemowląt od 1 do 4 tygodnia życia, 6 niemowląt od 2 do 6 miesiąca życia, 29 niemowląt w wieku 9 miesięcy oraz 29 niemowląt w wieku 12 miesięcy. Liczba wizyt profilaktycznych położnych (pielęgniarek) u niemowląt do 6. tygodnia życia oraz liczba wizyt patronażowych pielęgniarek i testów przesiewowych u niemowląt do 1. roku życia wyniosła odpowiednio 29 i 97. Z porad profilaktycznych korzystały również dzieci do lat 3 (udzielono 723 takich porad), natomiast profilaktycznym badaniom lekarskim poddano 342 dzieci i młodzieży w wieku od 2 do 19 lat.

Schorzeniami najczęściej stwierdzanymi u dorosłej populacji są choroby układu krążenia. Obok schorzeń narządów ruchu i neurologicznych należą one do najczęstszych przyczyn niepełnosprawności, która oznacza trwałą lub okresową niezdolność do wypełniania ról społecznych z powodu stałego lub długotrwałego naruszenia sprawności organizmu, w szczególności powodującą niezdolność do pracy. Relatywnie rzadziej o obniżonej sprawności w codziennym życiu decydują uszkodzenia narządu wzroku i słuchu, choroba psychiczna oraz upośledzenie umysłowe.

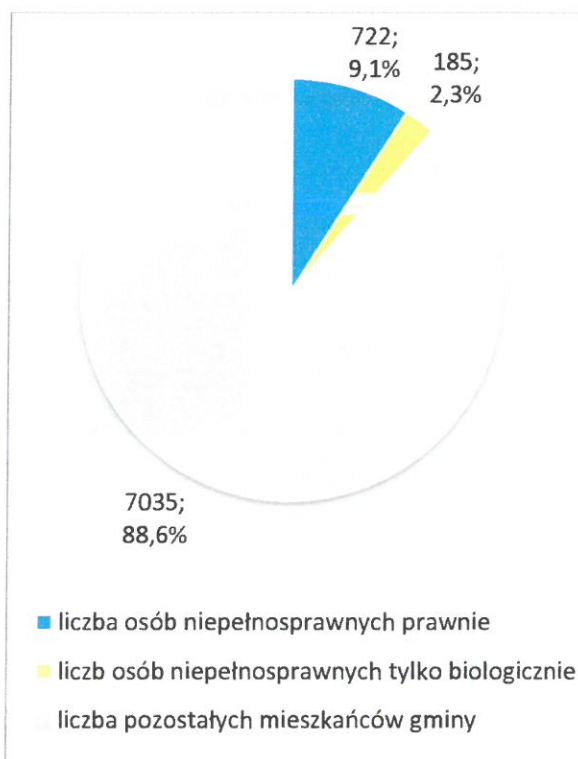
Mimo upływu ponad dziesięciu lat, jedynym, pełnym źródłem informacji, które na szczeblu gminnym pozwala ustalić liczbę osób niepełnosprawnych oraz dokonać ich charakterystyki są dane Narodowego Spisu Powszechnego z 2002 roku. Wyniki ostatniego, przeprowadzonego w 2011 roku Spisu nie zostały bowiem szczegółowo opracowane na szczeblu gminnym.

W 2002 roku w gminie Trojanów mieszkało 907 osób niepełnosprawnych, w tym 428 mężczyzn i 479 kobiet. Wśród nich zdecydowaną większość stanowiły osoby niepełnosprawne prawnie (722 osoby, tj. 79,6%), czyli takie, które w czasie badania posiadały aktualne orzeczenie ustalające niezdolność do pracy, stopień niepełnosprawności, celowość przekwalifikowania lub inwalidztwo (osoby w wieku 16 lat i więcej) lub dysponowały uprawnieniem do pobierania zasiłku pielęgnacyjnego (dzieci poniżej 16 roku życia). Osoby niepełnosprawne tylko biologicznie, czyli takie, które nie posiadały orzeczenia, ale miały (odczuwały) całkowicie lub poważnie ograniczoną zdolność do wykonywania czynności podstawowych, stanowiły grupę 185 osób (20,4%).

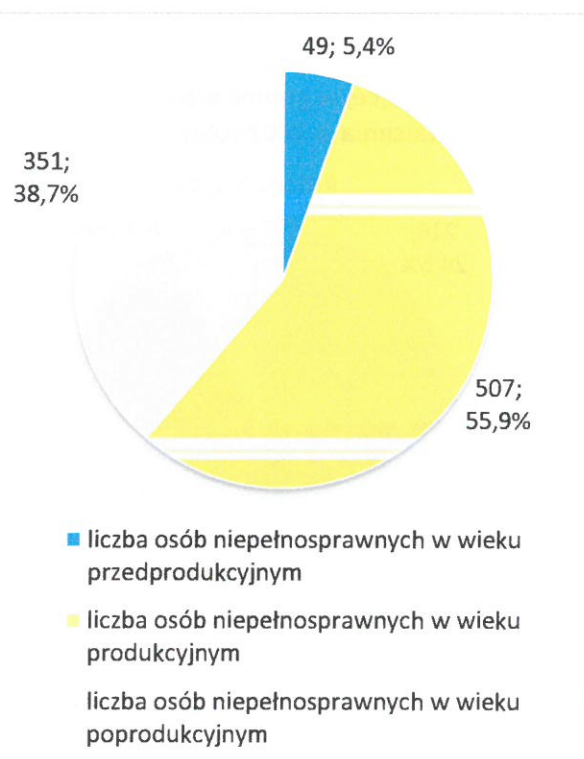
Udział osób dotkniętych niepełnosprawnością w ogóle mieszkańców gminy wynosił 11,4%, a w ich strukturze wiekowej dominowały osoby w wieku produkcyjnym (507 osób,

tj. 55,9%) i poprodukcyjnym (351 osób, tj. 38,7%). Dane szczegółowe w tym zakresie przedstawiają poniższe wykresy.

Wykres 21. Osoby niepełnosprawne w ogóle mieszkańców gminy w 2002 roku

Wykres 22. Struktura wiekowa osób niepełnosprawnych w gminie w 2002 roku

Źródło danych: Narodowy Spis Powszechny Ludności i Mieszkań 2002.

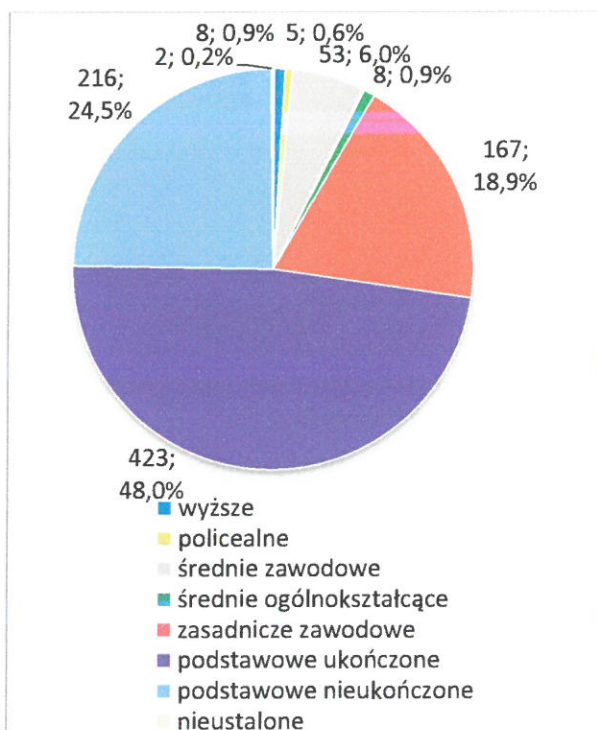
Osoby niepełnosprawne będące w wieku produkcyjnym stanowiły 11,6% ogółu ludności gminy będącej w tej ekonomicznej grupie wieku w 2002 roku. Większy był udział osób dotkniętych niepełnosprawnością w gronie osób w wieku poprodukcyjnym, wynosił on bowiem 23,8%.

Na poziom uczestnictwa osób niepełnosprawnych w życiu społecznym i zawodowym ma wpływ nie tylko rodzaj i stopień niepełnosprawności czy wiek, ale również posiadane wykształcenie, a co za tym idzie przygotowanie zawodowe. W 2002 roku wśród mieszkańców gminy w wieku 13 lat i więcej dotkniętych niepełnosprawnością największą grupę stanowiły osoby z wykształceniem podstawowym ukończonym (423 osoby, tj. 48%). Niski poziom wykształcenia w znaczący sposób utrudniał osobom niepełnosprawnym znalezienie i utrzymanie zatrudnienia. Potwierdzają to dane dotyczące poziomu ich aktywności

zawodowej, z których wynika, że zdecydowana większość osób dotkniętych niepełnosprawnością była bierna zawodowo (659 osób, tj. 72,7%).

Dane szczegółowe na temat poziomu wykształcenia osób niepełnosprawnych z gminy oraz ich aktywności ekonomicznej przedstawiają poniższe wykresy.

Wykres 23. Osoby niepełnosprawne w wieku 13 lat i więcej w gminie według poziomu wykształcenia w 2002 roku

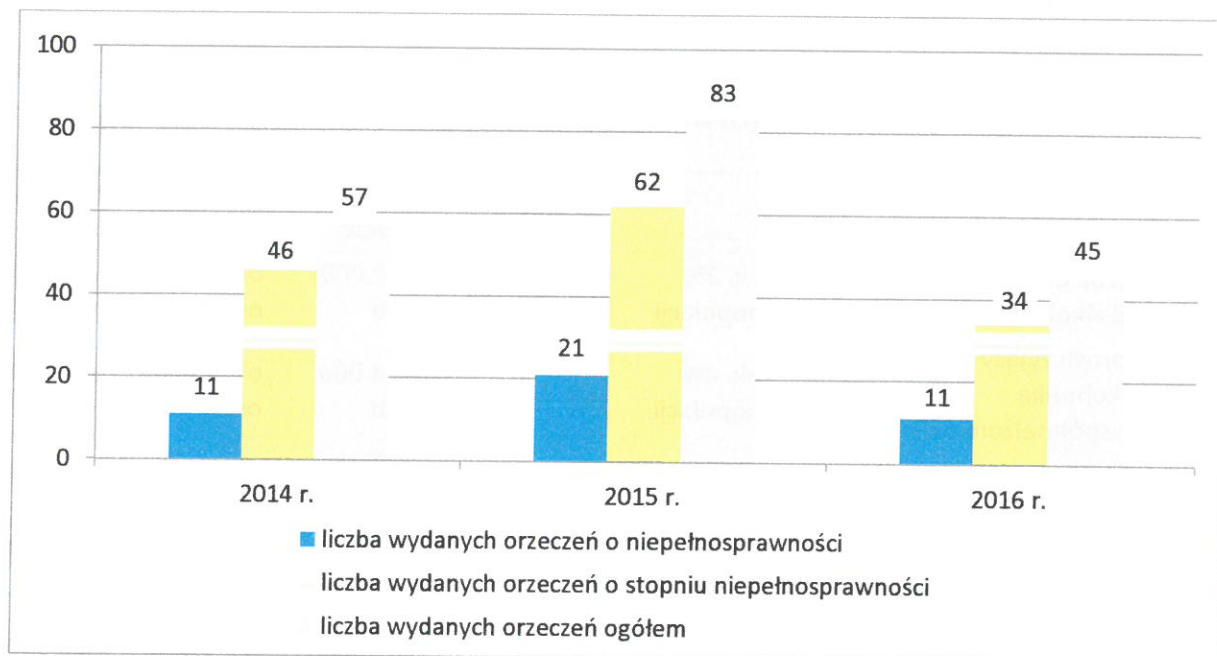
Wykres 24. Osoby niepełnosprawne w gminie według aktywności ekonomicznej w 2002 roku

Źródło danych: Narodowy Spis Powszechny Ludności i Mieszkań 2002.

Orzecznictwem o niepełnosprawności w odniesieniu do mieszkańców gminy Trojanów zajmuje się Powiatowy Zespół ds. Orzekania o Niepełnosprawności w Garwolinie. Według jego danych, w latach 2014-2016 liczba wydanych mieszkańcom gminy orzeczeń o niepełnosprawności (dla dzieci do 16 roku życia) ulegała wahaniom (11 w 2014 r., 21 w 2015 r., 11 w 2016 r.), podobnie jak liczba wydanych orzeczeń o stopniu niepełnosprawności (dla osób powyżej 16 roku życia; 46 w 2014 r., 62 w 2015 r., 34 w 2016 r.). Dane szczegółowe w tym zakresie przedstawia poniższy wykres.

Wykres 25. Mieszkańcy gminy zaliczeni przez PZOoN w Garwolinie do osób niepełnosprawnych i stopnia niepełnosprawności w latach 2014-2016

Źródło danych: Powiatowy Zespół ds. Orzekania o Niepełnosprawności w Garwolinie.

8. UZALEŻNIENIA I PRZEMOC W RODZINIE

Alkoholizm, narkomania i przemoc w rodzinie są problemami społecznymi, które powodują szkody we wszystkich sferach życia człowieka. Wpływają negatywnie na poczucie bezpieczeństwa społecznego, ogólny stan zdrowia, relacje rodzinne i międzyludzkie, a także zdolność do konkurencji na rynku pracy.

Wśród przyczyn popadania w alkoholizm zasadniczą rolę odgrywają uwarunkowania społeczne, nieprawidłowe wzorce rodzinne, brak celów życiowych i utrata zatrudnienia. Szerzeniu się narkomanii sprzyjają natomiast coraz większa powszechność i dostępność środków odurzających, panująca moda na ich zażywanie, chęć poszukiwania nowych wrażeń i doznań oraz traktowanie narkotyków jako środków umożliwiających ucieczkę od trudności życia codziennego, rozładowanie stresu i konfliktów. Przemoc w rodzinie jest z kolei problemem mającym często swoje źródło w uzależnieniach i ubóstwie. Jej ofiarami są niejednokrotnie osoby słabe fizycznie, psychicznie, o niskim poczuciu własnej wartości, zależne od sprawcy. Na ogół są to kobiety i dzieci, rzadziej osoby niepełnosprawne, starsze i chore.

Trudno jest ustalić liczbę osób zmagających się z problemami alkoholowymi, które niejednokrotnie są przyczyną wystąpienia przemocy w rodzinie. Dane szacunkowe w tym

zakresie przygotowała Państwowa Agencja Rozwiązywania Problemów Alkoholowych. Zawiera je poniższa tabela.

Tabela 6. Populacje osób, u których występują różne kategorie problemów alkoholowych

		w Polsce	w 100-tys. mieście	w 25-tys. mieście	w 10-tys. gminie
liczba osób uzależnionych od alkoholu	ok. 2% populacji	ok. 800 tys.	ok. 2.000 osób	ok. 500 osób	ok. 200 osób
dorośli żyjący w otoczeniu alkoholika (współmałżonkowie, rodzice)	ok. 4% populacji	ok. 1,5 mln	ok. 4.000 osób	ok. 1.000 osób	ok. 400 osób
dzieci wychowujące się w rodzinach alkoholików	ok. 4% populacji	ok. 1,5 mln	ok. 4.000 osób	ok. 1.000 osób	ok. 400 osób
osoby pijące szkodliwie	5-7% populacji	2-2,5 mln	5.000-7.000 osób	1.250-1.750 osób	ok. 500-700 osób
ofiary przemocy domowej w rodzinach z problemem alkoholowym	2/3 osób dorosłych oraz 2/3 dzieci z tych rodzin	razem ok. 2 mln osób: dorosłych i dzieci	ok. 5.300 osób: dorosłych i dzieci	ok. 1.330 osób: dorosłych i dzieci	ok. 530 osób: dorosłych i dzieci

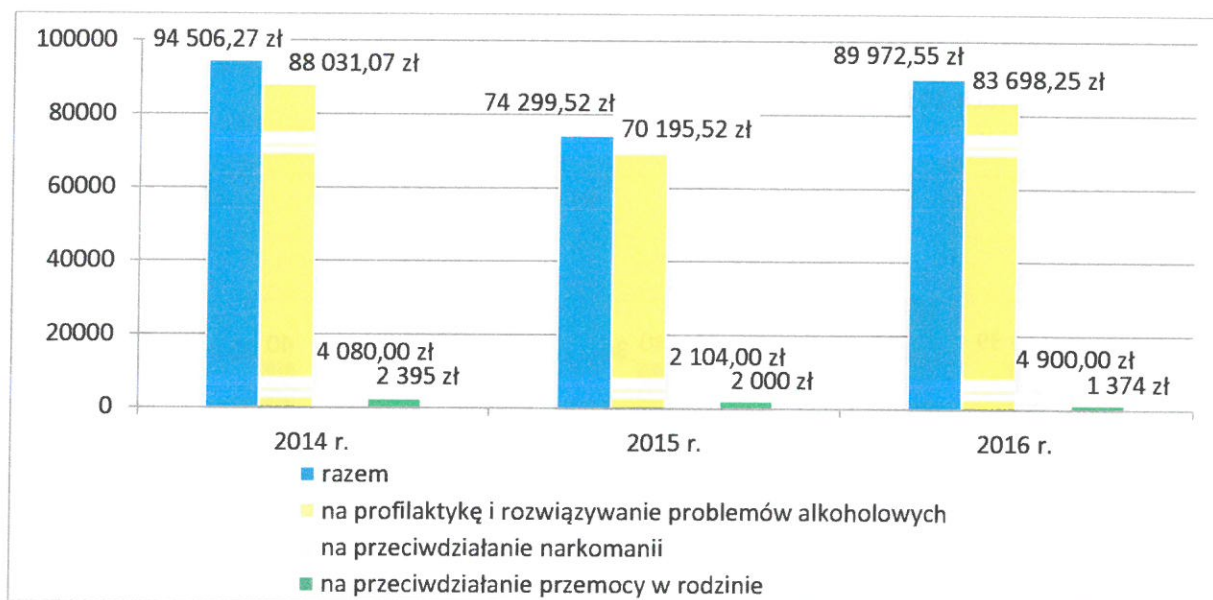
Źródło danych szacunkowych: Państwowa Agencja Rozwiązywania Problemów Alkoholowych.

Dane zamieszczone w powyższym zestawieniu pozwalają określić szacunkową liczbę mieszkańców gminy Trojanów dotkniętych problemami uzależnień i przemocy w rodzinie. Z wyliczeń wynika, że na jej terenie żyje ok. 148 osób uzależnionych od alkoholu (2% populacji), ok. 297 osób współuzależnionych (4% populacji), ok. 371-519 osób pijących szkodliwie alkohol (5-7% populacji), ok. 297 dzieci wychowujących się w rodzinach z problemem alkoholowym (4% populacji) oraz ok. 198 ofiar przemocy domowej w rodzinach dotkniętych problemem alkoholowym. Analizując powyższe dane należy mieć świadomość, iż nie odzwierciedlają one w pełni rzeczywistej skali problemów uzależnień i przemocy w rodzinie w gminie.

Prowadzenie działań w zakresie profilaktyki i rozwiązywania problemów uzależnień i przemocy w rodzinie oraz integracji społecznej osób nimi dotkniętych należy do zadań własnych gminy. Działania te podejmowane są w oparciu o gminne programy profilaktyki i rozwiązywania problemów alkoholowych, przeciwdziałania narkomanii i przeciwdziałania przemocy w rodzinie oraz ochrony ofiar przemocy w rodzinie oraz przy wykorzystaniu zaplanowanych w ich ramach środków finansowych.

Poniższy wykres przedstawia wysokość środków finansowych wydatkowanych na profilaktykę i rozwiązywanie problemów alkoholowych oraz przeciwdziałanie narkomanii i przemocy w rodzinie w gminie Trojanów w latach 2014-2016.

Wykres 26. Środki finansowe wydatkowane na profilaktykę i rozwiązywanie problemów uzależnień i przemocy w rodzinie w gminie w latach 2014-2016

Źródło danych: Urząd Gminy Trojanów.

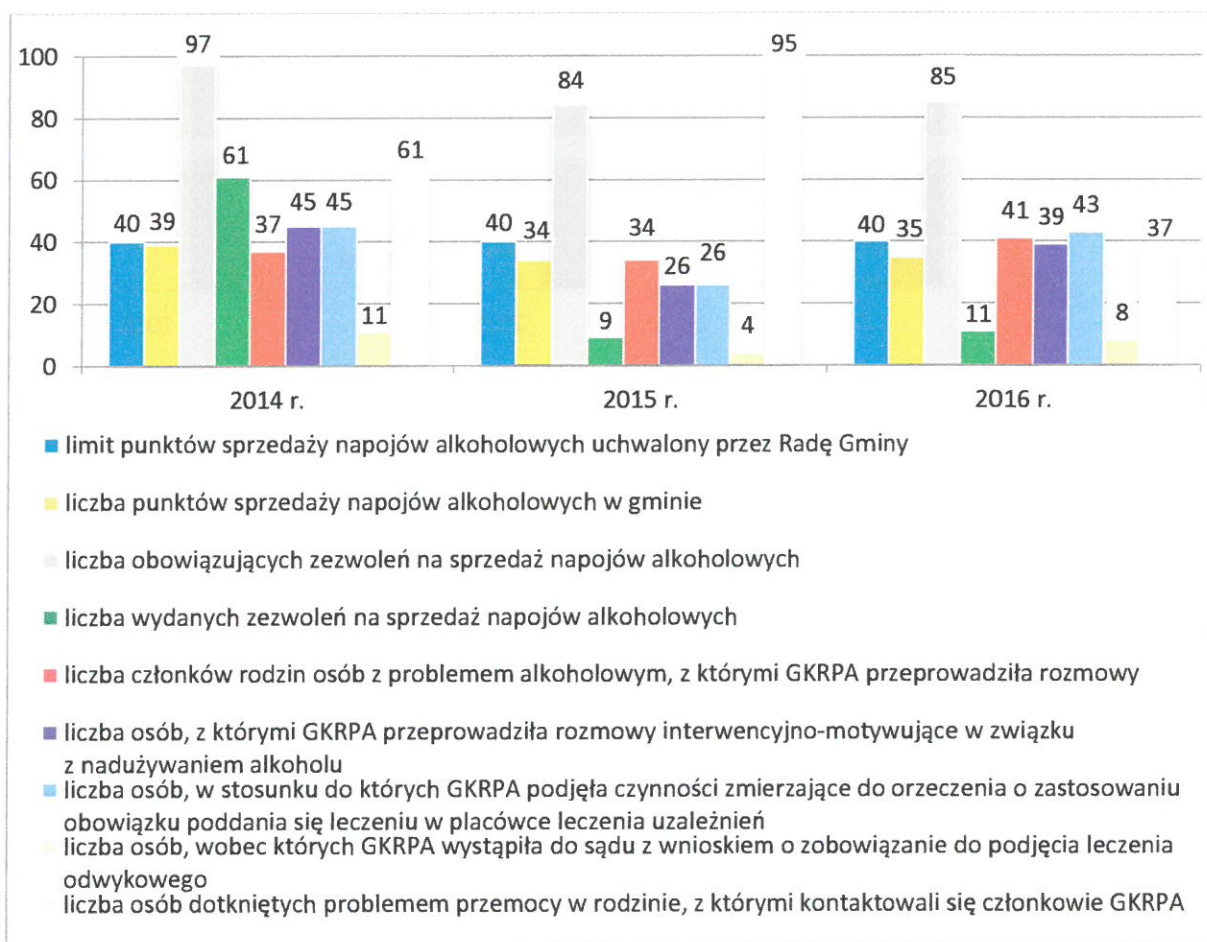
W latach 2014-2016 wysokość środków finansowych wydatkowanych w gminie na profilaktykę i rozwiązywanie problemów alkoholowych oraz przeciwdziałanie narkomanii i przemocy w rodzinie ulegała wahaniom (94.506,27 zł w 2014 r., 74.299,52 zł w 2015 r., 89.972,55 zł w 2016 r.).

Inicjowaniem działań związanych z profilaktyką i rozwiązywaniem problemów uzależnień i przemocy w rodzinie oraz integracją społeczną osób uzależnionych w gminie Trojanów zajmuje się Gminna Komisja Rozwiązywania Problemów Alkoholowych. Do jej zadań należy m.in.: prowadzenie kontroli punktów sprzedaży w zakresie przestrzegania zasad i warunków korzystania z zezwolenia na sprzedaż alkoholu oraz występowanie z wnioskiem o cofnięcie zezwolenia z chwilą stwierdzenia nieprawidłowości wynikających z nieprzestrzegania ustawy o wychowaniu w trzeźwości i przeciwdziałaniu alkoholizmowi, prowadzenie rozmów motywacyjnych do podjęcia leczenia osób uzależnionych i wsparcie dla osób współuzależnionych, opiniowanie wniosku w sprawie wydawania zezwoleń na sprzedaż napojów alkoholowych, koordynowanie współpracy z instytucjami i stowarzyszeniami,

osobami fizycznymi, których działalność służy rozwiązywaniu problemów alkoholowych oraz udział w spotkaniach grup roboczych w ramach gminnego zespołu interdyscyplinarnego ds. przeciwdziałania przemocy w rodzinie.

Wybrane dane dotyczące działań podejmowanych przez Komisję, a także lokalnego rynku napojów alkoholowych przedstawia poniższy wykres.

Wykres 27. Wybrane dane dotyczące rynku napojów alkoholowych w gminie oraz działalności GKRPA w latach 2014-2016

Źródło danych: Urząd Gminy Trojanów.

W latach 2014-2016 uchwalony przez Radę Gminy limit punktów sprzedaży napojów alkoholowych w gminie był taki sam (40 w każdym roku). W latach 2015-2016 liczba punktów sprzedaży napojów alkoholowych była niższa niż w 2014 roku (39 w 2014 r., 34 w 2015 r., 35 w 2016 r.), podobnie jak liczba obowiązujących (97 w 2014 r., 84 w 2015 r., 85 w 2016 r.) i wydanych (61 w 2014 r., 9 w 2015 r., 11 w 2016 r.) zezwoleń na sprzedaż napojów

alkoholowych. Warto dodać, że w analizowanym okresie nie wydano żadnej decyzji w sprawie cofnięcia zezwolenia na sprzedaż napojów alkoholowych.

W 2016 roku liczba członków rodzin osób z problemem alkoholowym, z którymi GKRPA przeprowadziła rozmowy, była na zbliżonym poziomie (37 w 2014 r., 34 w 2015 r., 41 w 2016 r.), podobnie jak liczba osób, z którymi Komisja przeprowadziła rozmowy interwencyjno-motywuujące (45 w 2014 r., 26 w 2015 r., 39 w 2016 r.).

W latach 2014-2016 GKRPA podejmowała również czynności zmierzające do orzeczenia o zastosowaniu wobec osoby uzależnionej obowiązku poddania się leczeniu w placówce leczenia uzależnień (wobec 45 osób w 2014 r., 26 w 2015 r. i 43 w 2016 r.), a także występowała w tej sprawie do sądu (w przypadku 11 osób w 2014 r., 4 w 2015 r. i 8 w 2016 r.).

W 2016 roku, w porównaniu z latami poprzednimi, znacznie spadła liczba osób dotkniętych problemem przemocy w rodzinie, z którymi kontaktowali się członkowie GKRPA (61 osób w 2014 r., 95 osób w 2015 r. i 37 osób w 2016 r.).

W latach 2014-2016 Komisja podejmowała współpracę z Zespołem Interdyscyplinarnym ds. Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie, Posterunkiem Policji, Gminnym Ośrodkiem Pomocy Społecznej i placówkami oświatowymi, w ramach której w 2016 roku zorganizowano wyjazd młodzieży z III klas gimnazjalnych na koncert NIEĆPA 2016, dofinansowano festyny i imprezy bezalkoholowe w środowiskach lokalnych oraz dwutygodniowe kolonie dla 55 dzieci rolników, na których wdrażano program profilaktyczny, zrealizowano program „Jestem odpowiedzialny” dla gimnazjalistów oraz program „Wzmacniania Rodziny” (7 spotkań rodziców z dziećmi po 2 godziny), a także przeszkolono wszystkich nauczycieli z terenu gminy w obszarze „Skutecznej profilaktyki oraz ograniczenia używania środków odurzających, w tym dopalaczy”.

W 2016 roku członkowie GKRPA brali udział w następujących szkoleniach: „Problem przemocy w rodzinie – profilaktyka, przeciwdziałanie i pomoc”, „Współpraca instytucji pomocowych w obszarze przeciwdziałania przemocy w rodzinie” i „Szkolenie dla członków GKRPA – Aspekty prawne, finansowe i rekomendacje”.

Obok Gminnej Komisji Rozwiązywania Problemów Alkoholowych istotną rolę w profilaktyce i rozwiązywaniu problemów uzależnień oraz przeciwdziałaniu przemocy w rodzinie na terenie gminy odgrywają: w Trojanowie – Punkt Konsultacyjny, Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej, Zespół Interdyscyplinarny ds. Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie, Grupa AA „Kasia”, Posterunek Policji, w Garwolinie – Specjalistyczna Poradnia Rodzina

i Niepubliczny Zakład Opieki Zdrowotnej „Zdrowie” w Garwolinie – Przychodnia Rejonowa nr 1, Poradnia Leczenia Uzależnień, a także Ogólnopolskie Pogotowie Ofiar Przemocy w Rodzinie „Niebieska Linia” w Warszawie.

Dane szczegółowe na ich temat podmiotów mogących wspierać mieszkańców gminy dotkniętych problemami uzależnień i przemocy przedstawia poniższa tabela.

Tabela 7. Podmioty mogące wspierać mieszkańców gminy dotkniętych problemami uzależnień i przemocy w rodzinie

nazwa jednostki	adres jednostki
Gminna Komisja Rozwiązywania Problemów Alkoholowych w Trojanowie	Trojanów 57a, 08-455 Trojanów
Punkt Konsultacyjny w Trojanowie	Trojanów 57a, 08-455 Trojanów
Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w Trojanowie	Trojanów 57a, 08-455 Trojanów
Zespół Interdyscyplinarny ds. Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie w Trojanowie	Trojanów 57a, 08-455 Trojanów
Grupa AA „Kasia” w Trojanowie	Trojanów 57a, 08-455 Trojanów
Posterunek Policji w Trojanowie	Trojanów 57a, 08-455 Trojanów
Specjalistyczna Poradnia Rodzinna w Garwolinie	ul. Sportowa 5, 08-400 Garwolin
Niepubliczny Zakład Opieki Zdrowotnej „Zdrowie” w Garwolinie – Przychodnia Rejonowa nr 1, Poradnia Leczenia Uzależnień	ul. Dobra 3 LU 9, 08-400 Garwolin
Ogólnopolskie Pogotowie Ofiar Przemocy w Rodzinie „Niebieska Linia”	ul. Korotyńska 12, 02-121 Warszawa

Źródło danych: Urząd Gminy Trojanów.

W działającym w gminie Punkcie Konsultacyjnym usługi świadczą: specjalista psychoterapii uzależnień posiadający certyfikat nadany przez PARPA, psycholog i prawnik. W latach 2014-2015 ze wsparcia w Punkcie skorzystało odpowiednio 177, 166 osób z problemem alkoholowym. W 2016 roku terapeuta przyjął 140 osób, a psycholog 72 osoby. Prawnik i psycholog udzielali również wsparcia osobom dotkniętym przemocą w rodzinie.

Z danych Gminnego Ośrodka Pomocy Społecznej w Trojanowie wynika, że w latach 2014-2016 liczba rodzin objętych wsparciem z powodu alkoholizmu była na zbliżonym poziomie (14 rodzin liczących 59 osób w 2014 r., 12 rodzin liczących 42 osoby w 2015 r., 15 rodzin liczących 45 osób w 2016 r.). Jednocześnie Ośrodek nie przyznawał pomocy społecznej rodzinom zmagającym się z przemocą w rodzinie i nie udzielał wsparcia z powodu narkomanii.

Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w Trojanowie zapewnia obsługę organizacyjno-techniczną Zespołu Interdyscyplinarnego ds. Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie. W latach 2014-2016 w jego ramach funkcjonowało odpowiednio 31, 45 i 41 grup roboczych ds. przeciwdziałania przemocy w rodzinie.

Prowadzona w gminie działalność profilaktyczna z zakresu przeciwdziałania uzależnieniom i przemocy w rodzinie (w szczególności w funkcjonujących na jej terenie placówkach oświatowych) obejmuje m.in. organizowanie i realizowanie programów profilaktycznych, spektakli, festynów i innych imprez plenerowych, szkoleń i warsztatów oraz wypoczynku dla dzieci i młodzieży.

W 2016 roku programami profilaktycznymi rekomendowanymi przez Państwową Agencję Rozwiązywania Problemów Alkoholowych objęto w gminie 11 uczniów i 11 rodziców, programami z obszaru profilaktyki selektywnej dla młodzieży z grup ryzyka – 109 uczniów, w spektaklach profilaktycznych uczestniczyło 28 osób, w festynach i innych imprezach plenerowych – 1.000 osób, w szkoleniach i warsztatach dla nauczycieli i wychowawców – 84 osoby, a w koloniach z programem zajęć profilaktycznych – 55 osób.

9. PROBLEM BEZDOMNOŚCI

W ujęciu socjologicznym bezdomność jest problemem społecznym charakteryzującym się brakiem stałego miejsca zamieszkania. Ze względu na trudną do określenia skalę, złożone przyczyny oraz szczególnie dotkliwe społeczno-ekonomiczne skutki jest zjawiskiem o zasięgu i znaczeniu globalnym, mającym jednocześnie specyficzne regionalne i lokalne uwarunkowania, które wpływają na dobór odpowiednich środków przeciwdziałania.

Zapobieganie bezdomności wymaga aktywnego, zintegrowanego i kompleksowego działania. Wykorzystanie istniejących zasobów środowiska i tworzenie warunków do wdrażania nowych form wsparcia na rzecz osób bezdomnych i ich integracji z otoczeniem powinno stanowić podstawowy cel prowadzonej na szczeblu lokalnym polityki społecznej.

W gminie Trojanów nie występuje problem bezdomności. Pomoc osobom zagrożonym i dotkniętym bezdomnością świadczy Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w Trojanowie. W 2014 roku, w związku z bezdomnością, objął on wsparciem 1 rodzinę liczącą 3 osoby, a w latach 2015-2016 nie udzielał on pomocy z tego powodu.

W gminie nie ma żadnych placówek zapewniających schronienie osobom bezdomnym. W razie wystąpienia takiej potrzeby, problem ten będzie rozwiązywał, w sposób adekwatny do zaistniałej sytuacji, Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w Trojanowie.

Z informacji Starostwa Powiatowego w Garwolinie wynika, że w 2016 roku na terenie województwa mazowieckiego działało 69 placówek pomocy osobom bezdomnym dysponujących łącznie 3.337 miejscami (1.541 w Warszawie, 90 w Radomiu, 63 w Ostrołęce, 70 w Płocku, 40 w Siedlcach, 160 w Turowie k. Ciechanowa). W tej liczbie znajdowały się zarówno noclegownie, schroniska oferujące czasowe schronienie i pełne wyżywienie, jak i hostele zapewniające stałe lub czasowe zamieszkanie, wyżywienie oraz kompleksową opiekę wspomagającą. Dodatkowo, wyodrębniono oddzielne placówki dla kobiet, mężczyzn, matek z dziećmi i dorosłych. Na Mazowszu działały również 23 jadłodajnie i punkty żywienia wydające dziennie ponad 4,5 tys. posiłków.

10. PRZESTĘPCZOŚĆ

Przestępczość jest dynamicznym, podlegającym rozwojowi zjawiskiem społecznym, które stanowi zagrożenie dla obowiązującego porządku prawnego. W zależności od swej intensywności i częstotliwości wpływa na formowanie się postaw i zachowań ludności oraz odciska piętno na jej funkcjonowaniu.

Zapobieganie przestępczości wymaga zastosowania rozwiązań kompleksowych, zakładających wspólne zaangażowanie instytucji i organizacji państwowych, samorządowych i społecznych, przedstawicieli społeczności lokalnych oraz środków masowego przekazu. Ważną rolę w zakresie inicjowania i organizowania tej działalności odgrywa policja.

Za ochronę mieszkańców oraz utrzymywanie bezpieczeństwa i porządku publicznego w gminie odpowiada Komenda Powiatowa Policji w Garwolinie (ul. Stacyjna 23, 08-400 Garwolin), a bezpośrednio czynności policyjne wykonują funkcjonariusze Posterunku Policji w Trojanowie (08-455 Trojanów 57a).

Według danych Posterunku Policji w Trojanowie, w 2016 roku na terenie gminy Trojanów wszczęto 106 dochodzeń, w wyniku których stwierdzono 65 czynów przestępczych (wykryto 56 z nich), oraz zarejestrowano 201 wykroczeń (w tym 102 wykroczenia drogowe i 99 wykroczeń porządkowych).

Dane szczegółowe na temat przestępstw zaistniałych w gminie w 2016 roku, w przypadku których prowadzono dochodzenie, przedstawia poniższa tabela.

Tabela 8. Przestępstwa zaistniałe w gminie w 2016 roku

kategoria przestępstwa	liczba przestępstw
kierowanie pojazdem w stanie nietrzeźwości	16
znęcanie nad rodziną	11
niestosowanie się do orzeczeń sądu	10
kradzież z włamaniem	6
przebywanie na posesji bez zgody właściciela	5
kradzież mienia	4
spowodowanie wypadku drogowego	3
uszkodzenie ciała	3
uporczywe nękanie, tzw. stalking	3
uszkodzenie mienia	2
prowadzenie pojazdu bez uprawnień	2
krótkotrwałe użycie pojazdu	2
nieumyślne spowodowanie śmierci	1
zawiadomienie o niepopelnionym przestępstwie	1
stosowanie gróźb karalnych	1
rozbój	1
zabójstwo	1
przywłaszczenie cudzej rzeczy	1
użycie podrobionego dokumentu	1
upolowanie sarny w okresie ochronnym	1
oszustwo	1
podrobienie dokumentu	1

Źródło danych: Posterunek Policji w Trojanowie.

11. POMOC SPOŁECZNA

Pomoc społeczna jest instytucją polityki społecznej państwa, mającą na celu umożliwienie osobom i rodzinom przezwyciężania trudnych sytuacji życiowych, których nie są one w stanie pokonać, wykorzystując własne uprawnienia, zasoby i możliwości. Instytucja ta wspiera osoby i rodziny w wysiłkach zmierzających do zaspokojenia niezbędnych potrzeb

i umożliwi im życie w warunkach odpowiadających godności człowieka (art. 2 pkt 1 i art. 3 pkt 1 ustawy o pomocy społecznej).

Zadania pomocy społecznej w gminie Trojanów wykonuje Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w Trojanowie. Podejmuje on działania m.in. na podstawie następujących przepisów prawa: ustawa o pomocy społecznej, ustawa o świadczeniach rodzinnych, ustawa o pomocy osobom uprawnionym do alimentów, ustawa o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej, ustawa o przeciwdziałaniu przemocy w rodzinie, ustawa o świadczeniach opieki zdrowotnej finansowanych ze środków publicznych, ustawa o ustaleniu i wypłacie zasiłków dla opiekunów oraz ustawa o Karcie Dużej Rodziny.

W 2016 roku kadrę Ośrodka stanowiło 11 osób, w tym kierownik, 3 pracowników socjalnych oraz 2 pracowników wykonujących usługi opiekuńcze.

W analizowanym roku Ośrodek nie spełniał wynikającego z art. 110 ust. 11-12 ustawy o pomocy społecznej obowiązku zatrudnienia 1 pracownika socjalnego na 2 tysiące mieszkańców, nie mniej jednak niż 3 pracowników, bowiem na 1 pracownika socjalnego przypadało 2.471 mieszkańców gminy.

Dane szczegółowe na temat stanu zatrudnienia w GOPS-ie i kwalifikacji pracujących w nim osób przedstawia poniższa tabela.

Tabela 9. Kadra GOPS-u i jej kwalifikacje w 2016 roku

	liczba osób
kadra kierownicza	1
wykształcenie wyższe	0
specjalizacja z zakresu organizacji pomocy społecznej	1
pracownicy socjalni	3
wykształcenie wyższe	2
wykształcenie średnie	1
specjalizacja 1-ego stopnia w zawodzie pracownika socjalnego	1
specjalizacja 2-ego stopnia w zawodzie pracownika socjalnego	0
specjalizacja z zakresu organizacji pomocy społecznej	2
pozostali pracownicy	7
wykształcenie wyższe	5
wykształcenie średnie	2
wolontariusze	0
pracownicy zatrudnieni w ramach zatrudnienia subsydiowanego	0

staże	0
-------	---

Źródło danych: Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w Trojanowie.

W 2016 roku wydatki na realizację zadań z zakresu pomocy społecznej i innych obszarów polityki społecznej w gminie znacznie wzrosły w stosunku do lat 2014-2015 (3.350.500 zł w 2014 r., 3.408.193 zł w 2015 r., 8.690.153 zł w 2016 r.). Przyczyniło się do tego głównie świadczenie wychowawcze, na które w 2016 roku wydatkowano 4.727.399 zł.

W analizowanym okresie systematycznie zwiększały się środki finansowe przeznaczone m.in. na: wspieranie rodziny ze strony asystenta rodziny oraz świadczenia rodzinne, zmniejszały się natomiast kwoty wydatkowane na dodatki mieszkaniowe, zasiłki stałe i dożywianie uczniów. Dane szczegółowe w tym zakresie przedstawia poniższa tabela.

Tabela 10. Wydatki na realizację zadań z zakresu pomocy społecznej i innych obszarów polityki społecznej w gminie w latach 2014-2016

rodzaje	wysokość wydatków (w zł)		
	w 2014 r.	w 2015 r.	w 2016 r.
ochrona zdrowia			
przeciwdziałanie narkomanii	4.080	2.104	4.920
przeciwdziałanie alkoholizmowi	88.031	70.195	83.698
pomoc społeczna			
domy pomocy społecznej	32.525	32.689	1.756
rodziny zastępcze	22.512	47.809	42.257
przeciwdziałanie przemocy w rodzinie	2.395	2.000	1.375
wspieranie rodziny (m.in. asystenci rodziny i rodziny wspierające)	11.907	21.445	23.947
świadczenia rodzinne, świadczenia z funduszu alimentacyjnego oraz składki na ubezpieczenia emerytalne i rentowe z ubezpieczenia społecznego	2.308.860	2.383.431	2.977.631
składki na ubezpieczenia zdrowotne	5.975	6.954	8.640
zasiłki i pomoc w naturze oraz składki na ubezpieczenia emerytalne i rentowe	123.889	129.236	121.640
dodatki mieszkaniowe	3.585	2.756	1.872
zasiłki stałe	27.000	24.641	24.520
Ośrodek Pomocy Społecznej	274.423	308.350	325.278
usługi opiekuńcze i specjalistyczne usługi opiekuńcze	102.712	113.964	97.073
pozostała działalność, w tym program „Pomoc państwa w zakresie dożywiania”	278.536	228.349	211.377
pozostałe zadania w zakresie polityki społecznej			
Świadczenie wychowawcze	0	0	4.727.399
edukacyjna opieka wychowawcza			
pomoc materialna dla uczniów	64.070	34.270	36.770

ogółem	3.350.500	3.408.193	8.690.153
w tym w budżecie GOPS-u	3.194.319	3.301.624	8.564.765

Źródło danych: Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w Trojanowie.

W latach 2014-2016 liczba osób, którym udzielono pomocy i wsparcia, ulegała niewielkim wahaniom (463 w 2014 r., 485 w 2015 r., 455 w 2016 r.), a liczba osób w rodzinach, którym przyznano świadczenie w 2016 roku, była niższa w latach 2014-2015 (898 w 2014 r., 899 w 2015 r., 846 w 2016 r.).

W gronie osób korzystających z pomocy społecznej w gminie, najliczniejszą grupę stanowiły dzieci i młodzież w wieku do 17 lat (199 w 2014 r., 186 w 2015 r., 310 w 2016 r.). Ich udział w ogóle odbiorców pomocy społecznej w 2016 roku był znacznie wyższy niż w latach 2014-2015 (43% w 2014 r., 38,4% w 2015 r. i 68,1% w 2016 r.).

W gronie odbiorców wsparcia udzielanego przez GOPS dużą grupę stanowiły osoby długotrwale korzystające z pomocy społecznej (242 w 2014 r., 232 w 2015 r., 226 w 2016 r.). Ich odsetek w gronie osób, którym przyznano świadczenie, ulegał wahaniom (52,3% w 2014 r., 47,8% w 2015 r., 49,7% w 2016 r.).

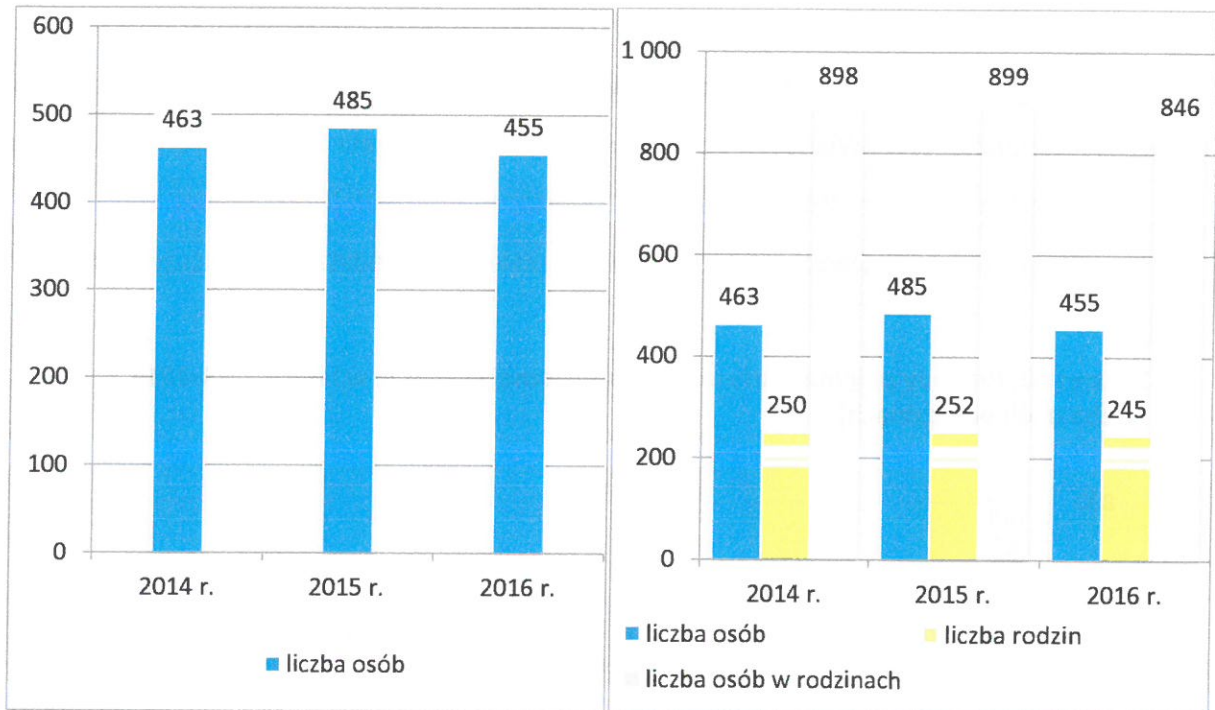
W 2016 roku liczba osób w rodzinach, którym przyznano świadczenie pieniężne była niższa niż w latach 2014-2015 (349 w 2014 r., 359 w 2015 r., 290 w 2016 r.). Zmniejszyła się także liczba osób w rodzinach, którym przyznano świadczenie niepieniężne (769 w 2014 r., 782 w 2015 r., 724 w 2016 r.).

W latach 2014-2016 liczba rodzin, z którymi przeprowadzono wywiad środowiskowy, pozostawała na zbliżonym poziomie (250 w 2014 r., 254 w 2015 r., 245 w 2016 r.), natomiast liczba osób przebywających w tych rodzinach w 2016 roku była nieco niższa niż w latach poprzednich (898 w 2014 r., 898 w 2015 r., 846 w 2016 r.).

Poniższe wykresy przedstawiają dane szczegółowe na temat korzystających z pomocy społecznej w gminie.

Wykres 28. Osoby w gminie, którym w latach 2014-2016 udzielono pomocy i wsparcia

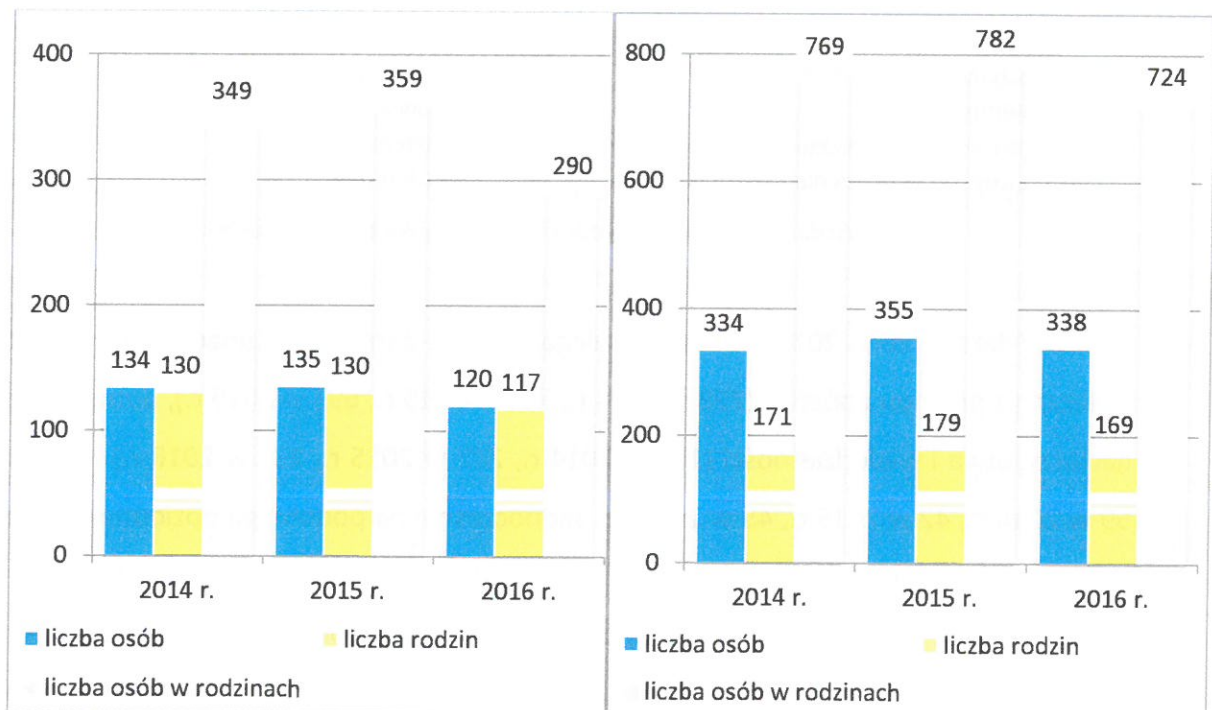
Wykres 29. Osoby i rodziny w gminie, którym w latach 2014-2016 przyznano świadczenie

Źródło danych: Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w Trojanowie.

Wykres 30. Osoby i rodziny w gminie, którym w latach 2014-2016 przyznano świadczenie pieniężne

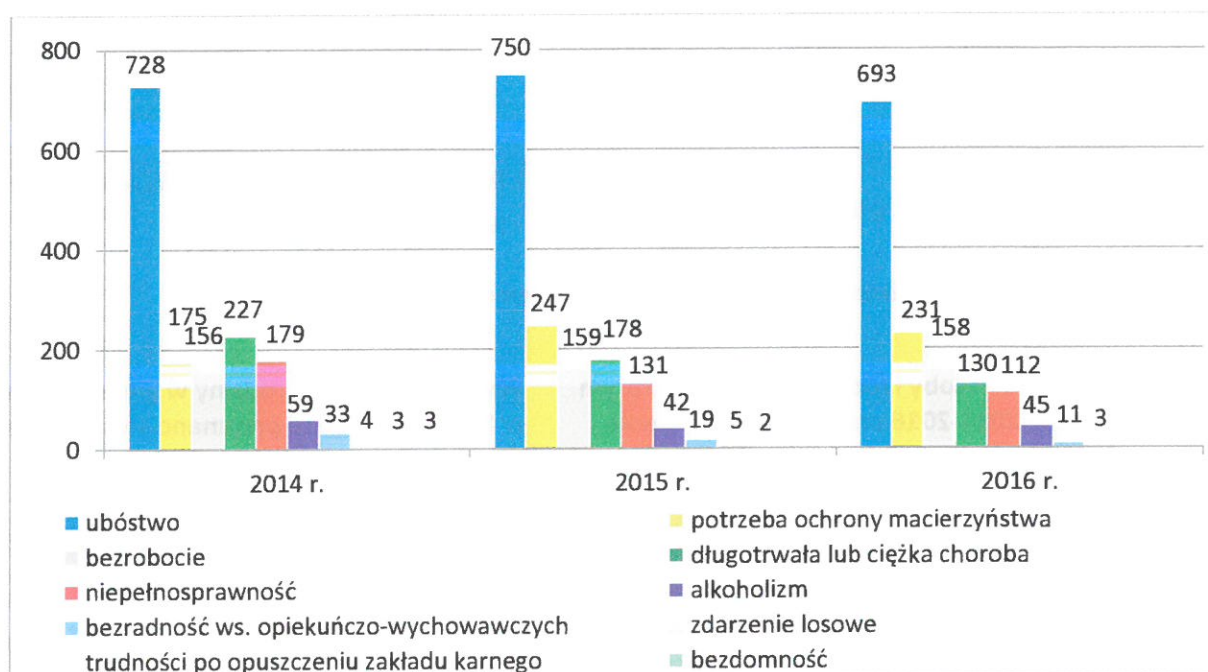
Wykres 31. Osoby i rodziny w gminie, którym w latach 2014-2016 przyznano świadczenie niepieniężne

Źródło danych: Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w Trojanowie.

Wśród mieszkańców gminy korzystających ze wsparcia GOPS-u w latach 2014-2016 najliczniejszą grupę stanowiły rodziny dotknięte ogólnie rozumianym ubóstwem. Znaczna część beneficjentów świadczeń pomocy społecznej wymagała także ochrony macierzyństwa i wielodzietności oraz doświadczała bezrobocia, długotrwałej lub ciężkiej choroby, a także niepełnosprawności. Dane szczegółowe w tym zakresie przedstawia poniższy wykres.

Wykres 32. Powody przyznawania pomocy społecznej w gminie w latach 2014-2016 (liczba osób w rodzinach)

Źródło danych: Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w Trojanowie.

W latach 2014-2016 wahanom ulegała liczba osób w rodzinach objętych pomocą społeczną z powodu ubóstwa (728 w 2014 r., 750 w 2015 r., 693 w 2016 r.), potrzeby ochrony macierzyństwa i wielodzietności (175 w 2014 r., 247 w 2015 r., 231 w 2016 r.) i alkoholizmu (59 w 2014 r., 42 w 2015 r., 45 w 2016 r.). Jednocześnie na podobnym poziomie pozostawała liczba beneficjentów Ośrodka dotkniętych bezrobociem (156 w 2014 r., 159 w 2015 r., 158 w 2016 r.), a z roku na rok spadała liczba odbiorców pomocy społecznej zmagających się z niepełnosprawnością (ze 179 w 2014 r. do 112 w 2016 r.), długotrwałą lub ciężką chorobą (z 227 w 2014 r. do 130 w 2016 r.) oraz bezzradnością w sprawach opiekuńczo-wychowawczych i w prowadzeniu gospodarstwa domowego (z 33 w 2014 r. do 11 w 2016 r.).

Świadczenia pomocy społecznej udzielane przez GOPS mają głównie charakter pieniężny, niepieniężny i usługowy. Dane szczegółowe w tym zakresie za lata 2014-2016 przedstawia poniższa tabela.

Tabela 11. Formy świadczeń pomocy społecznej udzielonych w gminie przez GOPS w latach 2014-2016

formy świadczeń		liczba osób			liczba świadczeń		
		2014 r.	2015 r.	2016 r.	2014 r.	2015 r.	2016 r.
pieniężne	zasiłek stały	6	7	6	66	58	50
	zasiłek okresowy	8	14	11	80	99	77
	zasiłek celowy	131	129	115	X	X	X
	w tym: zasiłek celowy przyznany w ramach programu „Pomoc Państwa w zakresie dożywiania”	3	21	12	3	44	22
niepieniężne	posiłek	323	344	326	42.607	48.739	45.732
	w tym: posiłek przyznany w ramach programu „Pomoc Państwa w zakresie dożywiania”	323	344	326	42.607	48.739	45.732
	schronienie	1	0	0	54	0	0
	ubranie	0	0	0	0	0	0
	sprawienie pogrzebu	0	1	1	0	1	1
	odpłatność gminy za pobyt w domu pomocy społecznej	1	1	1	12	12	1
usługi	usługi opiekuńcze	9	8	10	4.256	3.842	3.554
	specjalistyczne usługi opiekuńcze	0	0	0	0	0	0
	specjalistyczne usługi dla osób z zaburzeniami psychicznymi	1	2	2	240	240	360
	poradnictwo specjalistyczne	0*	0*	0*	X	X	X
	praca socjalna	237*	254*	240*	X	X	X
	interwencja kryzysowa	0*	0*	0*	X	X	X
	kontrakt socjalny	0	0	0	X	X	X
indywidualne programy pomocy	indywidualny program wychodzenia z bezdomności	0	0	0	X	X	X
	indywidualny program zatrudnienia socjalnego (CIS)	0	0	0	X	X	X

wspieranie rodziny i piecza zastępcza	wspieranie rodziny przez asystenta rodziny (liczba asystentów rodziny)	4* (1)	4* (1)	5* (1)	X	X	X
	odpłatność za pobyt dziecka w pieczy zastępczej (w zł)	38.000	47.809	42.257	X	X	X

*liczba rodzin

Źródło danych: Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w Trojanowie.

Spośród świadczeń pieniężnych najczęściej udzielaną formą pomocy w latach 2014-2016 był zasiłek celowy. Zasiłek celowy jest przyznawany na zaspokojenie niezbędnej potrzeby bytowej, a w szczególności na pokrycie części lub całości kosztów zakupu żywności, leków i leczenia, opału, odzieży, obuwia, niezbędnych przedmiotów użytku domowego, drobnych remontów i napraw w mieszkaniu, opłat za gaz, energię, wodę i czynsz, a także kosztów pogrzebu. W latach 2014-2016 liczba osób nim objętych systematycznie zmniejszała się (131 w 2014 r., 129 w 2015 r., 115 w 2016 r.).

Dominujący rodzaj pomocy niepieniężnej stanowił z kolei posiłek, który był wsparciem udzielanym głównie dzieciom w ramach wieloletniego programu wspierania finansowego gmin w zakresie dożywiania „Pomoc państwa w zakresie dożywiania”). Celem tego Programu jest ograniczenie zjawiska niedożywienia dzieci i młodzieży z rodzin o niskich dochodach lub znajdujących się w trudnej sytuacji, ze szczególnym uwzględnieniem uczniów z terenów objętych wysokim poziomem bezrobocia i ze środowisk wiejskich oraz osób dorosłych, w szczególności samotnych, w podeszłym wieku, chorych lub niepełnosprawnych. W latach 2014-2016 liczba osób objętych posiłkiem ulegała niewielkim wahaniom (323 w 2014 r., 344 w 2015 r., 326 w 2016 r.).

Ważną formą wsparcia niepieniężnego było również pokrywanie kosztów pobytu mieszkańców gminy w domach pomocy społecznej. W latach 2014-2016 gmina pokrywała koszt pobytu w domu pomocy społecznej za 1 osobę.

Wśród usług najistotniejszą rolę odgrywała praca socjalna mająca na celu pomoc osobom i rodzinom we wzmacnianiu lub odzyskiwaniu zdolności do funkcjonowania w społeczeństwie poprzez pełnienie odpowiednich ról społecznych i tworzenie warunków sprzyjających temu celowi. Prowadzona w gminie praca socjalna obejmowała wszelkiego rodzaju poradnictwo oraz pomoc w prawidłowym załatwieniu konkretnych, trudnych spraw życiowych klientów. W latach 2014-2016 liczba osób, które objęto pracą socjalną, spadała z roku na rok (327 w 2014 r., 254 w 2015 r., 240 w 2016 r.).

W latach 2014-2016 Ośrodek świadczył także usługi opiekuńcze i specjalistyczne usługi opiekuńcze dla osób z zaburzeniami psychicznymi. Tymi pierwszymi objęto odpowiednio 9, 8 i 10 osób, a tym drugimi 1 osobę w 2014 roku i po 2 osoby w latach 2015-2016.

Ośrodek realizował również zadania z zakresu wspierania rodziny i rozwoju pieczy zastępczej zatrudniając 1 asystenta rodziny, który w latach 2014-2015 miał pod opieką 4 rodziny, a w 2016 roku 5 rodzin. Gmina ponosiła również odpłatność za pobyt dzieci z gminy w pieczy zastępczej – 38.000 zł w 2014 roku, 47.809 zł w 2015 roku oraz 42.257 zł w 2016 roku.

W latach 2014-2016 GOPS realizował również zadania z zakresu przeciwdziałania przemocy w rodzinie, będąc odpowiedzialnym za obsługę organizacyjno-techniczną Zespołu Interdyscyplinarnego ds. Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie, a także delegując do niego swoich pracowników.

W latach 2014-2016 w gminie wypłacano również stypendia szkolne i zasiłki szkolne. Najczęściej wsparcie te kierowane jest do dzieci pochodzących z rodzin ubogich lub zagrożonych wykluczeniem społecznym, np. dotkniętych bezrobociem, i służy zmniejszeniu różnic w dostępie do edukacji. Liczba osób nim objętych zmniejszała się z roku na rok (226 w 2014 r., 216 w 2015 r. i 204 w 2016 r.), a kwota udzielonych świadczeń ulegała wahaniom (29.270 zł w 2014 r., 25.145 zł w 2015 r., 36.770 zł w 2016 r.).

Od 2014 roku w gminie realizowany jest także rządowy program pomocy dla rodzin wielodzietnych. Koordynacją jego realizacji zajmuje się GOPS, który wydaje uprawnionym Karty Dużej Rodziny. W 2014 roku wydał on 546 takich kart, rok później 268, a w 2016 roku 147.

W 2016 roku Ośrodek rozpoczął realizację zadania wynikającego z ustawy o pomocy państwa w wychowaniu dzieci, przyznając w tym roku 9.487 świadczeń na łączną kwotę 4.727.399 zł.

W ramach realizowanych zadań GOPS przyznawał również świadczenia rodzinne. W latach 2014-2016 ogólna liczba udzielonych świadczeń ulegała wahaniom (16.357 w 2014 r., 15.526 w 2015 r., 17.637 w 2016 r.). W 2016 roku liczba wypłaconych zasiłków rodzinnych i dodatków do zasiłków była wyższa niż w latach 2014-2015 (13.713 w 2014 r., 13.114 w 2015 r., 14.990 w 2016 r.), z kolei w latach 2015-2016 liczba przyznanych zasiłków pielęgnacyjnych była niższa niż w 2014 roku (2.099 w 2014 r., 1.942 w 2015 r., 1.945 w 2016 r.).

Dane szczegółowe na temat przyznanych w gminie świadczeń rodzinnych przedstawia poniższa tabela.

Tabela 12. Świadczenia rodzinne przyznane w gminie w latach 2014-2016

	2014 r.	2015 r.	2016 r.
zasiłki rodzinne i dodatki do zasiłków rodzinnych			
liczba świadczeń	13.713	13.114	14.990
zasiłek pielęgnacyjny			
liczba świadczeń	2.099	1.942	1.945
świadczenia pielęgnacyjne			
liczba świadczeń	438	380	411
dodatek do świadczenia pielęgnacyjnego			
liczba świadczeń	0	0	X
specjalny zasiłek opiekuńczy			
liczba świadczeń	29	24	46
jednorazowa zapomoga z tytułu urodzenia się dziecka			
liczba świadczeń	78	66	68
świadczenie rodzicielskie			
liczba świadczeń	X	X	177
ogółem			
liczba świadczeń	16.357	15.526	17.637
zasiłek dla opiekunów			
liczba świadczeń	23	0	0

Źródło danych: Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w Trojanowie.

W 2014 roku Ośrodek przyznawał również zasiłek dla opiekunów osób niepełnosprawnych. Przysługuje on osobom, które utraciły prawo do świadczenia pielęgnacyjnego z dniem 1 lipca 2013 roku w związku z wygaśnięciem z mocy prawa (na podstawie art. 11 ust. 3 ustawy z dnia 7 grudnia 2012 roku o zmianie ustawy o świadczeniach rodzinnych oraz niektórych innych ustaw, Dz. U. z 2012 r., poz. 1548) decyzji przyznającej prawo do świadczenia pielęgnacyjnego. W 2014 roku GOPS wypłacił 23 zasiłki dla opiekunów na łączną kwotę 11.960 zł, a w latach 2015-2016 nie przyznawał tego zasiłku.

Za osoby pobierające świadczenia pielęgnacyjne i specjalny zasiłek opiekuńczy GOPS opłacał składki na ubezpieczenia emerytalne i rentowe oraz zdrowotne. W latach 2014-2016

liczba tych składek zwiększała się z roku na rok (222 w 2014 r., 225 w 2015 r., 377 w 2016 r.), podobnie jak ich wartość (34.753 zł w 2014 r., 56.109 zł w 2015 r., 74.952 zł w 2016 r.).

Kolejną formę pomocy udzielanej przez Ośrodek stanowiły świadczenia z funduszu alimentacyjnego, które służą wsparciu osób znajdujących się w trudnej sytuacji materialnej w przypadku bezskuteczności egzekucji zasądzonych świadczeń alimentacyjnych. W 2016 roku liczba rodzin, którym przyznano tę pomoc, była nieco niższa niż w latach 2014-2015 (po 24 w latach 2014-2015, 21 w 2016 r.), a liczba wypłaconych świadczeń zmniejszała się z roku na rok (z 358 w 2014 r. do 261 w 2016 r.). Dane szczegółowe w tym zakresie przedstawia poniższa tabela.

Tabela 13. Świadczenia z funduszu alimentacyjnego przyznane w gminie w latach 2014-2016

	2014 r.	2015 r.	2016 r.
liczba rodzin, którym przyznano świadczenie	24	24	21
liczba wypłaconych świadczeń	358	268	261
łączna kwota wypłaconych świadczeń (w zł)	106.330	82.280	93.277

Źródło danych: Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w Trojanowie.

Pomoc społeczna polega również na prowadzeniu i rozwoju niezbędnej infrastruktury socjalnej. Obejmuje ona zarówno jednostki środowiskowe, jak i instytucjonalne. W gminie Trojanów, obok Gminnego Ośrodka Pomocy Społecznej, funkcjonuje Dom Pomocy Społecznej w Życzynie, prowadzony przez Zgromadzenie Sióstr Albertynek Posługujących Ubogim na zlecenie powiatu garwolińskiego. Jest on przeznaczony dla kobiet z niepełnosprawnością intelektualną. Dom zaspokaja niezbędną całodobową opiekę, potrzeby materialno-bytowe, opiekuńczo-pielęgniarskie oraz wspomagające i terapeutyczne, a także umożliwia i organizuje podopiecznym pomoc w korzystaniu ze świadczeń zdrowotnych oraz kontakt z lekarzem pierwszego kontaktu i specjalistami.

Mieszkańcy gminy mają również możliwość korzystania z oferty instytucji udzielających wsparcia poza gminą. Dane szczegółowe na ich temat przedstawia poniższa tabela.

Tabela 14. Instytucje udzielające wsparcia poza gminą, z oferty których mogą korzystać lub korzystają mieszkańcy gminy

nazwa i adres instytucji	zakres oferowanych usług oraz kategoria klienta
Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie w Garwolinie , ul. Sportowa 5, 08-400 Garwolin.	Zakres oferowanych usług: realizacja zadań powiatu z zakresu pomocy społecznej, rodzinnej i instytucjonalnej pieczy zastępczej, przeciwdziałania przemocy w rodzinie, rehabilitacji społecznej oraz organizatora rodzinnej pieczy zastępczej. Kategoria klienta: mieszkańcy powiatu.
Powiatowy Zespół ds. Orzekania o Niepełnosprawności w Garwolinie , ul. Sportowa 5, 08-400 Garwolin.	Zakres oferowanych usług: wydawanie orzeczeń o niepełnosprawności, uprawnieniach do ulg i niezdolności do pracy. Kategoria klienta: mieszkańcy powiatu.
Warsztaty Terapii Zajęciowej w Miętnej , Miętne, ul. Główna 136, 08-400 Garwolin.	Zakres oferowanych usług: terapia zajęciowa w 5 pracowniach: umiejętności społecznych, działań twórczych, plastycznej, przyrodniczo-gospodarczej i artystycznej. Kategoria klienta: osoby ze znacznym lub umiarkowanym stopniem niepełnosprawności, ze wskazaniami do terapii zajęciowej.
Warsztaty Terapii Zajęciowej w Żelechowie , ul. Letnisko 9, 08-430 Żelechów.	Zakres oferowanych usług: terapia zajęciowa w 6 pracowniach: kulinarnej, krawieckiej, artystycznej, ogrodniczej, stolarsko-introligatorskiej i komputerowej. Kategoria klienta: osoby ze znacznym stopniem niepełnosprawności, ze wskazaniami do terapii zajęciowej.
Warsztaty Terapii Zajęciowej w Rykach , ul. Wyczółkowskiego 12, 08-500 Ryki.	Zakres oferowanych usług: terapia zajęciowa w 12 pracowniach: plastycznej, technik różnych, umiejętności społecznych (2 pracownie), gospodarstwa domowego, fotograficzno-informatycznej, krawieckiej, bukiciarskiej, artystycznej, fryzjerskiej, stolarsko-rękodzielniczej, witrażu. Kategoria klienta: osoby z niepełnosprawnością, ze wskazaniami do terapii zajęciowej.
Ośrodek Pomocy Dziecku Zielone Izdebno: Placówka Interwencyjna i Placówka Socjalizacyjna w Izdebnie Kolonii , Izdebno Kolonia 44 i 45E, 08-450 Łaskarzew.	Zakres oferowanych usług: całodobowa opieka i wychowanie. Kategoria klienta: dzieci częściowo lub całkowicie pozbawione opieki rodzicielskiej.

Źródło danych: Starostwo Powiatowe w Garwolinie.

12. ORGANIZACJE POZARZĄDOWE

Organizacje pozarządowe są przejawem społeczeństwa obywatelskiego, jedną z form jego aktywności. Pełnią istotną rolę nie tylko w konsolidacji społeczności lokalnej, organizacyjnym wzmocnieniu władz lokalnych, lecz również zwiększają szanse rozwoju małych

i średnich miejscowości. Dobrze zorganizowane środowisko może sprzyjać aktywizowaniu nie tylko pojedynczych osób i marginalizowanych grup społecznych, ale ich lokalnego otoczenia, sprzyja budowaniu samowystarczalności społeczności lokalnych poprzez uruchomienie i wykorzystanie jej zasobów.

Współpraca samorządu lokalnego z podmiotami należącymi do sektora pozarządowego nie tylko pozwala skuteczniej i efektywniej działać na rzecz rozwoju oraz poprawy warunków i jakości życia mieszkańców, lecz również umożliwia istotne odciążenie sektora publicznego w realizacji zadań.

W gminie Trojanów funkcjonuje kilkanaście organizacji pozarządowych. Samorząd gminy posiada Program współpracy gminy Trojanów z organizacjami pozarządowymi oraz podmiotami prowadzącymi działalność pożytku publicznego, w oparciu o który ma możliwość podejmowania z nimi współpracy w formach finansowych i pozafinansowych poprzez:

- powierzenie wykonania zadania publicznego wraz z udzieleniem dotacji na dofinansowanie ich realizacji,
- wsparcie wykonania zadania publicznego wraz z udzieleniem dotacji na częściowe dofinansowanie jego realizacji,
- informowanie bezpośrednio (na spotkaniach) lub pośrednio (pisemnie, do informacji) o planowanych kierunkach działalności,
- konsultowanie z organizacjami pozarządowymi oraz innymi podmiotami, odpowiednio do zakresu ich działania, projektów aktów prawnych w dziedzinach dotyczących działalności statutowej tych organizacji,
- użyczenie lokali na spotkania organizacji pozarządowych.

Poniższa tabela przedstawia dane szczegółowe na temat sektora pozarządowego w gminie.

Tabela 15. Organizacje pozarządowe w gminie

lp.	nazwa i adres organizacji	charakterystyka działania
1.	Stowarzyszenie Przyjaciół Trojanowa , Trojanów 63, 08-455 Trojanów.	Działalność na rzecz rozwoju Trojanowa i społeczności lokalnej.
2.	Stowarzyszenie Przyjaciół Życzyna , Życzyn 91, 08-455 Życzyn.	Działalność na rzecz rozwoju Życzyna i społeczności lokalnej.
3.	Fundacja Wiedza i Rozwój , Trojanów 158, 08-455 Trojanów.	

4.	Uczniowski Ludowy Klub Sportowy „Grom” w Trojanowie , Trojanów 161, 08-455 Trojanów.	Popularyzacja kultury fizycznej i sportu wśród młodzieży szkolnej.
5.	Uczniowski Klub Sportowy „Tygryski” , Podebłocie 109, 08-455 Podebłocie.	Popularyzacja kultury fizycznej i sportu wśród młodzieży szkolnej.
6.	Stowarzyszenie Ochotniczej Straży Pożarnej w Podebłociu , Podebłocie 191, 08-455 Podebłocie.	<ul style="list-style-type: none"> ▪ prowadzenie działalności mającej na celu zapobieganie pożarom oraz współdziałanie w tym zakresie z Państwową Strażą Pożarną, organami samorządowymi i innymi podmiotami, ▪ udział w akcjach ratowniczych przeprowadzanych w czasie pożarów, zagrożeń ekologicznych związanych z ochroną środowiska oraz innych klęsk i zdarzeń, ▪ informowanie ludności o istniejących zagrożeniach pożarowych i ekologicznych oraz sposobach ochrony przed nimi, ▪ rozwijanie wśród członków ochotniczej straży pożarnej kultury fizycznej i sportu oraz działalności kulturalno-oświatowej i rozrywkowej, ▪ wykonywanie innych zadań wynikających z przepisów o ochronie przeciwpożarowej, ▪ działalność na rzecz ochrony środowiska.
7.	Ochotnicza Straż Pożarna w Dudkach , Dudki 43, 08-455 Dudki.	
8.	Ochotnicza Straż Pożarna w Woli Życkiej , Wola Życka 52, 08-455 Wola Życka.	
9.	Ochotnicza Straż Pożarna w Korytnicy , Korytnica 30, 08-455 Korytnica.	
10.	Ochotnicza Straż Pożarna w Babicach , Babice 4b, 08-455 Babice.	
11.	Ochotnicza Straż Pożarna w Mrokowie , Mroków 83, 08-455 Mroków.	
12.	Ochotnicza Straż Pożarna w Kozicach , Kozice 118, 08-455 Kozice.	
13.	Ochotnicza Straż Pożarna w Woli Koryckiej Górnej , Wola Korycka Górna 22a, 08-455 Wola Korycka Górna.	
14.	Ochotnicza Straż Pożarna w Budziskach , Budziska 35, 08-455 Budziska.	
15.	Ochotnicza Straż Pożarna w Trojanowie , Trojanów 63, 08-455 Trojanów.	
16.	Ochotnicza Straż Pożarna w Ochodnym , Ochodne 46, 08-455 Ochodne.	
17.	Ochotnicza Straż Pożarna w Więckowie , Więcków 40, 08-455 Więcków.	

Źródło danych: Urząd Gminy Trojanów, www.bazy.ngo.pl

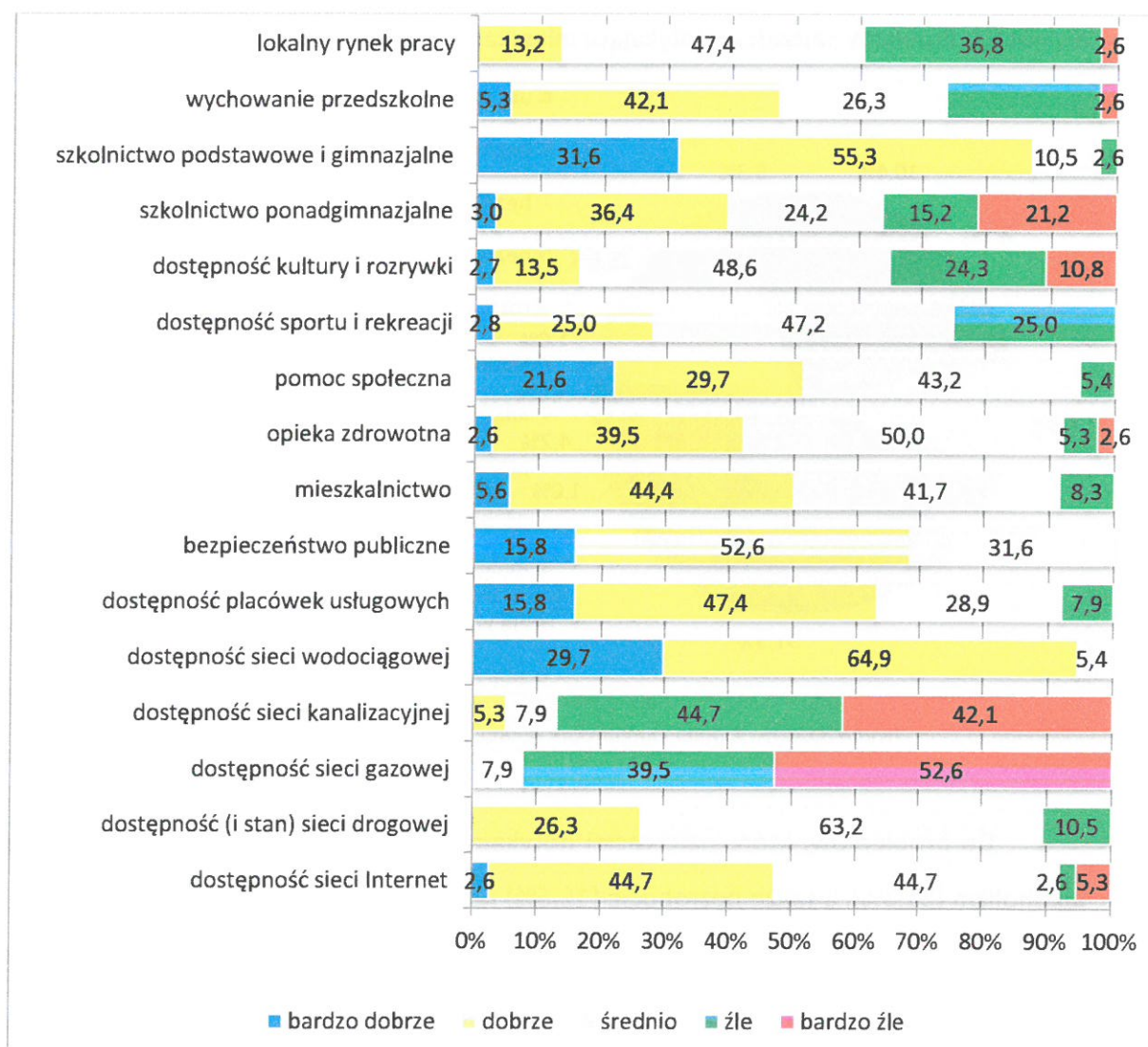
13. WYNIKI BADAŃ ANKIETOWYCH „PROBLEMY SPOŁECZNE W ŚRODOWISKU LOKALNYM”

Badania ankietowe przeprowadzone w ramach diagnozy sytuacji społecznej w gminie Trojanów posłużyły identyfikacji, określeniu przyczyn i skali występujących na jej terenie problemów społecznych oraz wskazaniu działań, jakie należałoby podjąć w celu zmniejszenia ich natężenia oraz zminimalizowania ich skutków.

Badania zostały przeprowadzone przy pomocy ankiet, które zostały rozpowszechnione wśród mieszkańców gminy, w tym reprezentantów samorządu lokalnego – Wójta Gminy, Sekretarza Gminy, Skarbnika Gminy, radnych, sołtysów, pracowników Urzędu Gminy, członków komisji rozwiązywania problemów alkoholowych, przedstawicieli jednostek organizacyjnych gminy, m.in. placówek oświatowych, kulturalnych, sportowych i pomocy społecznej, a także przedstawicieli jednostek służby zdrowia, policji, organizacji pozarządowych i kościoła. W sumie do analizy przedłożono 38 wypełnionych anonimowo ankiet.

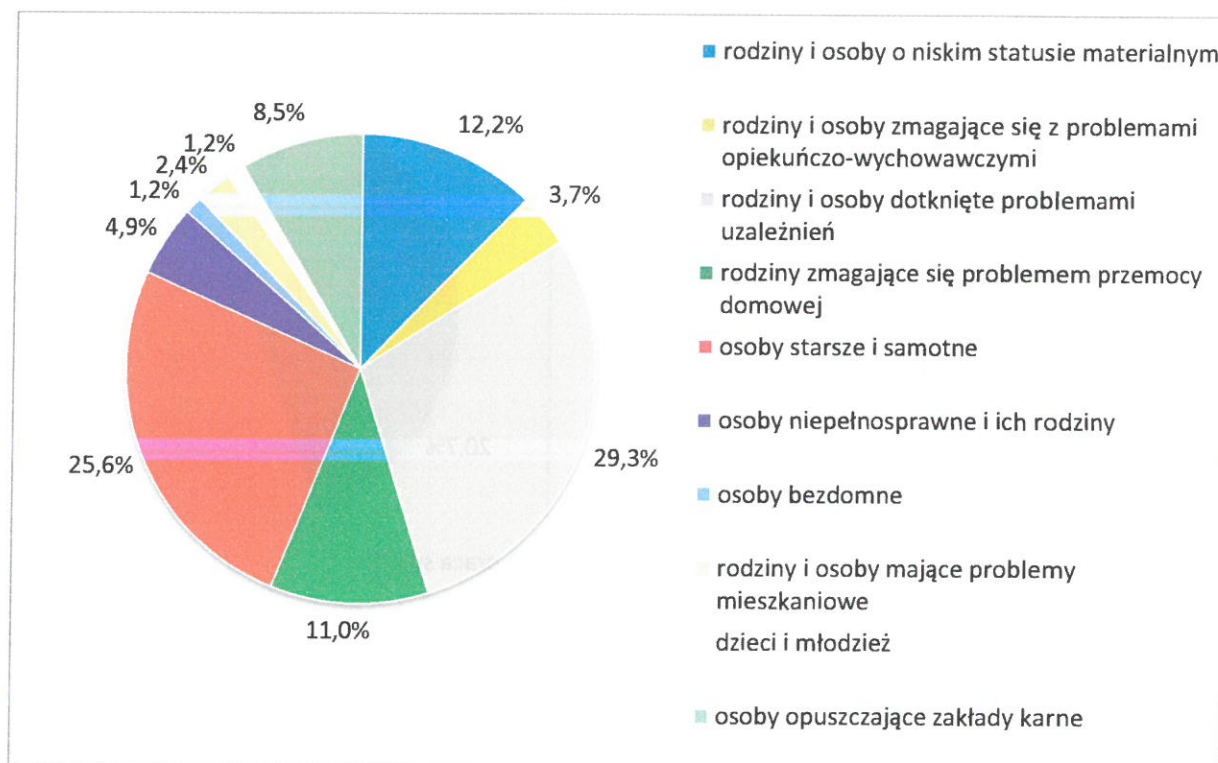
W pierwszym pytaniu poproszono przedstawicieli środowiska lokalnego o ocenę warunków życia w gminie. Uzyskane odpowiedzi przedstawia poniższy wykres.

Wykres 33. Warunki życia w gminie

Źródło danych: Badania ankietowe przeprowadzone w środowisku lokalnym.

Wykres 35. Grupy zagrożone wykluczeniem społecznym w gminie

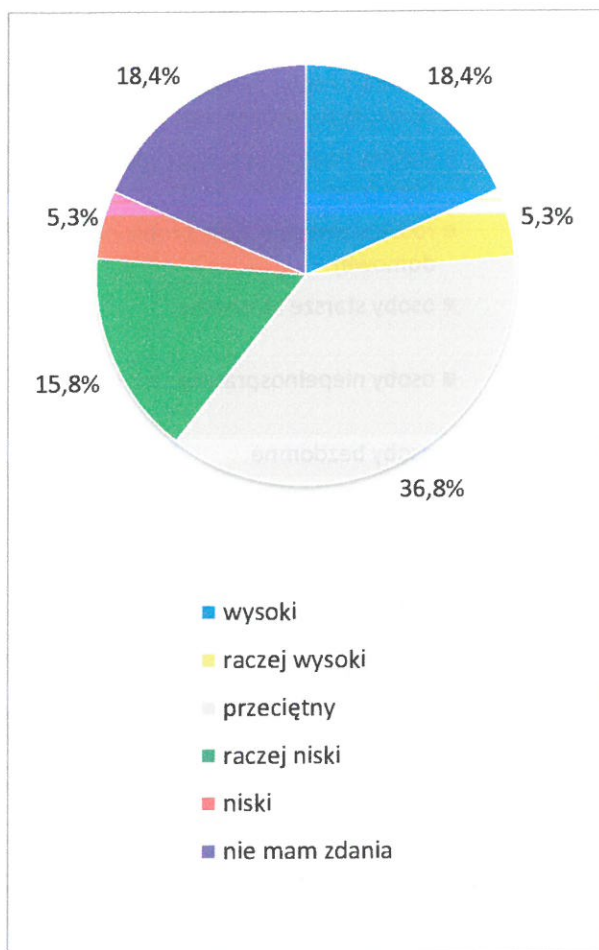
Źródło danych: Badania ankietowe przeprowadzone w środowisku lokalnym.

Najwięcej badanych stwierdziło, że najbardziej zagrożone wykluczeniem społecznym są rodziny i osoby dotknięte problemami uzależnień (29,3%) oraz osoby starsze i samotne (25,6%).

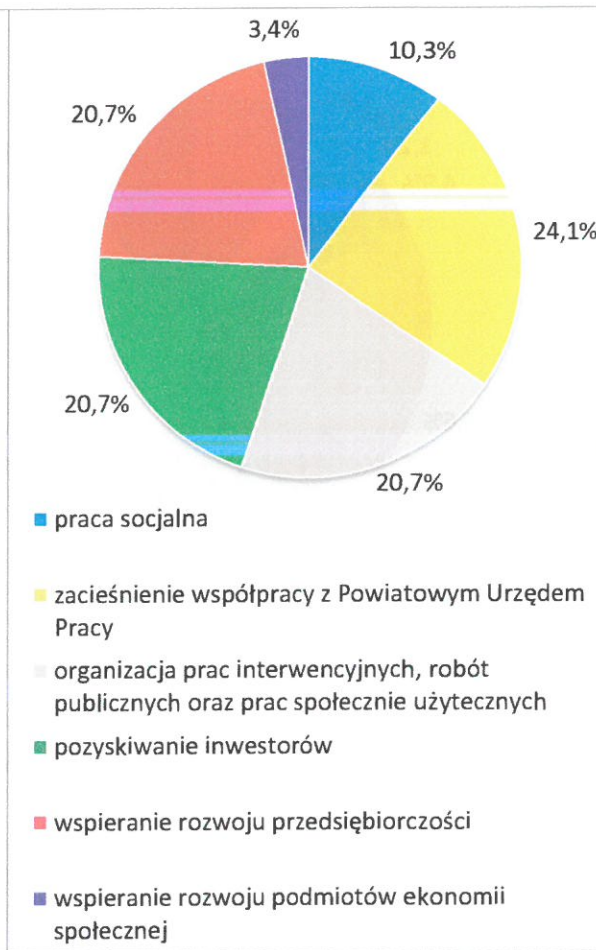
Zdaniem respondentów wykluczeniem społecznym zagrożone są również rodziny i osoby o niskim statusie materialnym (12,2%), rodziny zmagające się z problemem przemocy domowej (11%) oraz osoby opuszczające zakłady karne (8,5%).

W kolejnych pytaniach poproszono badanych o opinię na temat poziomu bezrobocia w gminie oraz wskazanie działań, jakie należałoby podjąć w celu poprawy sytuacji osób nim dotkniętych. Uzyskane odpowiedzi przedstawiają poniższe wykresy.

Wykres 36. Jaki jest poziom bezrobocia w gminie?

Wykres 37. Jakie działania należałoby podjąć w celu poprawy sytuacji osób bezrobotnych?

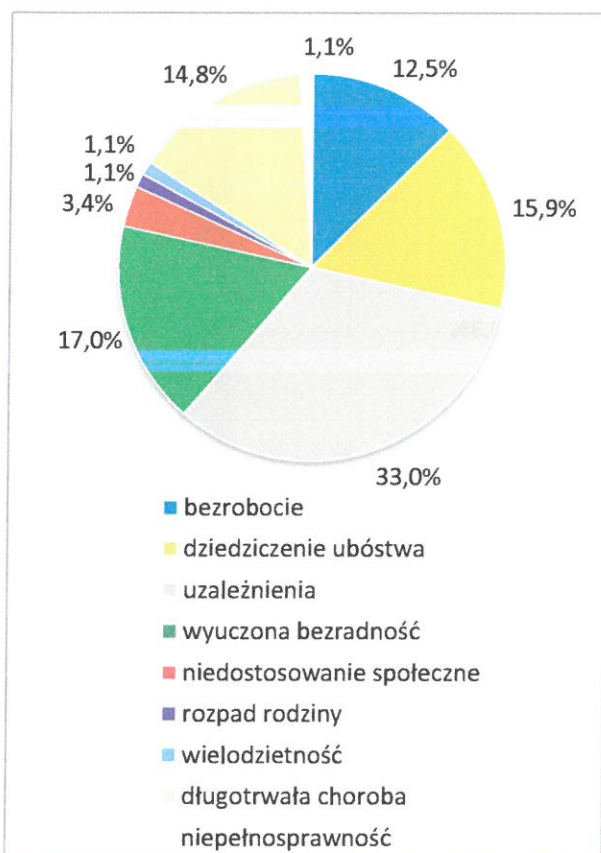
Źródło danych: Badania ankietowe przeprowadzone w środowisku lokalnym.

W opinii 36,8% ankietowanych poziom bezrobocia w gminie jest przeciętny. Jednocześnie łącznie 23,7% badanych uznało go za wysoki lub raczej wysoki, a w sumie 21,1% za raczej niski lub niski.

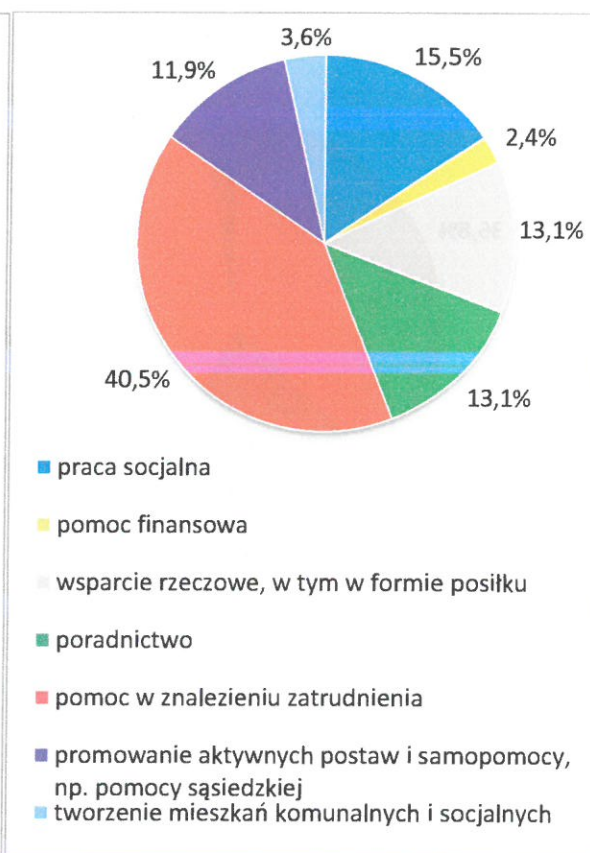
Wśród działań, jakie należałoby podjąć w celu poprawy sytuacji osób pozostających bez pracy, respondenci najczęściej wymieniali: zacieśnianie współpracy z Powiatowym Urzędem Pracy w celu umożliwienia osobom bezrobotnym (poprzez świadczenie poradnictwa oraz organizowanie stażu, kursów i szkoleń) zdobycia doświadczenia zawodowego oraz podniesienia lub zmiany kwalifikacji zawodowych (24,1%), organizowanie prac interwencyjnych, robót publicznych i prac społecznie użytecznych, pozyskiwanie inwestorów oraz wspieranie rozwoju przedsiębiorczości (po 20,7%).

W odpowiedzi na następujące pytania ankietowani wskazali przyczyny ubóstwa wśród mieszkańców gminy oraz przedstawili propozycje działań, jakie powinny być podejmowane na rzecz osób nim dotkniętych. Szczegóły w tym zakresie przedstawiają poniższe wykresy.

Wykres 38. Przyczyny ubóstwa wśród mieszkańców gminy?

Wykres 39. Jakie działania powinny być podejmowane na rzecz dotkniętych problemem ubóstwa?

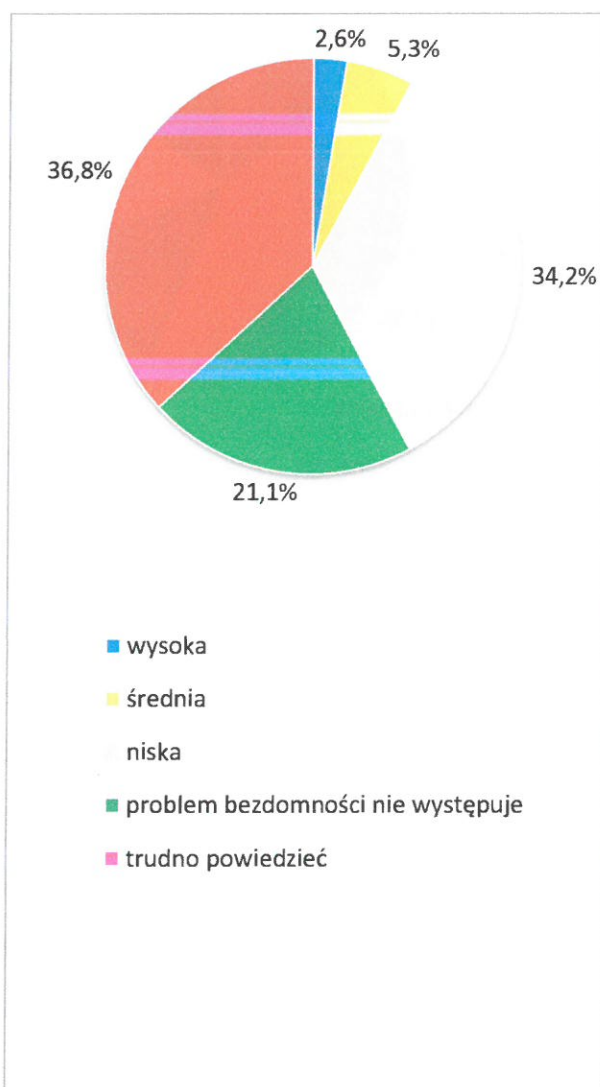
Źródło danych: Badania ankietowe przeprowadzone w środowisku lokalnym.

Wśród przyczyn popadania mieszkańców gminy w ubóstwo, ankietowani najczęściej wskazywali uzależnienia (33%), wyuczoną bezradność (17%), dziedziczenie ubóstwa (15,9%) i długotrwałą chorobę (14,8%).

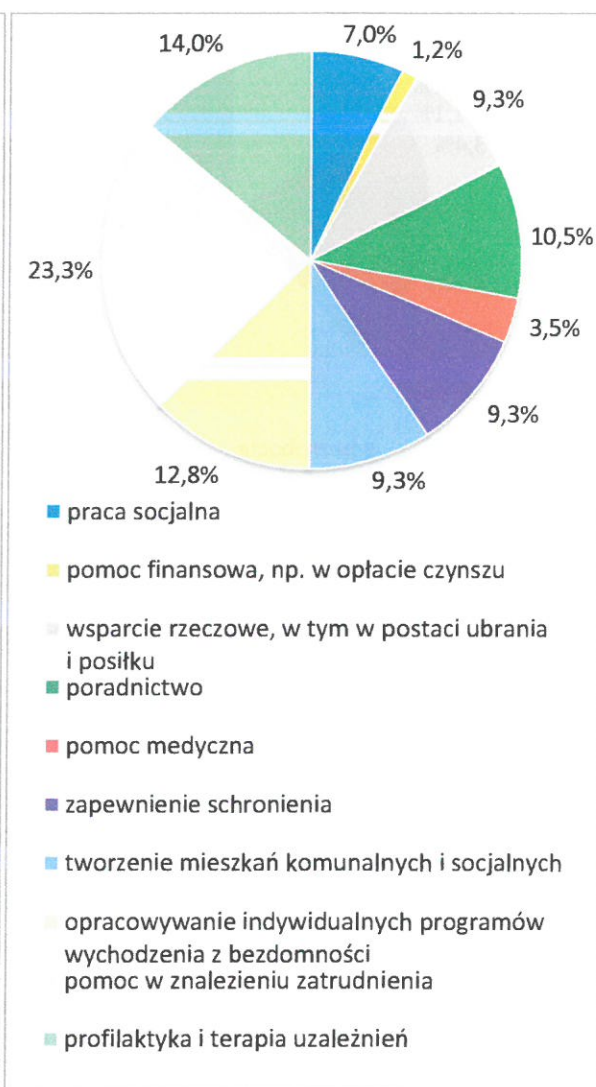
Zdaniem respondentów, by skutecznie przeciwdziałać problemowi ubóstwa, należałoby przede wszystkim udzielać pomocy w znalezieniu zatrudnienia (40,5%). Duże znaczenie przywiązywali również do prowadzenia pracy socjalnej (15,5%), wsparcia rzeczowego, w tym w formie posiłku, świadczenia poradnictwa oraz promowania aktywnych postaw i samopomocy, np. pomocy sąsiedzkiej (11,9%).

W kolejnych pytaniach została podjęta kwestia bezdomności – poproszono badanych o opinię na temat skali tego problemu w gminie oraz wskazanie działań, które przyniosłyby największą skuteczność w jego zapobieganiu i rozwiązywaniu. Uzyskane odpowiedzi prezentują poniższe wykresy.

Wykres 40. Jaka jest skala problemu bezdomności w gminie?

Wykres 41. Jakie działania byłby najskuteczniejsze w zapobieganiu i rozwiązywaniu problemu bezdomności?

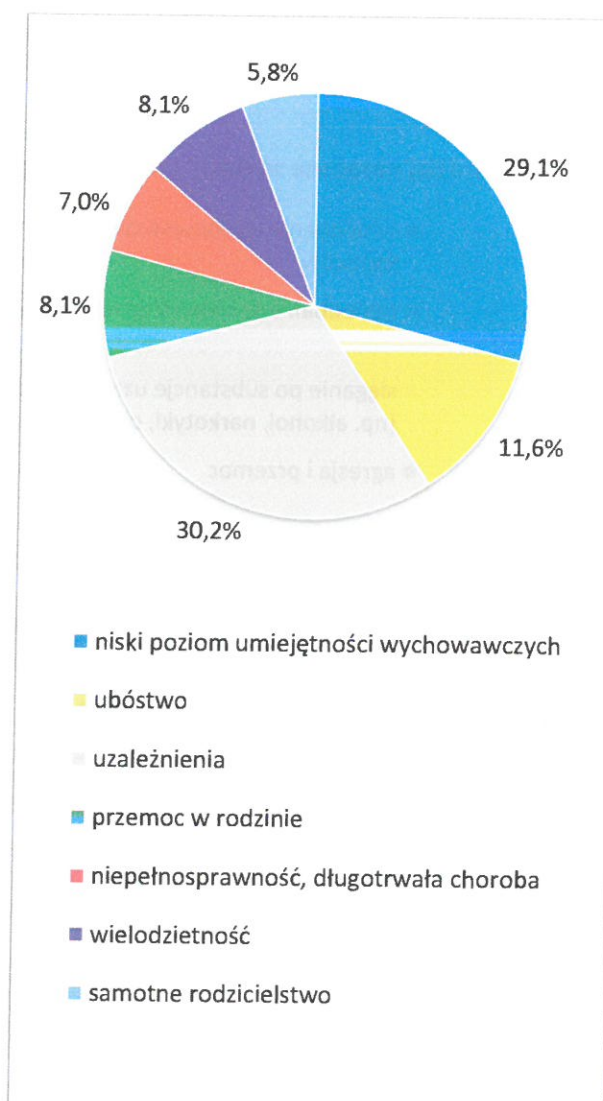
Źródło danych: Badania ankietowe przeprowadzone w środowisku lokalnym.

Najwięcej respondentów (36,8%) nie potrafiło określić skali bezdomności w gminie. Jednocześnie 34,2% ankietowanych stwierdziło, że skala problemu jest niska, a 21,1% badanych odpowiedziało, że problem bezdomności nie występuje w gminie.

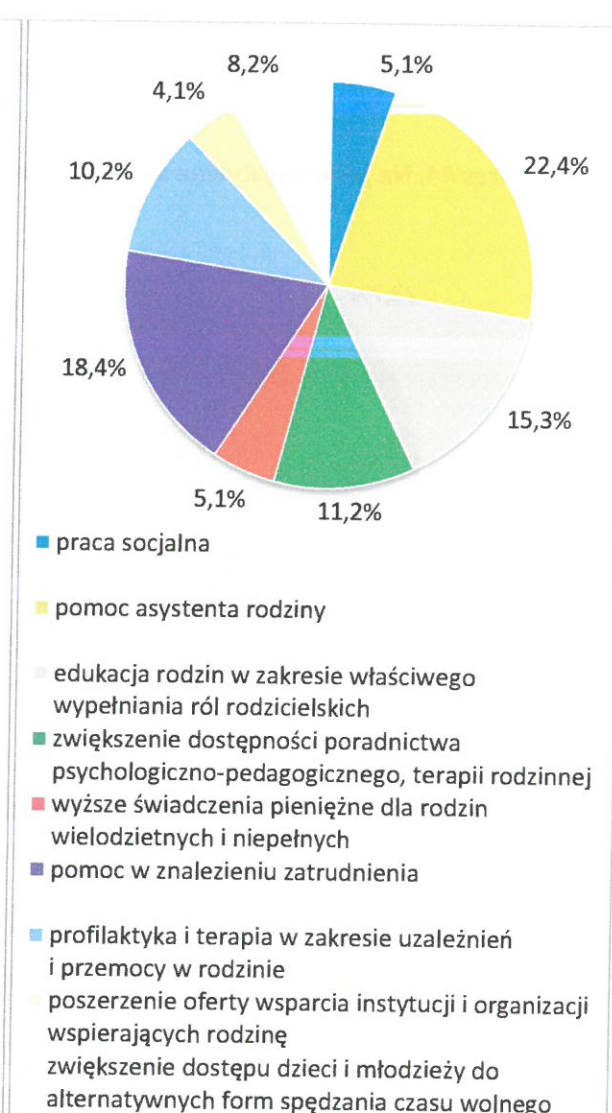
W opinii ankietowanych największe efekty w zapobieganiu i rozwiązywaniu problemu bezdomności może przynieść udzielenie pomocy w znalezieniu zatrudnienia (23,3%), prowadzenie profilaktyki i terapii uzależnień (14%) oraz opracowywanie indywidualnych programów wychodzenia z bezdomności (12,8%).

W ankiecie znalazło się również pytanie pozwalające poznać opinie respondentów na temat przyczyn bezradności opiekuńczo-wychowawczej oraz w prowadzeniu gospodarstwa domowego. Uzyskane odpowiedzi prezentują poniższe wykresy.

Wykres 42. Przyczyny bezradności w sprawach opiekuńczo-wychowawczych oraz w prowadzeniu gospodarstwa domowego w gminie

Wykres 43. Jakie działania poprawiłyby sytuację rodzin niewydolnych wychowawczo w gminie?

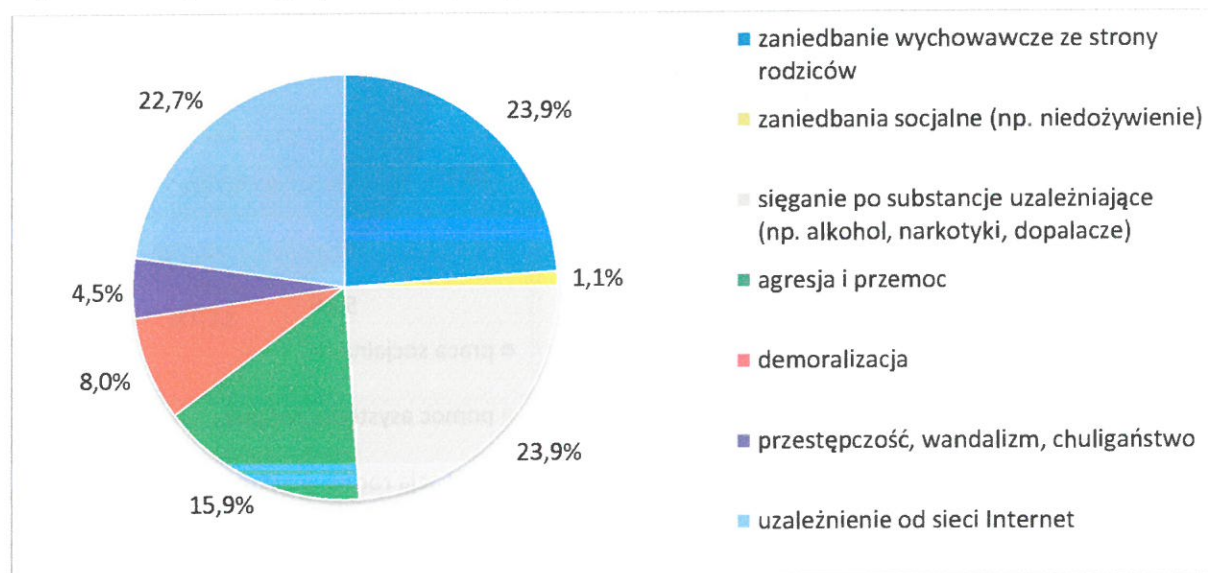
Źródło danych: Badania ankietowe przeprowadzone w środowisku lokalnym.

W opinii badanych głównymi przyczynami bezradności w sprawach opiekuńczo-wychowawczych oraz w prowadzeniu gospodarstwa domowego w gminie są uzależnienia (30,2%) oraz niski poziom umiejętności wychowawczych (29,1%).

Wśród działań, których podjęcie mogłoby poprawić sytuację rodzin niewydolnych wychowawczo, ankietowani najczęściej wskazywali zapewnienie pomocy ze strony asystenta rodziny (22,4%), udzielanie pomocy w znalezieniu zatrudnienia (18,4%), edukowanie rodzin w zakresie właściwego wypełniania ról rodzicielskich (15,3%), zwiększenie dostępności poradnictwa psychologiczno-pedagogicznego i terapii rodzinnej (11,2%) oraz prowadzenie profilaktyki i terapii w zakresie uzależnień i przemocy w rodzinie (10,2%).

W uzupełnieniu odpowiedzi na poprzednie pytania, ankietowani wskazali negatywne zjawiska, na jakie najbardziej narażone są dzieci i młodzież z gminy. Szczegóły w tym zakresie przedstawia poniższy wykres.

Wykres 44. Na jakie negatywne zjawiska społeczne najbardziej narażone są dzieci i młodzież z gminy?

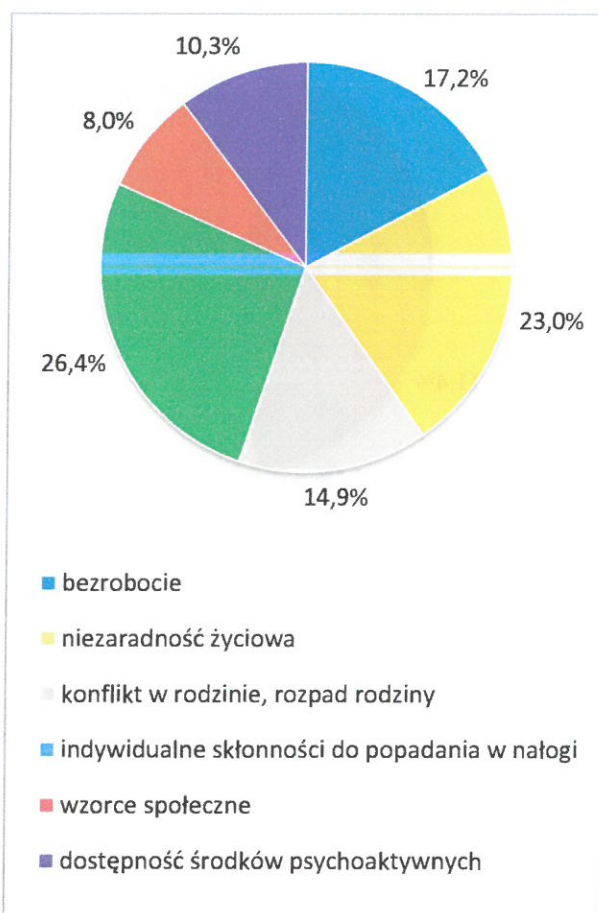

Źródło danych: Badania ankietowe przeprowadzone w środowisku lokalnym.

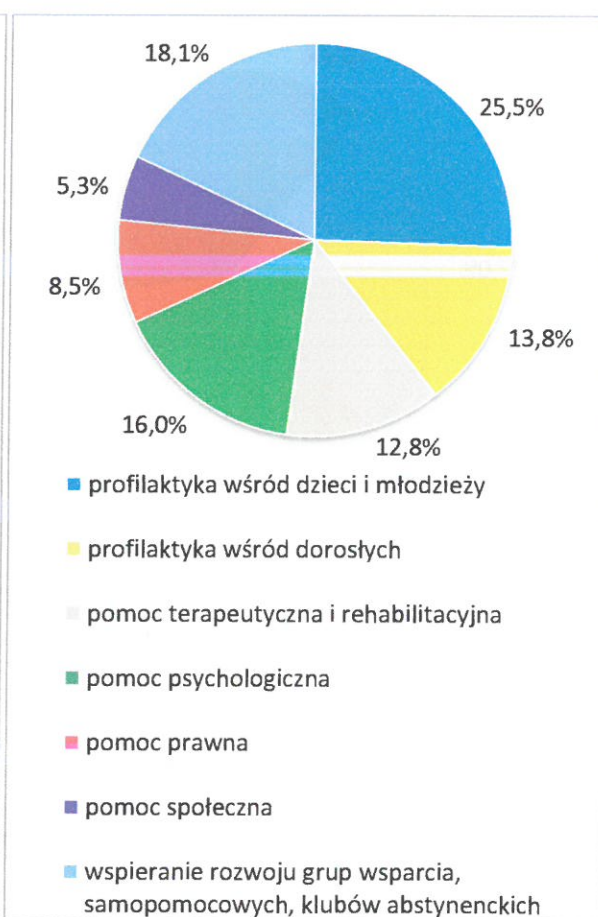
Według ankietowanych, do negatywnych zjawisk społecznych, na które najbardziej narażone są dzieci i młodzież z gminy, należą: zaniechania wychowawcze ze strony rodziców, sięganie po substancje uzależniające, np. alkohol, narkotyki i dopalacze (po 23,9%), uzależnienie od sieci Internet (22,7%) oraz agresja i przemoc (15,9%).

W następujących pytaniach poproszono respondentów o podanie przyczyn występowania problemu uzależnień wśród mieszkańców gminy oraz wskazanie działań, jakie powinny być podejmowane na rzecz osób i rodzin nim dotkniętych. Odpowiedzi w tym zakresie prezentują poniższe wykresy.

Wykres 45. Przyczyny występowania problemu uzależnień wśród mieszkańców gminy

Wykres 46. Jakie działania powinny być podejmowane na rzecz osób uzależnionych i ich rodzin?

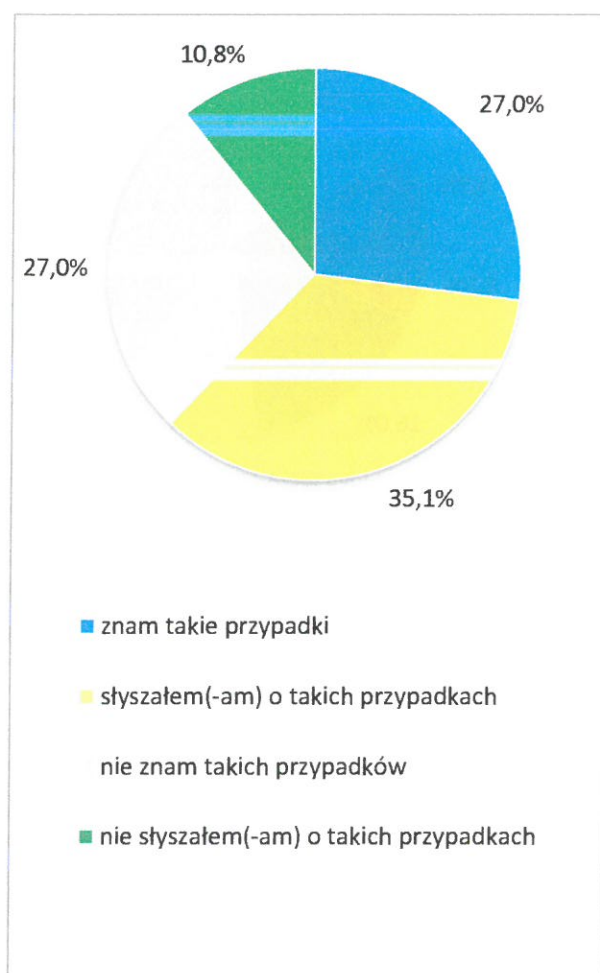
Źródło danych: Badania ankietowe przeprowadzone w środowisku lokalnym.

Do zasadniczych powodów występowania problemu uzależnień wśród mieszkańców gminy badani zaliczyli indywidualne skłonności do popadania w nałogi (26,4%), niezaradność życiową (23%), bezrobocie (17,2%) oraz konflikt w rodzinie i rozpad rodziny (14,9%).

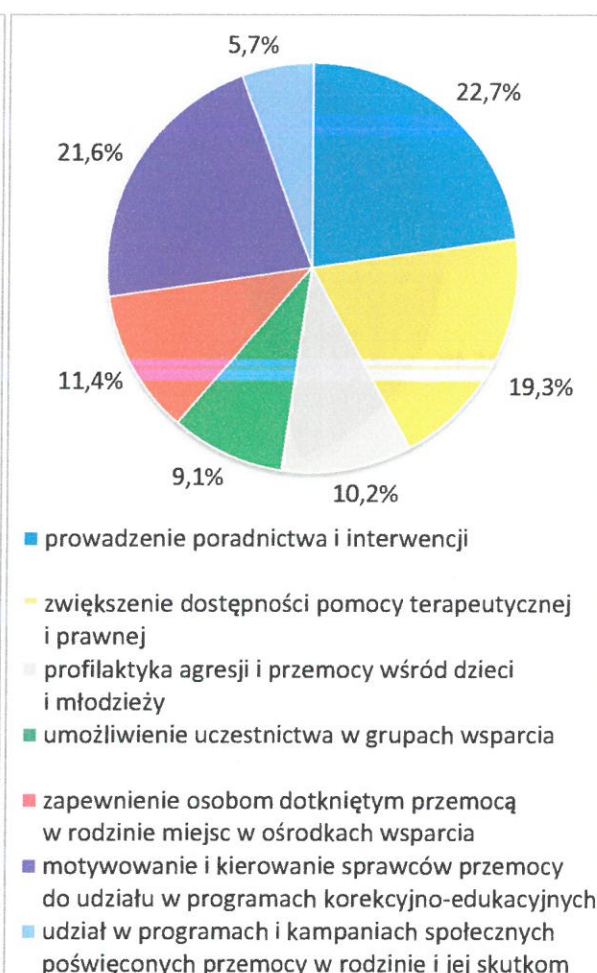
Zdaniem respondentów, podejmując działania na rzecz osób uzależnionych i ich rodzin, należy przede wszystkim skupić się na prowadzeniu profilaktyki wśród dzieci i młodzieży (25,5%), wspieraniu rozwoju grup wsparcia, samopomocowych (np. AA i Al-Anon) i klubów abstynenckich (18,1%) oraz zapewnieniu dostępu do pomocy psychologicznej (16%).

Następnie zapytano badanych o znajomość przypadków występowania problemu, który niejednokrotnie ma swoje źródło w uzależnieniach, tj. przemocy w rodzinie, oraz poproszono o przedstawienie działań, które byłyby najskuteczniejsze w walce z tym zjawiskiem. Uzyskane odpowiedzi przedstawiają poniższe wykresy.

Wykres 47. Znajomość przypadków przemocy w rodzinie w gminie

Wykres 48. Jakie kroki byłyby najskuteczniejsze w zakresie przeciwdziałania przemocy w rodzinie?

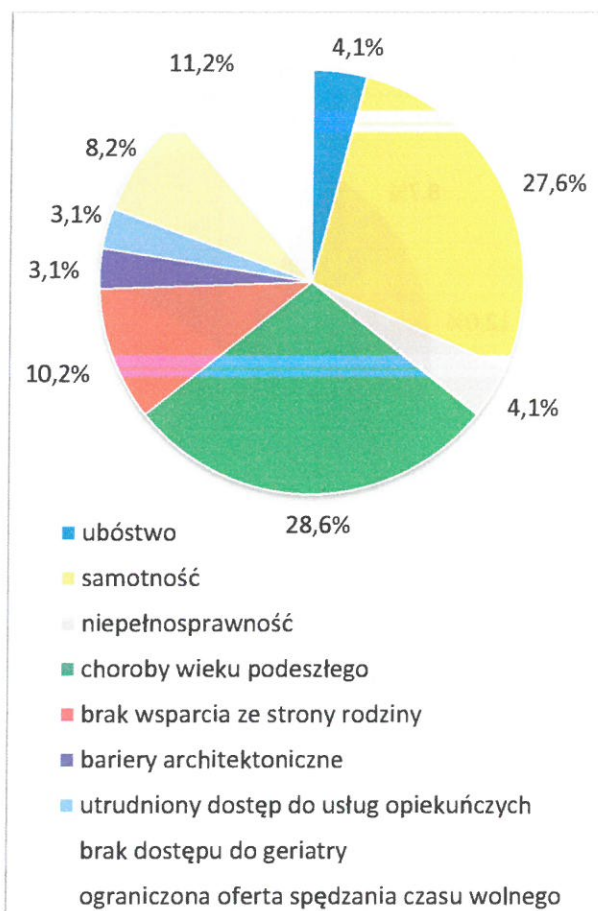
Źródło danych: Badania ankietowe przeprowadzone w środowisku lokalnym.

Większość ankietowanych (łącznie 62,1%) stwierdziła, że słyszała o przypadkach przemocy w rodzinie w gminie lub je zna. Odmiennego zdania było w sumie 37,8% badanych.

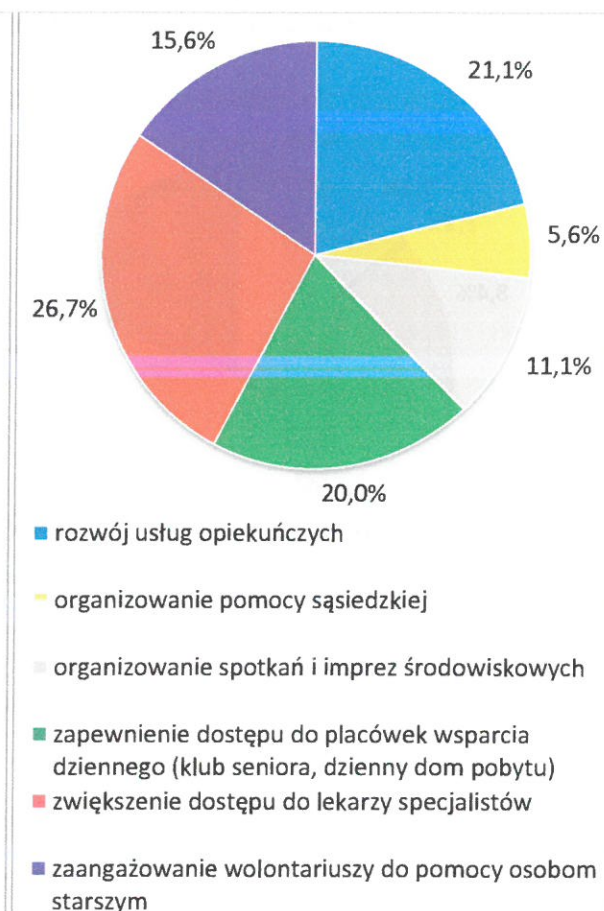
Zdaniem respondentów, by skutecznie przeciwdziałać przemocy w rodzinie, należy przede wszystkim prowadzić poradnictwo i podejmować interwencje (22,7%), motywować i kierować sprawców przemocy do udziału w programach korekcyjno-edukacyjnych (21,6%) oraz zwiększyć dostępność pomocy terapeutycznej i prawnej (19,3%).

Kolejna kwestia poruszona w ankiecie dotyczyła problemów, z jakimi najczęściej zmagają się osoby starsze w gminie, oraz działań, których wdrożenie przyczyniłoby się do poprawy ich sytuacji. Udzielone przez badanych odpowiedzi prezentują poniższe wykresy.

Wykres 49. Problemy najczęściej dotykające osoby starsze z gminy

Wykres 50. Jakie działania poprawiłyby sytuację osób starszych w gminie?

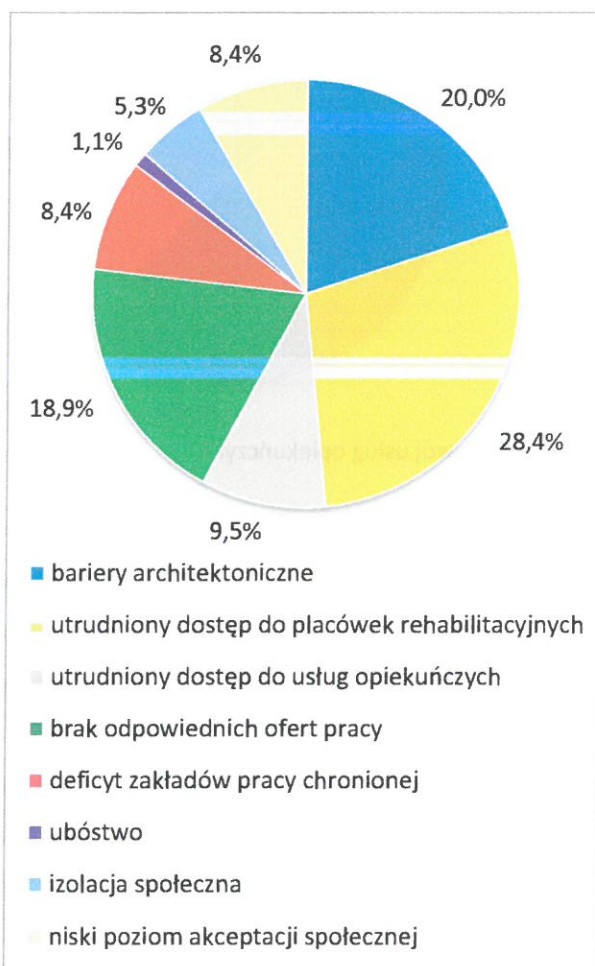
Źródło danych: Badania ankietowe przeprowadzone w środowisku lokalnym.

W opinii osób ankietowanych, problemami, które najczęściej dotykają seniorów w gminie, są: choroby wieku podeszłego (28,6%) i samotność (27,6%).

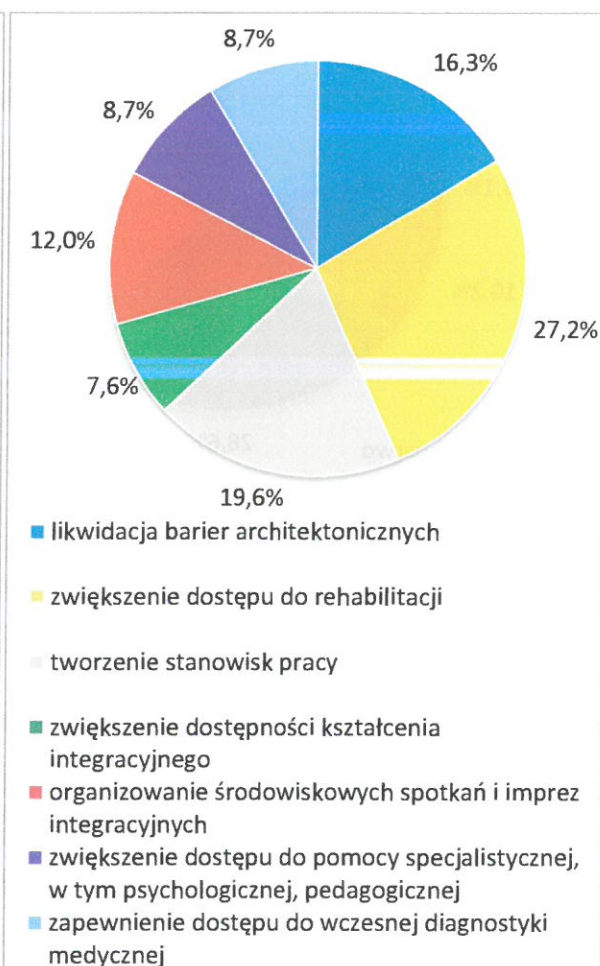
Do działań, których realizacja mogłaby się przyczynić do poprawy sytuacji seniorów w gminie, respondenci najczęściej zaliczali: zwiększenie dostępu do lekarzy specjalistów (26,7%), rozwijanie usług opiekuńczych (21,1%), zapewnienie szerszego dostępu do placówek wsparcia dziennego (klub seniora, dzienny dom pobytu; 20%) oraz zaangażowanie wolontariuszy do pomocy osobom starszym (15,6%).

W odpowiedzi na kolejne pytania ankietowani identyfikowali problemy, których najczęściej doświadczają osoby niepełnosprawne w gminie, oraz wskazywali działania, których podjęcie pozwoliłoby na pełniejszych ich udział w życiu społecznym. Szczegóły w tym zakresie przedstawiają poniższe wykresy.

Wykres 51. Problemy, których najczęściej doświadczają osoby niepełnosprawne z gminy

Wykres 52. Jakie działania umożliwiłyby osobom niepełnosprawnym pełniejszy udział w życiu społecznym?

Źródło danych: Badania ankietowe przeprowadzone w środowisku lokalnym.

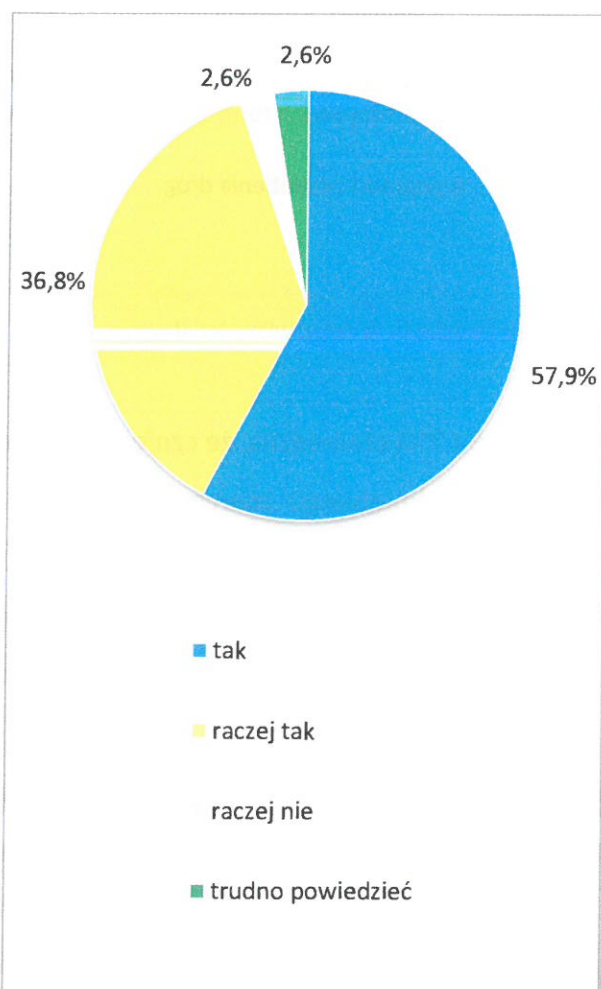
Według badanych problemami, z którymi najczęściej zmagają się osoby dotknięte niepełnosprawnością z gminy, są: utrudniony dostęp do placówek rehabilitacyjnych (28,4%), bariery architektoniczne (20%) oraz brak odpowiednich ofert pracy (18,9%).

W opinii ankietowanych, działania, które umożliwiłyby osobom niepełnosprawnym pełniejszy udział w życiu społecznym, powinny skupiać się na zwiększeniu dostępu do rehabilitacji (27,2%), tworzeniu stanowisk pracy (19,6%), likwidowaniu barier

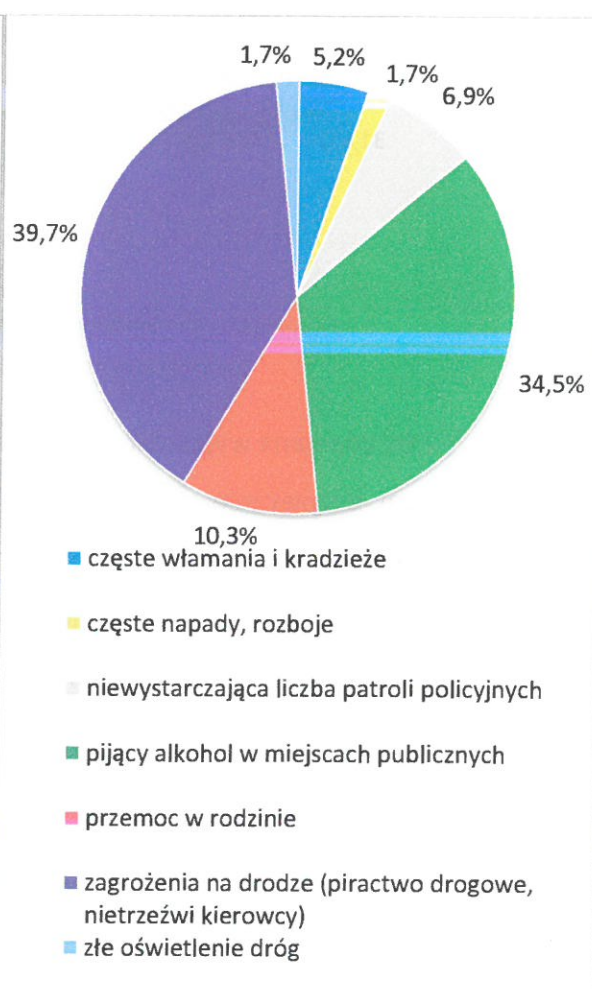
architektonicznych (16,3%) oraz organizowaniu środowiskowych spotkań i imprez integracyjnych (12%).

W ostatnich pytaniach podjęto temat stanu bezpieczeństwa w gminie – poczucia bezpieczeństwa, przyczyn jego braku oraz działań, które wpłynęłyby na jego zwiększenie. Szczegóły w tym zakresie prezentują poniższe wykresy.

Wykres 53. Czy czuje się Pani/Pan bezpiecznie w gminie?

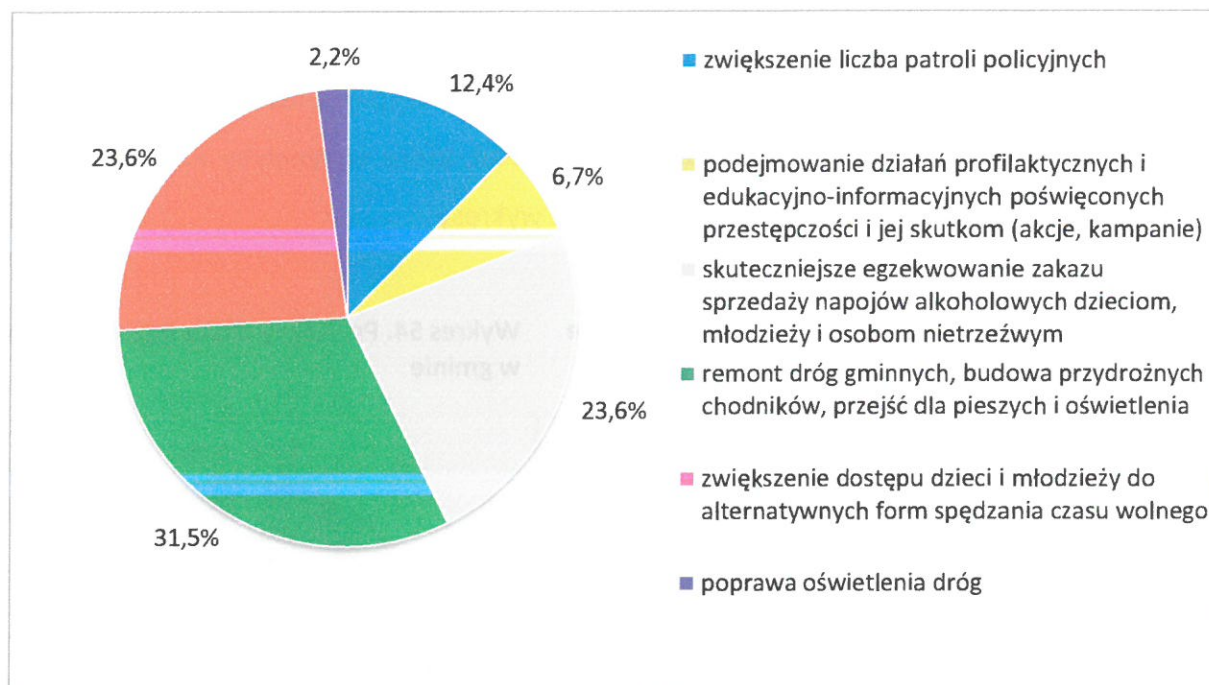

Wykres 54. Przyczyny braku bezpieczeństwa w gminie

Źródło danych: Badania ankietowe przeprowadzone w środowisku lokalnym.

Wykres 55. Co wpłynęłoby na zwiększenie bezpieczeństwa publicznego w gminie?

Źródło danych: Badania ankietowe przeprowadzone w środowisku lokalnym.

Zdecydowana większość badanych (łącznie 94,7%) stwierdziła, że czuje się bezpiecznie bądź raczej bezpiecznie w miejscu zamieszkania. Odmiennego zdania było jedynie 2,6% ankietowanych.

Wśród przyczyn braku bezpieczeństwa respondenci najczęściej wskazywali zagrożenia na drodze (piractwo drogowe, nietrzeźwi kierowcy; 39,7%) oraz osoby pijące alkohol w miejscach publicznych (34,5%).

Zdaniem ankietowanych na poprawę bezpieczeństwa publicznego w gminie w największym stopniu wpłynęłyby takie działania, jak: remont dróg gminnych, budowa przydrożnych chodników, przejść dla pieszych i oświetlenia (31,5%), skuteczniejsze egzekwowanie zakazu sprzedaży napojów alkoholowych dzieciom, młodzieży i osobom nietrzeźwym, a także zwiększenie dostępu dzieci i młodzieży do alternatywnych form spędzania czasu wolnego (po 23,6%).

14. ANALIZA SWOT

Analiza SWOT jest heurystyczną techniką analityczną służącą uporządkowaniu posiadanych informacji. W przypadku strategii rozwiązywania problemów społecznych stanowi efektywną metodę identyfikacji mocnych i słabych stron lokalnego systemu pomocy społecznej oraz szans i zagrożeń, jakie przed nim stoją. Pozwala oszacować potencjał, jakim się dysponuje oraz określić stopień, w jakim posiadane zasoby odpowiadają potrzebom i oczekiwaniom społeczności lokalnej.

Na potrzeby niniejszego dokumentu analiza została przeprowadzona w następujących obszarach: 1. Bezrobocie, ubóstwo i bezdomność, 2. Rodzina, dzieci i młodzież, 3. Uzależnienia i przemoc w rodzinie, 4. Starość i niepełnosprawność, 5. Kapitał społeczny i aktywność obywatelska.

Obszar: Bezrobocie, ubóstwo i bezdomność

Mocne strony	Słabe strony
<ul style="list-style-type: none"> ▪ położenie gminy – bliskość aglomeracji warszawskiej, dogodne połączenia komunikacyjne ▪ czyste środowisko naturalne i walory przyrodniczo-krajobrazowe ▪ dominujący i stabilnie rozwijający się system gospodarki rolnej ▪ brak przemysłu uciążliwego dla środowiska ▪ interesująca oferta obiektów turystycznych i rekreacyjnych ▪ upowszechnianie ofert pracy oraz informacji o wolnych miejscach pracy, usługach poradnictwa zawodowego i szkoleniach ▪ podejmowanie skutecznych działań na rzecz osób pozostających bez pracy ▪ brak problemu bezdomności 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ brak większych zakładów pracy ▪ deficyt terenów inwestycyjnych z infrastrukturą techniczną ▪ zbyt niska skala działań zachęcających inwestorów do tworzenia w gminie nowych miejsc pracy ▪ niskie dochody indywidualne i gospodarstw domowych ▪ niski poziom wykształcenia mieszkańców ▪ niedostateczny rozwój przetwórstwa rolno-spożywczego oraz sektora usług i produkcji ▪ niska aktywność w dziedzinie rozwoju działalności pozarolniczej ▪ niska skala działań służących pozyskaniu środków finansowych z funduszy zewnętrznych na przeciwdziałanie wykluczeniu społecznemu (m.in. z funduszy strukturalnych Unii Europejskiej) ▪ nieodpowiednie zasoby mieszkań

	<p>komunalnych, w tym socjalnych</p> <ul style="list-style-type: none"> ▪ deficyt podmiotów ekonomii społecznej ▪ brak komunikacji publicznej
Szanse	Zagrożenia
<ul style="list-style-type: none"> ▪ bliskość aglomeracji warszawskiej ▪ lepsze wykorzystanie atutów wynikających z posiadanych przez gminę walorów przyrodniczo-krajobrazowych; rozwój usług i produktów w zakresie turystyki i rekreacji ▪ aktywna promocja gminy i jej walorów ▪ przyciąganie nowych inwestorów ▪ rozwój sektora małych i średnich przedsiębiorstw ▪ rozwój przedsiębiorczości społecznej ▪ promocja przedsiębiorczości wśród mieszkańców gminy ▪ wypracowanie i promowanie produktów lokalnych ▪ wydzielenie działek pod budownictwo jednorodzinne i usługowe z dostępem do infrastruktury technicznej ▪ wyższy stopień absorpcji środków zewnętrznych (w tym unijnych) na przeciwdziałanie wykluczeniu społecznemu, rozpoczęcie działalności gospodarczej i rozwój przedsiębiorczości ▪ dostęp do europejskich rynków pracy 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ zjawisko dziedziczenia bezrobocia ▪ postępujące zjawisko ubóstwa wśród części mieszkańców gminy ▪ bierna i roszczeniowa postawa odbiorców pomocy społecznej ▪ spadek aktywności zawodowej w wyniku Programu „Rodzina 500+” ▪ wysoka skala zjawiska nielegalnego zatrudnienia; niechęć osób oficjalnie bezrobotnych do podjęcia legalnego zatrudnienia ▪ spadek opłacalności produkcji rolnej ▪ ograniczona możliwość znalezienia zatrudnienia na lokalnym rynku pracy przez kończącą edukację młodzież ▪ migracja zarobkowa osób w wieku produkcyjnym, w tym ludzi młodych i wykształconych, do większych ośrodków

Obszar: Rodzina, dzieci i młodzież

Mocne strony	Słabe strony
<ul style="list-style-type: none"> ▪ wykwalifikowana i zaangażowana kadra GOPS-u udzielająca wsparcia rodzinom ▪ istnienie warunków do prowadzenia efektywnej pracy socjalnej ▪ wsparcie ze strony asystenta rodziny ▪ zapewnianie rodzinom dostępu do poradnictwa specjalistycznego ▪ dostateczny dostęp do opieki przedszkolnej i szkolnictwa podstawowego 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ brak grup i ośrodków wsparcia dla rodzin i osób samotnie wychowujących dzieci ▪ brak opieki nad dziećmi do lat 3. ▪ niewystarczający dostęp do placówek wsparcia dziennego dla dzieci i młodzieży ▪ zbyt wysokie koszty utrzymania dzieci z gminy w pieczy zastępczej ▪ brak możliwości kontynuowania w gminie nauki na poziomie szkolnictwa średniego

<ul style="list-style-type: none"> ▪ działalność Gminnej Biblioteki Publicznej i jej filii, Zespołu Ludowego z Woli Koryckiej Górnej oraz klubów sportowych ▪ funkcjonowanie Parku Rekreacji i Rozrywki „Farma Iluzji” w wsi Mościska ▪ skoordynowane działania instytucji i organizacji wspierających rodziny, dzieci i młodzież ▪ dobra dostępność podstawowej opieki medycznej ▪ istnienie w gminie organizacji pozarządowych działających na rzecz rodzin, dzieci i młodzieży; podejmowanie z nimi współpracy 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ niedostatecznie rozwinięta oferta kulturalna dla dzieci i młodzieży ▪ zbyt mała liczba obiektów sportowych ▪ brak miejsc spotkań mieszkańców w mniejszych miejscowościach gminy; brak zagospodarowania terenów i placów publicznych ▪ ograniczony dostęp do sieci Internet ▪ niedostateczny dostęp do specjalistycznej opieki medycznej ▪ deficyt wolontariuszy wśród dzieci i młodzieży
Szanse	Zagrożenia
<ul style="list-style-type: none"> ▪ dalsze wsparcie ze strony asystenta rodziny ▪ zmniejszenie skali wykluczenia społecznego dzięki Programowi „Rodzina 500+” ▪ zwiększenie dostępności oferty spędzania czasu wolnego, w tym poszerzenie oferty zajęć pozalekcyjnych i pozaszkolnych ▪ rozwijanie sieci i oferty placówek wsparcia dziennego dla dzieci i młodzieży, oferty kulturalnej oraz infrastruktury sportowej i rekreacyjnej ▪ udział w programach i projektach skierowanych do rodzin, dzieci i młodzieży; możliwość pozyskania na nie środków zewnętrznych 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ zaniedbywanie obowiązków opiekuńczo-wychowawczych przez rodziców ▪ kryzys funkcji rodziny i jej roli w życiu społecznym ▪ osłabienie więzi rodzinnych i rozpad rodzin ▪ rozpad więzi społecznych ▪ rosnące zagrożenie uzależnieniami i przemocą, w tym wśród dzieci i młodzieży ▪ coraz niższa samowystarczalność rodzin i ich uzależnienie od pomocy społecznej ▪ roszczeniowa postawa rodzin korzystających z pomocy społecznej ▪ dalszy odpływ ludzi młodych, wykształconych do jednostek miejskich

Obszar: Uzależnienia i przemoc w rodzinie

Mocne strony	Słabe strony
<ul style="list-style-type: none"> ▪ zapewnianie rodzinom dotkniętym problemami uzależnień i przemocy w rodzinie dostępu do pomocy terapeutycznej, rehabilitacyjnej, psychospołecznej i prawnej ▪ funkcjonowanie Punktu Konsultacyjnego i grupy AA „Kasia” 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ niewystarczający dostęp do pomocy psychologicznej i terapeutycznej ▪ brak grupy wsparcia dla osób dotkniętych przemocą w rodzinie

<ul style="list-style-type: none"> ▪ prowadzenie poradnictwa i interwencji w zakresie przeciwdziałania przemocy w rodzinie ▪ podejmowanie działań przez Gminną Komisję Rozwiązywania Problemów Alkoholowych i Zespół Interdyscyplinarny ds. Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie; podnoszenie kwalifikacji przez ich członków ▪ podejmowanie wśród dzieci, młodzieży, rodziców, nauczycieli i sprzedawców napojów alkoholowych działań profilaktycznych, informacyjnych i edukacyjno-szkoleniowych w zakresie przeciwdziałania uzależnieniom i przemocy w rodzinie; m.in. realizowanie programów profilaktycznych w placówkach oświatowych ▪ podejmowanie współpracy z organizacjami pozarządowymi działającymi w obszarze przeciwdziałania uzależnieniom i przemocy w rodzinie 	
<p>Szanse</p>	<p>Zagrożenia</p>
<ul style="list-style-type: none"> ▪ zwiększenie dostępu do pomocy psychologicznej i terapeutycznej ▪ wzrost świadomości społecznej, w tym dzieci i młodzieży, rodziców i nauczycieli, na temat problemów uzależnień i przemocy w rodzinie ▪ zintensyfikowanie działań profilaktycznych i informacyjno-edukacyjnych w obszarze przeciwdziałania uzależnieniom i przemocy w rodzinie ▪ promowanie zdrowego trybu życia ▪ zwiększenie dostępności oferty spędzania czasu wolnego dla dzieci i młodzieży, w tym placówek wsparcia dziennego ▪ utworzenie grup wsparcia dla osób dotkniętych przemocą w rodzinie 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ coraz większa dostępność alkoholu i innych środków psychoaktywnych ▪ duża liczba osób zobowiązanych do leczenia odwykowego, które nie podejmują terapii ▪ obniżanie się wieku inicjacji alkoholowej i narkotykowej ▪ przyzwolenie społeczne na nadużywanie alkoholu i jego spożywanie przez młodzież ▪ pojawiające się nowe uzależnienia behawioralne i od substancji psychoaktywnych ▪ powielanie zachowań – przejmowanie złych wzorców z pokolenia na pokolenie ▪ zwiększająca się liczba rodzin wymagających interwencji z powodu przemocy w rodzinie

Obszar: Starość i niepełnosprawność

Mocne strony	Słabe strony
<ul style="list-style-type: none"> ▪ informowanie osób starszych i niepełnosprawnych o przysługujących im prawach i dostępnych formach pomocy ▪ udzielanie wsparcia osobom starszym ze strony rodziny ▪ organizowanie usług opiekuńczych i specjalistycznych usług opiekuńczych dla osób z zaburzeniami psychicznymi ▪ prowadzenie działań prozdrowotnych wśród osób starszych ▪ umożliwianie osobom starszym kontynuowania aktywności zawodowej ▪ zapewnianie dostępu do kształcenia integracyjnego w gminie ▪ dobra współpraca z organizacjami pozarządowymi działającymi na rzecz osób starszych i niepełnosprawnych 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ brak grup wsparcia i placówek wsparcia dziennego działających na rzecz osób starszych i niepełnosprawnych ▪ brak bazy rehabilitacyjnej ▪ ograniczony dostęp do specjalistycznej opieki lekarskiej, w tym opieki geriatrycznej ▪ nieupowszechnianie ofert pracy i informacji o wolnych miejscach pracy wśród osób niepełnosprawnych ▪ wysokie dla gminy koszty utrzymania mieszkańców w domach pomocy społecznej ▪ istnienie barier utrudniających niepełnosprawnym codzienne życie, w tym architektonicznych i komunikacyjnych ▪ deficyt wolontariuszy mogących wspierać osoby starsze i niepełnosprawne w codziennym życiu
Szanse	Zagrożenia
<ul style="list-style-type: none"> ▪ dobra dostępność domów pomocy społecznej ▪ wzrost udziału osób starszych w działaniach prozdrowotnych ▪ rozwój usług opiekuńczych i specjalistycznych usług opiekuńczych ▪ promowanie pomocy sąsiedzkiej ▪ możliwość pozyskania ze źródeł zewnętrznych, w tym z Europejskiego Funduszu Społecznego, środków finansowych na wspieranie osób starszych i niepełnosprawnych ▪ organizowanie przedsięwzięć środowiskowych na rzecz osób starszych i niepełnosprawnych ▪ wzrost społecznej akceptacji osób niepełnosprawnych ▪ rozwój sektora pozarządowego działającego na rzecz osób starszych i niepełnosprawnych 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ zwiększająca się liczba osób starszych i niepełnosprawnych ▪ niezadowalający poziom życia osób starszych i niepełnosprawnych ▪ marginalizowanie problemów i potrzeb osób starszych i niepełnosprawnych ▪ występowanie zjawiska migracji osób młodych do większych jednostek administracyjnych

Obszar: Kapitał społeczny i aktywność obywatelska

Mocne strony	Słabe strony
<ul style="list-style-type: none"> ▪ dobrze wykwalifikowana, stale podnosząca kwalifikacje i zaangażowana kadra GOPS-u ▪ odpowiednia liczba pracowników socjalnych ▪ zapewnianie wsparcia ze strony asystenta rodziny ▪ posiadanie wiedzy na temat problemów społecznych występujących w gminie ▪ informowanie beneficjentów systemu pomocy społecznej o możliwościach uzyskania wsparcia ▪ odpowiednia jakość obsługi klienta systemu pomocy społecznej ▪ podejmowanie współpracy z przedstawicielami kościoła ▪ silne więzi społeczne w środowisku lokalnym 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ niedostatecznie rozwinięta sieć placówek pomocy społecznej ▪ niedostateczna ilość środków finansowych na realizację zadań własnych z zakresu pomocy społecznej ▪ niewielka skala działań służących pozyskaniu środków finansowych z funduszy zewnętrznych na realizację zadań z zakresu pomocy społecznej, w tym z funduszy strukturalnych Unii Europejskiej ▪ niska aktywność społeczna mieszkańców ▪ niewielki potencjał organizacji pozarządowych działających w gminie w obszarze polityki społecznej ▪ ograniczona współpraca z organizacjami pozarządowymi działającymi w obszarze polityki społecznej ▪ brak wolontariatu
Szanse	Zagrożenia
<ul style="list-style-type: none"> ▪ dostępność szkoleń dla kadry GOPS-u; dalsze podnoszenie kwalifikacji zawodowych ▪ dalsze wsparcie rodzin ze strony asystenta rodziny ▪ możliwość pozyskiwania środków finansowych z funduszy zewnętrznych na realizację zadań z zakresu pomocy społecznej, w tym z funduszy strukturalnych Unii Europejskiej ▪ pozyskanie środków finansowych na rozwój infrastruktury społecznej ▪ świadomość roli i potrzeb sektora pomocy społecznej wśród władz gminy ▪ zmieniający się na korzyść wizerunek sektora pomocy społecznej ▪ zwiększenie aktywności społecznej; wzrost udziału mieszkańców gminy 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ przeciążenie pracowników GOPS-u zbyt dużą liczbą zadań ▪ rutyna i syndrom wypalenia zawodowego wśród pracowników pomocy społecznej ▪ niewłaściwie finansowany system pomocy społecznej; niewystarczająca ilość środków finansowych na realizację zadań z zakresu pomocy społecznej ▪ bierna postawa świadczeniobiorców w rozwiązywaniu problemów życiowych ▪ roszczeniowa postawa społeczeństwa, w tym odbiorców pomocy społecznej ▪ uzależnienie części mieszkańców od pomocy społecznej

w rozwiązywaniu lokalnych problemów społecznych

- utworzenie wolontariatu w gminie

15. WNIOSKI Z DIAGNOZY

Przeprowadzona w kilkunastu obszarach diagnoza sytuacji społecznej w gminie Trojanów pozwoliła na zidentyfikowanie najważniejszych problemów oraz wyzwań, przed którymi w najbliższych latach stanie samorząd lokalny. Zaliczono do nich:

- ograniczającą możliwości rozwoju mieszkańców zbyt małą liczbę miejsc pracy w gminie, co m.in. wymaga poprawy warunków do inwestowania na jej terenie, kontynuowania działań na rzecz pozyskania podmiotów tworzących nowe miejsca pracy, wspierania rozwoju firm już istniejących oraz rolnictwa, lepszego wykorzystania posiadanych przez gminę walorów, zachęcania osób ubogich i pozostających bez pracy do aktywnych postaw (poprzez pracę socjalną i poradnictwo), udzielania pomocy w znalezieniu zatrudnienia przy współpracy z Powiatowym Urzędem Pracy, propagowania przedsiębiorczości oraz zwiększenia w gminie zasobów mieszkań komunalnych, w tym tworzenie mieszkań socjalnych;
- niekorzystne zmiany demograficzne w gminie – spadek liczby mieszkańców, w tym liczby dzieci i młodzieży, któremu towarzyszy wzrost udziału osób starszych w populacji gminy; zmiany te, prowadzące do starzenia się społeczności lokalnej, a tym samym zwiększające ryzyko chorób i niepełnosprawności, wymagają m.in. zwiększenia dostępu do usług opiekuńczych (w tym specjalistycznych), rehabilitacyjnych i medycznych, a także rozwijania oferty spędzania czasu wolnego dla osób starszych i niepełnosprawnych, w tym rozszerzenia wachlarza środowiskowych przedsięwzięć integracyjnych, podjęcia działań w kierunku utworzenia na terenie gminy klubu seniora, dalszego likwidowania barier architektonicznych oraz udzielania wsparcia osobom niepełnosprawnym w uzyskaniu i utrzymaniu zatrudnienia;
- wysoką liczbę rodzin wymagających ochrony macierzyństwa i wielodzietności oraz trudności w sprawach opiekuńczo-wychowawczych, co wymaga m.in. dalszego edukowania rodzin w zakresie właściwego wypełniania ról rodzicielskich, zapewnienia opieki dzieciom do lat 3., poszerzenia dostępu do poradnictwa specjalistycznego

i wsparcia ze strony asystenta rodziny, a także zwiększenia dostępności alternatywnych form spędzania czasu wolnego dla dzieci i młodzieży, w tym placówek wsparcia dziennego;

- zagrożenie problemami uzależnień i przemocy domowej, które powodują m.in. konieczność zintensyfikowania prowadzonej w gminie działalności profilaktycznej, zwiększenia dostępności leczenia i wsparcia, w tym pomocy terapeutycznej, rehabilitacyjnej, psychologicznej i prawnej (m.in. poprzez rozszerzenie oferty funkcjonującego na terenie gminy punktu konsultacyjnego) oraz wspierania ruchu samopomocowego, w tym działań mających na celu powołanie w gminie grup wsparcia dla osób dotkniętych przemocą w rodzinie;
- zaspokajanie potrzeb w zakresie ochrony zdrowia, m.in. poprzez zwiększenie dostępu do opieki zdrowotnej, w tym specjalistycznej, oraz kontynuowanie działań prozdrowotnych;
- utrzymanie poziomu bezpieczeństwa publicznego, m.in. poprzez kontynuowanie przedsięwzięć profilaktycznych, edukacyjnych i informacyjnych poświęconych przestępczości oraz zwiększenie liczby patroli policyjnych w miejscach najbardziej zagrożonych przestępczością, szczególnie w godzinach wieczornych i nocnych;
- profesjonalizacja służb społecznych oraz rozwijanie sektora obywatelskiego, m.in. poprzez stałe doskonalenie i poszerzenie kadr pomocowych, rozwijanie infrastruktury socjalnej, a także wspieranie i rozwijanie sektora pozarządowego działającego w gminie w obszarze polityki społecznej oraz zacieśnianie współpracy z należącymi do niego organizacjami pozarządowymi.

Wyniki diagnozy, po ich nałożeniu na kompetencje samorządu gminnego, posłużyły do sformułowania misji oraz wyznaczenia celów strategicznych, operacyjnych i kierunków działań niezbędnych do podjęcia w latach 2018-2022. Wdrożenie zaplanowanych przedsięwzięć powinno przyczynić się do poprawy jakości życia mieszkańców gminy, zmniejszenia skali występujących problemów społecznych oraz zminimalizowania ich skutków społecznych. Inicjatywy te zostały ujęte w poniżej przedstawionych obszarach.

- 1. Tworzenie warunków do zwiększenia zatrudnienia oraz wspieranie i integrowanie osób zagrożonych marginalizacją i wykluczeniem społecznym:** tworzenie w gminie nowych miejsc pracy, wspieranie osób wymagających aktywizacji, w tym pozostających bez pracy i znajdujących się w trudnej sytuacji bytowej, a także zwiększanie udziału osób starszych i niepełnosprawnych w życiu społeczności lokalnej;
- 2. Wspieranie rodzin, zapewnienie dzieciom i młodzieży warunków do rozwoju, zwiększenie dostępności opieki zdrowotnej oraz utrzymanie poziomu bezpieczeństwa publicznego w gminie:** pomoc rodzinom w wypełnianiu ich funkcji oraz zapewnienie dzieciom i młodzieży odpowiedniego dostępu do kształcenia i umożliwienie im wszechstronnego rozwoju, wspieranie osób i rodzin dotkniętych problemami uzależnień i przemocy w rodzinie, zaspokajanie potrzeb mieszkańców w zakresie ochrony zdrowia oraz przeciwdziałanie przestępczości, w tym wśród nieletnich;
- 3. Profesjonalizacja służb społecznych oraz rozwijanie sektora obywatelskiego:** rozwijanie sektora pomocy społecznej oraz wzmacnianie i poszerzanie sektora pozarządowego w gminie oraz zacieśnianie współpracy z należącymi do niego organizacjami.

III. MISJA, CELE I KIERUNKI DZIAŁAŃ

Misją samorządu gminy Trojanów w realizacji Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych na lata 2018-2022 jest *stwarzanie mieszkańcom dobrych warunków do życia i rozwoju, wzmocnienie rodzin, przeciwdziałanie różnym formom marginalizacji i wykluczenia społecznego oraz integrowanie społeczności lokalnej*. Wypełnienie tak sformułowanej misji wymaga wdrożenia wyznaczonych celów strategicznych i operacyjnych oraz kierunków działań. Zostały one przedstawione poniżej w formie kart strategicznych, w których uwzględniono również realizatorów poszczególnych zapisów, źródła ich finansowania oraz prognozę zmian.

Cel strategiczny 1.	Tworzenie warunków do zwiększenia zatrudnienia oraz wspieranie i integrowanie osób zagrożonych marginalizacją i wykluczeniem społecznym
Cele operacyjne	<ol style="list-style-type: none"> 1. Tworzenie w gminie nowych miejsc pracy oraz wspieranie osób wymagających aktywizacji, w tym pozostających bez pracy i znajdujących się w trudnej sytuacji bytowej. 2. Zwiększanie udziału osób starszych i niepełnosprawnych w życiu społeczności lokalnej.
Kierunki działań do celu operacyjnego 1.	<ol style="list-style-type: none"> 1. Pozyskiwanie nowych inwestorów, promowanie gminy przy wykorzystaniu jej walorów, tworzenie i oferowanie terenów pod działalność gospodarczą, oferowanie inwestorom ulg podatkowych. 2. Wspieranie i promowanie przedsiębiorczości, w tym małej i średniej, oraz tworzenie warunków do rozwoju handlu i rynku usług. 3. Wspieranie rozwoju turystyki i rekreacji w gminie, m.in. poprzez promowanie jej walorów oraz rozwijanie oferty i infrastruktury turystycznej, w tym agroturystyki. 4. Wspieranie w gminie rolnictwa i zmian w rolnictwie w celu zwiększenia jego konkurencyjności, w tym informowanie rolników o możliwościach podniesienia kwalifikacji, skorzystania z doradztwa oraz pozyskania środków finansowych z funduszy unijnych. 5. Stała współpraca z Powiatowym Urzędem Pracy w zakresie aktywizacji zawodowej bezrobotnych mieszkańców gminy – upowszechnianie ofert pracy, informacji o wolnych miejscach pracy, usługach poradnictwa zawodowego, szkoleniach, przygotowaniu zawodowym dorosłych i stażach, organizowanie robót publicznych, prac społecznie użytecznych, interwencyjnych i zatrudnienia socjalnego oraz realizowanie programów aktywizacji i integracji osób bezrobotnych. 6. Promowanie wśród bezrobotnych mieszkańców gminy samozatrudnienia oraz udzielanie informacji na temat możliwości

- pozyskania środków finansowych na podjęcie i rozwój działalności gospodarczej.
7. Wspieranie rozwoju podmiotów ekonomii społecznej w gminie, np. spółdzielni socjalnej.
 8. Kontynuowanie pracy socjalnej z osobami ubogimi i bezrobotnymi obejmującej m.in. motywowanie do podnoszenia kwalifikacji, poszukiwania zatrudnienia i rozwiązywania własnych problemów oraz zawieranie z nimi kontraktów socjalnych.
 9. Podejmowanie wśród osób i rodzin znajdujących się w trudnej sytuacji materialnej działań edukacyjnych służących poprawie ich położenia oraz zapobieganiu zjawisku dziedziczenia biedy, m.in. edukowanie w zakresie umiejętnego gospodarowania budżetem domowym.
 10. Udzielanie przez GOPS pomocy osobom i rodzinom znajdującym się w trudnej sytuacji materialnej z systemu pomocy społecznej oraz świadczeń rodzinnych i z funduszu alimentacyjnego oraz w formie dodatków mieszkaniowych i dodatku energetycznego.
 11. Udzielanie przez GOPS świadczenia wychowawczego.
 12. Zachęcanie osób zagrożonych utratą bezpieczeństwa socjalnego do aktywnych postaw, promowanie wśród nich samopomocy, np. pomocy sąsiedzkiej, oraz organizowanie na rzecz ubogich akcji charytatywnych.
 13. Udzielanie pomocy dzieciom pochodzącym z rodzin ubogich, m.in. poprzez prowadzenie dożywiania w szkołach, wyposażenie ich w podręczniki i pomoce szkolne oraz odzież, a także organizowanie wypoczynku oraz czasu wolnego.
 14. W razie potrzeby podejmowanie działań na rzecz osób zagrożonych i dotkniętych bezdomnością, m.in. prowadzenie pracy socjalnej, udzielenie wsparcia finansowego i rzeczowego, zapewnienie dostępu do pomocy specjalistów oraz zapewnienie schronienia.
 15. Poszerzenie w gminie zasobów mieszkań komunalnych, w tym tworzenie mieszkań socjalnych.
 16. Opracowanie, realizacja lub współudział w realizacji programów i projektów na rzecz zagrożonych i dotkniętych wykluczeniem społecznym, w tym współfinansowanych z funduszy zewnętrznych, np. z funduszy strukturalnych Unii Europejskiej oraz z budżetu państwa (w ramach konkursów).
 17. Podejmowanie współpracy z organizacjami pozarządowymi zajmującymi się wspieraniem przedsiębiorczości i inicjatyw gospodarczych oraz rozwoju gminy, udzielaniem wsparcia osobom bezrobotnym, ubogim i bezdomnym, a także z Kościołem.

<p>Kierunki działań do celu operacyjnego 2.</p>	<ol style="list-style-type: none"> 1. Udzielanie osobom starszym i niepełnosprawnym wsparcia w postaci pracy socjalnej oraz pomocy finansowej i rzeczowej. 2. Zwiększenie dostępności usług opiekuńczych, obejmujących pomoc w zaspokajaniu codziennych potrzeb życiowych, opiekę higieniczną, zaleconą przez lekarza pielęgnację oraz, w miarę możliwości, zapewnienie kontaktów z otoczeniem. 3. Rozwijanie specjalistycznych usług opiekuńczych, w tym dla osób z zaburzeniami psychicznymi. 4. Inicjowanie i promowanie wśród mieszkańców gminy działań samopomocowych, np. pomocy sąsiedzkiej. 5. Prowadzenie działań prozdrowotnych wśród osób starszych i niepełnosprawnych. 6. Rozwijanie oferty spędzania czasu wolnego kierowanej do osób starszych i niepełnosprawnych – zapewnienie im odpowiedniego dostępu do edukacji, kultury i rekreacji poprzez organizowanie imprez środowiskowych, wycieczek, zajęć, spotkań integracyjnych, m.in. przy współpracy z organizacjami pozarządowymi. 7. Podjęcie działań w kierunku utworzenia w gminie klubu seniora. 8. Wspieranie inicjatyw służących zwiększeniu aktywności osób starszych i niepełnosprawnych oraz wykorzystujących ich potencjał. 9. Współpraca z Powiatowym Centrum Pomocy Rodzinie, Powiatowym Urzędem Pracy oraz Państwowym Funduszem Rehabilitacji Osób Niepełnosprawnych w zakresie rehabilitacji społecznej i zawodowej osób niepełnosprawnych, m.in. przy: likwidacji barier, zapewnieniu dostępu do rehabilitacji i sprzętu rehabilitacyjnego oraz zapewnieniu i utrzymaniu odpowiedniego zatrudnienia. 10. Zwiększenie dostępności usług rehabilitacyjnych w gminie, podejmowanie współpracy z podmiotami świadczącymi usługi w tym zakresie poza gminą. 11. Podejmowanie i rozszerzanie współpracy z instytucjami i organizacjami pozarządowymi działającymi na rzecz osób starszych i niepełnosprawnych, m.in. z zakładami opieki zdrowotnej, ośrodkami wsparcia, domami pomocy społecznej, placówkami rehabilitacyjnymi, zakładami pracy chronionej, organizacjami pozarządowymi, a także z Kościołem. 12. Pozyskiwanie wolontariuszy mogących wspierać osoby starsze i niepełnosprawne w codziennym życiu.
<p>Czas realizacji</p>	<p>Lata 2018-2022.</p>
<p>Realizatorzy</p>	<p>Wójt Gminy, Rada Gminy, Urząd Gminy, Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej, placówki oświatowe szczebla podstawowego, placówki kulturalne, gminne publiczne placówki ochrony zdrowia, jednostki sportowo-rekreacyjne, placówki wsparcia dziennego dla dzieci i młodzieży.</p>

<p>Partnerzy w realizacji</p>	<p>Powiatowy Urząd Pracy i Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie w Garwolinie, Państwowy Fundusz Rehabilitacji Osób Niepełnosprawnych, szkoły ponadgimnazjalne, inwestorzy, pracodawcy, w tym lokalni przedsiębiorcy, noclegownie i schroniska spoza gminy, niepubliczne placówki ochrony zdrowia, ośrodki wsparcia, placówki świadczące usługi rehabilitacyjne, w tym Warsztaty Terapii Zajęciowej w Miętym, Żelechowie i Rykach, domy pomocy społecznej, w tym Dom Pomocy Społecznej w Życzynie, instytucje rządowe, organizacje pozarządowe, w tym organizacje zajmujące się wspieraniem przedsiębiorczości i inicjatyw gospodarczych oraz rozwoju gminy, udzielaniem wsparcia osobom bezrobotnym, ubogim, bezdomnym, starszym i niepełnosprawnym, a także Kościół, społeczność lokalna.</p>
<p>Źródła finansowania</p>	<p>Budżet samorządowy i centralny, Państwowy Fundusz Rehabilitacji Osób Niepełnosprawnych, Fundusz Pracy, fundusze zewnętrzne, m.in. fundusze strukturalne Unii Europejskiej, inne programy, organizacje pozarządowe, sponsorzy indywidualni (krajowi i zagraniczni).</p>
<p>Prognoza zmian</p>	<ul style="list-style-type: none"> ▪ wzrost aktywności gospodarczej w gminie, ▪ większa aktywność zawodowa mieszkańców gminy, ▪ usamodzielnienie części dotychczasowych beneficjentów systemu pomocy społecznej, ▪ poprawa warunków ekonomicznych osób zagrożonych utratą bezpieczeństwa socjalnego, ▪ łatwiejszy dostęp do mieszkań dla osób o niskim statusie materialnym, ▪ lepsze wsparcie dla osób zagrożonych i dotkniętych bezdomnością, ▪ efektywniejszy udział seniorów i osób niepełnosprawnych w życiu społecznym, ▪ wyższy standard świadczonych usług, ▪ lepsza jakość funkcjonowania osób starszych i niepełnosprawnych w środowisku zamieszkania, ▪ wzrost liczby osób usprawnionych i zatrudnionych.

<p>Cel strategiczny 2.</p>	<p>Wspieranie rodzin, zapewnienie dzieciom i młodzieży warunków do rozwoju, zwiększenie dostępności opieki zdrowotnej oraz utrzymanie poziomu bezpieczeństwa publicznego w gminie</p>
<p>Cele operacyjne</p>	<ol style="list-style-type: none"> 1. Pomoc rodzinom w wypełnianiu ich funkcji oraz zapewnienie dzieciom i młodzieży odpowiedniego dostępu do kształcenia i umożliwienie im wszechstronnego rozwoju. 2. Wspieranie osób i rodzin dotkniętych problemami uzależnień i przemocy w rodzinie. 3. Zaspokajanie potrzeb mieszkańców w zakresie ochrony zdrowia. 4. Przeciwdziałanie przestępczości, w tym wśród nieletnich.
<p>Kierunki działań do celu operacyjnego 1.</p>	<ol style="list-style-type: none"> 1. Kontynuowanie pracy socjalnej z rodzinami, w szczególności z rodzinami wymagającymi ochrony macierzyństwa i wielodzietności oraz mającymi trudności w wypełnianiu funkcji opiekuńczo-wychowawczych. 2. Utrzymanie, a w razie konieczności, zwiększenie liczby asystentów rodziny oraz, w razie potrzeby, ustanawianie rodzin wspierających dla rodzin przeżywających trudności w wypełnianiu funkcji opiekuńczo-wychowawczych oraz organizowanie dla nich szkoleń. 3. Prowadzenie wśród rodzin edukacji w zakresie właściwego wypełniania ról rodzicielskich oraz promowanie prawidłowego modelu rodziny, m.in. przez pracowników GOPS-u, placówek oświatowych, asystentów rodziny. 4. Zapewnienie rodzinom oraz osobom samotnie wychowujących dzieci szerszego dostępu do poradnictwa specjalistycznego, w tym rodzinnego, psychologiczno-pedagogicznego i terapii rodzinnej. 5. Tworzenie grup wsparcia dla rodziców zmagających się z problemami opiekuńczo-wychowawczymi, rodziców samotnych oraz wychowujących dzieci niepełnosprawne. 6. Promowanie wśród pracodawców elastycznych form zatrudnienia, ułatwiających godzenie pracy z wychowaniem dzieci. 7. Podjęcie działań w kierunku zapewnienia w gminie opieki nad dziećmi do lat 3. 8. Zwiększenie dostępu dzieci i młodzieży do alternatywnych form spędzania czasu wolnego, m.in. poprzez rozszerzenie oferty zajęć pozalekcyjnych i pozaszkolnych przy wykorzystaniu zasobów oświatowych, kulturalnych i sportowo-rekreacyjnych gminy; rozwijanie infrastruktury umożliwiającej spędzanie czasu wolnego oraz rozwój uzdolnień i zainteresowań dzieci i młodzieży, organizowanie wypoczynku. 9. Rozwijanie sieci i oferty placówek wsparcia dziennego dla dzieci i młodzieży. 10. Wyrównywanie szans edukacyjnych dzieci i młodzieży, m.in. poprzez zwiększenie dostępności zajęć wyrównawczych, udzielanie pomocy w nauce (np. przez wolontariuszy), przyznawanie stypendiów i zasiłków szkolnych.

	<ol style="list-style-type: none"> 11. Opracowywanie i wdrażanie programów i projektów na rzecz rodziny i dziecka (np. Karty Dużej Rodziny), w tym współfinansowanych z funduszy zewnętrznych, np. z funduszy strukturalnych Unii Europejskiej i z budżetu państwa (w ramach konkursów); podejmowanie współpracy w tym zakresie z organizacjami pozarządowymi. 12. Integrowanie i koordynowanie działań na rzecz rodziny i dziecka w gminie poprzez stałą współpracę placówek oświatowych i kulturalnych, jednostek pomocy społecznej i ochrony zdrowia, policji, sądu rejonowego i kuratorów sądowych, organizacji pozarządowych i kościoła
<p>Kierunki działań do celu operacyjnego 2.</p>	<ol style="list-style-type: none"> 1. Zwiększenie dostępności pomocy terapeutycznej, rehabilitacyjnej, psychologicznej, prawnej i społecznej dla osób i rodzin dotkniętych problemami uzależnień i przemocy w rodzinie, m.in. poprzez poszerzenie oferty funkcjonującego w gminie Punktu Konsultacyjnego oraz zacieśnienie współpracy z placówkami leczenia uzależnień i ośrodkami wsparcia funkcjonującymi poza gminą, np. w Garwolinie. 2. Zintensyfikowanie w gminie profilaktycznej działalności informacyjnej, edukacyjnej i szkoleniowej w zakresie rozwiązywania problemów alkoholowych, narkomanii i przemocy w rodzinie, w szczególności kierowanej do dzieci i młodzieży, ich rodziców oraz nauczycieli. 3. Wspieranie ruchu samopomocowego w gminie, w tym działań mających na celu utworzenie grupy wsparcia dla osób dotkniętych przemocą w rodzinie. 4. Prowadzenie poradnictwa i interwencji w zakresie przeciwdziałania przemocy w rodzinie. 5. Zintensyfikowanie działalności Zespołu Interdyscyplinarnego ds. Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie. 6. W razie potrzeby zapewnienie tym osobom miejsc w ośrodkach wsparcia, a także kierowanie sprawców przemocy do udziału w programach korekcyjno-edukacyjnych; nawiązywanie współpracy w tym zakresie z Powiatowym Centrum Pomocy Rodzinie w Garwolinie. 7. Rozwijanie sieci i oferty placówek wsparcia dziennego dla dzieci i młodzieży w gminie. 8. Podejmowanie współpracy z organizacjami pozarządowymi działającymi na rzecz osób dotkniętych problemami alkoholowymi, narkomanii i przemocy w rodzinie.
<p>Kierunki działań do celu operacyjnego 3.</p>	<ol style="list-style-type: none"> 1. Promowanie zdrowia i prowadzenie profilaktyki zdrowotnej. 2. Zwiększenie dostępu mieszkańcom do świadczeń zdrowotnych, głównie specjalistycznych, w tym usług rehabilitacyjnych i opieki geriatrycznej. 3. Podejmowanie działań wynikających z rozeznaczonych potrzeb zdrowotnych i stanu zdrowia mieszkańców, w tym opracowywanie i realizowanie programów zdrowotnych.

	<ol style="list-style-type: none"> 4. Inicjowanie przedsięwzięć lokalnych mających na celu zaznajomienie mieszkańców z czynnikami szkodliwymi dla zdrowia i ich skutkami. 5. Upowszechnianie wśród mieszkańców gminy informacji na temat dostępności i możliwości skorzystania ze specjalistycznych usług medycznych, w tym wykonania badań specjalistycznych. 6. Opracowanie i realizacja gminnego programu ochrony zdrowia psychicznego.
<p>Kierunki działań do celu operacyjnego 4.</p>	<ol style="list-style-type: none"> 1. Opracowywanie i realizowanie programów profilaktyczno-edukacyjnych w placówkach oświatowych; włączanie w ich realizację policjantów. 2. Podejmowanie w gminie przedsięwzięć edukacyjno-informacyjnych poświęconych przestępczości i jej skutkom (akcje, kampanie). 3. Patrolowanie i wizytowanie miejsc publicznych w gminie; zwiększenie częstotliwości patroli policyjnych w miejscach najbardziej zagrożonych przestępczością, szczególnie w godzinach wieczornych i nocnych. 4. Kontynuowanie przez jednostki gminne i mieszkańców współpracy z policją, prokuraturą rejonową, sądem rejonowym, kuratorami sądowymi i organizacjami pozarządowymi na rzecz przeciwdziałania przestępczości. 5. Zapewnienie dzieciom i młodzieży szerszego dostępu do alternatywnych form spędzania czasu wolnego. 6. Zapewnienie mieszkańcom bezpieczeństwa na drodze, m.in. poprzez budowę i remont dróg gminnych, budowę chodników i ścieżek rowerowych, budowę przejść dla pieszych, oświetlenia i miejsc parkingowych, organizację dowozu dzieci do szkół.
<p>Czas realizacji</p>	<p>Lata 2018-2022.</p>
<p>Realizatorzy</p>	<p>Wójt Gminy Rada Gminy, Urząd Gminy, Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej, placówki oświatowe szczebla podstawowego, Gminna Komisja Rozwiązywania Problemów Alkoholowych, Punkt Konsultacyjny, Zespół Interdyscyplinarny ds. Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie, gminne publiczne placówki ochrony zdrowia, placówki kulturalne, jednostki sportowo-rekreacyjne, placówki wsparcia dziennego dla dzieci i młodzieży.</p>
<p>Partnerzy w realizacji</p>	<p>Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie, Poradnia Psychologiczno-Pedagogiczna i Powiatowa Stacja Sanitarno-Epidemiologiczna w Garwolinie, szkoły ponadgimnazjalne, niepubliczne placówki ochrony zdrowia, placówki leczenia uzależnień, w tym Niepubliczny Zakład Opieki Zdrowotnej „Zdrowie” w Garwolinie – Przychodnia Rejonowa nr 1, Poradnia Leczenia Uzależnień, ośrodki wsparcia, grupy samopomocowe, w tym Grupa AA „Kasia” w Trojanowie, instytucje rządowe, policja, prokuratura rejonowa, sąd rejonowy, kuratorzy sądowi, organizacje pozarządowe, m.in. organizacje udzielające pomocy rodzinom i dzieciom, w tym dotkniętym problemami alkoholowymi, narkomanii i przemocy w rodzinie, organizacje zajmujące się</p>

	wspieraniem i upowszechnianiem kultury, turystyki, sportu i rekreacji, jednostki ochotniczej straży pożarnej, oraz Kościoł, społeczność lokalna.
Źródła finansowania	Budżet samorządowy i centralny, fundusze zewnętrzne, m.in. fundusze strukturalne Unii Europejskiej, inne programy, organizacje pozarządowe, sponsorzy indywidualni.
Prognoza zmian	<ul style="list-style-type: none"> ▪ niższy odsetek rodzin wymagających ochrony macierzyństwa i wielodzietności oraz zmagających się z problemami opiekuńczo-wychowawczymi, ▪ podniesienie poziomu wiedzy w zakresie właściwego wypełniania ról rodzicielskich, ▪ skuteczniejsze wsparcie dla rodziców mających trudności opiekuńczo-wychowawcze, rodziców samotnych oraz wychowujących dzieci niepełnosprawne, ▪ zapewnienie dostępu do opieki nad dziećmi do lat 3., ▪ podwyższenie szans edukacyjnych dla uczniów uzdolnionych i dzieci mających problemy w nauce, ▪ wzbogacenie oferty spędzania czasu wolnego oraz wzrost liczby dzieci i młodzieży z niej korzystających, ▪ większy poziom świadomości mieszkańców w zakresie profilaktyki zdrowotnej, uzależnień oraz zdrowego trybu życia, ▪ lepszy dostęp do opieki zdrowotnej, w tym specjalistycznej, ▪ wydatniejsze wsparcie dla osób uzależnionych i współuzależnionych oraz dotkniętych przemocą w rodzinie, ▪ obniżenie liczby przypadków przemocy w rodzinie, ▪ ograniczenie przestępczości, w tym wśród młodocianych, ▪ wzrost zasobu wiedzy mieszkańców na temat przestępczości i jej skutków, ▪ bezpieczniejsze drogi.

Cel strategiczny 3.	Profesjonalizacja służb społecznych oraz rozwijanie sektora obywatelskiego
Cele operacyjne	<ol style="list-style-type: none"> 1. Rozwijanie sektora pomocy społecznej. 2. Wzmacnianie i poszerzanie sektora pozarządowego w gminie oraz zacieśnianie współpracy z należącymi do niego organizacjami.
Kierunki działań do celu operacyjnego 1.	<ol style="list-style-type: none"> 1. Systematycznie podnoszenie kompetencji przez kadre GOPS-u, m.in. poprzez uczestnictwo w kursach i szkoleniach. 2. Zwiększenie liczby pracowników socjalnych do poziomu zgodnego z ustawą o pomocy społecznej. 3. Utrzymanie, a w razie potrzeby zwiększenie liczby asystentów rodziny. 4. W razie możliwości rozszerzenie infrastruktury socjalnej w gminie. 5. Projektowanie i wdrażanie nowych instrumentów i usług służących podniesieniu jakości świadczonej pomocy. 6. Zapewnienie mieszkańcom szerszego dostępu do informacji o możliwościach uzyskania i dostępnych formach świadczeń

	<p>pomocowych, m.in. poprzez utworzenie strony internetowej GOPS-u.</p> <p>7. Opracowywanie i realizowanie projektów współfinansowanych z funduszy zewnętrznych, np. z funduszy strukturalnych Unii Europejskiej oraz z budżetu państwa (w ramach konkursów).</p>
Kierunki działań do celu operacyjnego 2.	<ol style="list-style-type: none"> 1. Realizowanie zadań z zakresu rozwiązywania problemów społecznych przy szerszej współpracy z sektorem pozarządowym oraz innymi podmiotami prowadzącymi działalność pożytku publicznego. 2. Inicjowanie powstawania oraz wspieranie organizacyjne, prawne i lokalowe powstających i istniejących organizacji pozarządowych, promowanie ich działalności oraz udzielanie im pomocy w nawiązaniu współpracy międzynarodowej oraz w pozyskiwaniu środków z innych niż budżet samorządu źródeł finansowania. 3. Zachęcanie mieszkańców gminy do udziału w rozwiązywaniu lokalnych problemów społecznych; samoorganizowania się, samopomocy oraz tworzenia organizacji działających na rzecz społeczności lokalnej. 4. Wspieranie lokalnych inicjatyw społecznych. 5. Propagowanie idei wolontariatu oraz pozyskiwanie wolontariuszy do udziału w realizacji zadań dotyczących rozwiązywania problemów społecznych.
Czas realizacji	Lata 2018-2022.
Realizatorzy	Wójt Gminy, Rada Gminy, Urząd Gminy, Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej i inne jednostki organizacyjne gminy.
Partnerzy w realizacji	Mazowieckie Centrum Polityki Społecznej w Warszawie, Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie w Garwolinie, instytucje rządowe, organizacje pozarządowe, inne podmioty prowadzące działalność pożytku publicznego, Kościół, społeczność lokalna.
Źródła finansowania	Budżet samorządowy i centralny, fundusze zewnętrzne, m.in. fundusze strukturalne Unii Europejskiej, inne programy, organizacje pozarządowe, sponsorzy indywidualni.
Prognoza zmian	<ul style="list-style-type: none"> ▪ większe kompetencje kadr pomocy społecznej, ▪ wyższa jakość świadczonych usług, ▪ zwiększenie aktywności mieszkańców, ▪ zwielokrotnienie inicjatyw społecznych, ▪ różnorodność form i lepsza efektywność współpracy z sektorem pozarządowym.

IV. PROGRAMY I PROJEKTY

Strategia Rozwiązywania Problemów Społecznych Gminy Trojanów na lata 2018-2022 będzie realizowana w szczególności poprzez następujące programy:

- Gminny Program Profilaktyki i Rozwiązywania Problemów Alkoholowych,
- Gminny Program Przeciwdziałania Narkomanii,
- Gminny Program Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie oraz Ochrony Ofiar Przemocy w Rodzinie,
- Gminny Program Wspierania Rodziny,
- Program współpracy gminy Trojanów z organizacjami pozarządowymi oraz podmiotami prowadzącymi działalność pożytku publicznego.

Skuteczność wdrożenia dokumentu będzie również zależała od środków finansowych – posiadanych i pozyskanych przez samorząd gminy lub inne podmioty uczestniczące w realizacji strategii – na opracowanie i realizację innych programów oraz projektów, które będą zgodne z przyjętymi w dokumencie kierunkami działań.

Programy i projekty powinny cechować efektywność, skuteczność i celowość. Mogą być one przyjmowane stosownymi uchwałami przez Radę Gminy i, w zależności od charakteru, realizowane w okresach rocznych, dłuższych lub krótszych.

Zaprojektowane zgodnie z zapisami strategicznymi przedsięwzięcia mogą być dofinansowywane m.in. ze środków programów resortowych (np. w ramach otwartych konkursów ofert). Wśród obecnie obowiązujących należy wymienić:

- Resortowy program wspierania rodziny i systemu pieczy zastępczej – asystent rodziny i koordynator rodzinnej pieczy zastępczej,
- Program „Aktywne Formy Przeciwdziałania Wykluczeniu Społecznemu – nowy wymiar 2020”,
- Rządowy Program na rzecz Aktywności Społecznej Osób Starszych na lata 2014–2020,
- Program Wieloletni „Senior-WIGOR” na lata 2015-2020,
- Program wspierający powrót osób bezdomnych do społeczności,
- Program „Oparcie społeczne dla osób z zaburzeniami psychicznymi”.

V. WDROŻENIE, MONITOROWANIE I EWALUACJA STRATEGII

Zgodnie z art. 110, pkt 4 ustawy o pomocy społecznej, koordynatorem realizacji Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych Gminy Trojanów na lata 2018-2022 będzie Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w Trojanowie. Sformułowane w dokumencie kierunki działań będą wdrażane przez wyznaczonych realizatorów oraz partnerów w realizacji, w zależności od posiadanych i pozyskanych środków finansowych. Poniższa tabela przedstawia ramy finansowe strategii.

Tabela 16. Ramy finansowe strategii w latach 2018-2022

2018 r.	2019 r.	2020 r.	2021 r.	2022 r.
10.331.700 zł	10.435.000 zł	10.539.000 zł	10.644.000 zł	10.750.000 zł

Źródło danych: Urząd Gminy Trojanów.

Do przygotowania ram finansowych strategii wykorzystano prognozowaną w budżecie gminy wielkość wydatków w pomocy społecznej oraz w innych obszarach polityki społecznej (dział 851 Ochrona zdrowia, rozdział 85153 Przeciwdziałanie narkomanii, rozdział 85154 Przeciwdziałanie alkoholizmowi, dział 852 Pomoc społeczna, dział 853 Pozostałe zadania w zakresie polityki społecznej, 854 Edukacyjna opieka wychowawcza). Prognozę tę oparto o wysokość środków finansowych poniesionych na realizację zadań w ww. działach w latach 2014-2016, przyjmując ich 1% wzrost w skali roku w kolejnych latach obowiązywania strategii.

Monitoring i ewaluacja zapisów strategicznych, polegające na zbieraniu i analizowaniu informacji dotyczących realizowanych bądź zrealizowanych już działań, będzie prowadzony przez podmioty realizujące strategię i współdziałające w jej realizacji.

Gromadzone dane z jednej strony pozwolą zidentyfikować i rozwiązać problemy, które pojawią się w trakcie wdrażania dokumentu, oraz stwierdzić, z myślą o podjęciu działań korygujących, czy realizacja wyznaczonych działań zmierza w słusznym kierunku, z drugiej natomiast umożliwią ustalenie rzeczywistych rezultatów ich wdrożenia – czy uzyskane efekty są zgodne z przyjętymi wcześniej zamierzeniami i na co miały wpływ.

Informacja na temat realizacji strategii oraz osiągniętych rezultatów będzie przygotowywana corocznie w formie raportu monitoringowego. Poza oceną wdrożenia

zapisów strategicznych, będzie on zawierał propozycje rozwiązań (np. programów celowych) oraz, w przypadku stwierdzenia istotnych zmian społecznych lub nowych potrzeb, podjęcie działań korygujących i wszelkich prac mających na celu aktualizację obowiązującej strategii.

W celu skutecznego i sprawnego opracowywania raportu monitoringowego, Wójt Gminy może powołać zespół zadaniowy, w skład którego wejdą przedstawiciele podmiotów realizujących strategię i współdziałających w jej realizacji, w tym pracownicy Gminnego Ośrodka Pomocy Społecznej.

Do oceny stopnia wdrożenia strategii zostaną wykorzystane przedstawione poniżej wskaźniki monitoringowe. W większości są one dostępne w zbiorach statystyki publicznej oraz w zasobach informacyjnych podmiotów realizujących strategię i współdziałających w jej realizacji.

Przygotowany zestaw wskaźników monitoringowych ma charakter otwarty, co oznacza, że w trakcie wdrażania strategii, może być on zmodyfikowany, w tym poszerzony o nowe wskaźniki, które w odpowiedni sposób będą charakteryzowały przebieg realizacji zapisów strategicznych.

Cel strategiczny 1.:

- liczba nowych inwestorów,
- liczba podmiotów gospodarczych,
- liczba gospodarstw agroturystycznych,
- wielkość stopy bezrobocia,
- liczba osób bezrobotnych w gminie, w tym liczba osób objętych przez Powiatowy Urząd Pracy różnymi formami wsparcia,
- liczba podmiotów ekonomii społecznej,
- liczba osób bezrobotnych, ubogich i bezdomnych objętych pracą socjalną,
- liczba beneficjentów systemu pomocy społecznej objętych wsparciem z powodu bezrobocia, ubóstwa i bezdomności,
- liczba osób i rodzin objętych wsparciem w postaci świadczeń pomocy społecznej, świadczeń rodzinnych i z funduszu alimentacyjnego oraz w formie dodatków mieszkaniowych i dodatku energetycznego,
- liczba rodzin objętych świadczeniem wychowawczym,

- liczba dzieci z rodzin ubogich objętych wsparciem,
- liczba opracowanych indywidualnych programów wychodzenia z bezdomności oraz liczba osób nimi objętych,
- liczba osób bezdomnych, którym zapewniono schronienie,
- liczba nowych mieszkań komunalnych i socjalnych,
- liczba programów i projektów na rzecz zagrożonych i dotkniętych marginalizacją i wykluczeniem społecznym,
- liczba osób w wieku poprodukcyjnym i ich udział w ogóle mieszkańców,
- liczba osób dotkniętych niepełnosprawnością,
- liczba osób starszych i niepełnosprawnych objętych pracą socjalną,
- liczba seniorów i osób niepełnosprawnych objętych wsparciem z systemu pomocy społecznej,
- liczba osób objętych usługami opiekuńczymi i specjalistycznymi usługami opiekuńczymi, w tym dla osób z zaburzeniami psychicznymi,
- liczba osób korzystających z klubu seniora,
- liczba obiektów, w których zlikwidowano bariery,
- liczba nowo utworzonych miejsc pracy dla osób niepełnosprawnych,
- liczba osób objętych usługami rehabilitacyjnymi, w tym liczba osób korzystających z warsztatów terapii zajęciowej,
- liczba osób z gminy korzystających z ośrodków wsparcia dziennego poza gminą,
- liczba osób z gminy objętych całodobową opieką w domach pomocy społecznej,
- liczba wolontariuszy wspierających osoby starsze i niepełnosprawne.

Cel strategiczny 2.:

- liczba rodzin objętych pracą socjalną,
- liczba asystentów rodziny oraz liczba rodzin objętych przez nich wsparciem,
- liczba osób i rodzin objętych poradnictwem specjalistycznym oraz liczba porad,
- liczba grup wsparcia oraz liczba osób objętych w ich ramach pomocą,
- liczba dzieci do lat 3. objętych opieką,
- liczba placówek wsparcia dziennego dla dzieci i młodzieży oraz liczba osób objętych w ich ramach opieką,

- liczba opracowywanych i realizowanych programów i projektów na rzecz rodziny i dziecka oraz liczba osób nimi objętych,
- liczba osób objętych pomocą terapeutyczną i rehabilitacyjną,
- liczba rodzin objętych wsparciem psychologicznym, prawnym oraz z systemu pomocy społecznej z powodu alkoholizmu, narkomanii i przemocy w rodzinie,
- liczba osób objętych pomocą w ramach punktu konsultacyjnego,
- liczba grup samopomocowych oraz liczba osób objętych w ich ramach wsparciem,
- liczba udzielonych porad i przeprowadzonych interwencji w zakresie przeciwdziałania przemocy w rodzinie,
- liczba osób objętych oddziaływaniem zespołu interdyscyplinarnego,
- liczba osób umieszczonych w ośrodkach wsparcia,
- liczba osób skierowanych do udziału w programach korekcyjno-edukacyjnych,
- liczba przedsięwzięć w zakresie promocji zdrowia i profilaktyki zdrowotnej,
- liczba osób objętych świadczeniami zdrowotnymi,
- liczba opracowanych i realizowanych programów zdrowotnych oraz liczba osób nimi objętych,
- liczba popełnionych i wykrytych przestępstw,
- liczba przedsięwzięć edukacyjno-informacyjnych,
- liczba zrealizowanych inwestycji w celu poprawy bezpieczeństwa na drodze.

Cel strategiczny 3.:

- liczba pracowników GOPS-u, w tym liczba pracowników socjalnych,
- liczba asystentów rodziny oraz liczba rodzin objętych przez nich wsparciem,
- liczba szkoleń, w których uczestniczyła kadra pomocy społecznej,
- liczba organizacji pozarządowych funkcjonujących w obszarze polityki społecznej,
- liczba wspieranych przez samorząd gminy organizacji pozarządowych,
- liczba wolontariuszy.

SPIS TABEL I WYKRESÓW

Tabele:

Tabela 1. Dodatki mieszkaniowe przyznane w gminie w latach 2014-2016	21
Tabela 2. Placówki oświatowe w gminie	28
Tabela 3. Placówki kulturalne w gminie	30
Tabela 4. Obiekty sportowo-rekreacyjne w gminie.....	30
Tabela 5. Zakłady opieki zdrowotnej i apteki w gminie	31
Tabela 6. Populacje osób, u których występują różne kategorie problemów alkoholowych .	38
Tabela 7. Podmioty mogące wspierać mieszkańców gminy dotkniętych problemami uzależnień i przemocy w rodzinie.....	42
Tabela 8. Przestępstwa zaistniałe w gminie w 2016 roku	45
Tabela 9. Kadra GOPS-u i jej kwalifikacje w 2016 roku.....	46
Tabela 10. Wydatki na realizację zadań z zakresu pomocy społecznej i innych obszarów polityki społecznej w gminie w latach 2014-2016.....	47
Tabela 11. Formy świadczeń pomocy społecznej udzielonych w gminie przez GOPS w latach 2014-2016	51
Tabela 12. Świadczenia rodzinne przyznane w gminie w latach 2014-2016	54
Tabela 13. Świadczenia z funduszu alimentacyjnego przyznane w gminie w latach 2014-2016	55
Tabela 14. Instytucje udzielające wsparcia poza gminą, z oferty których mogą korzystać lub korzystają mieszkańcy gminy	56
Tabela 15. Organizacje pozarządowe w gminie	57
Tabela 16. Ramy finansowe strategii w latach 2018-2022	92

Wykresy:

Wykresy 1-2. Ludność gminy oraz jej struktura wiekowa w latach 2014-2016.....	17
Wykresy 3-4. Ruch naturalny i saldo migracji ludności gminy w latach 2014-2016	18
Wykres 5. Ruch migracyjny ludności gminy w latach 2014-2016 według typu i kierunku migracji.....	19
Wykres 6. Zasoby mieszkaniowe w gminie w latach 2014-2016	20

Wykres 7. Mieszkania pozostające w zasobach gminy w latach 2014-2016	20
Wykres 8. Użytki rolne, lasy i grunty leśne, pozostałe grunty i nieużytki (w ha) w gminie	22
Wykres 9. Podmioty gospodarcze w gminie w latach 2014-2016.....	23
Wykres 10. Podmioty gospodarcze w gminie w poszczególnych sekcjach Polskiej Klasyfikacji Działalności (PKD) w 2016 roku	23
Wykres 11. Mieszkańcy gminy posiadający zatrudnienie w latach 2014-2016*	25
Wykres 12. Bezrobotni w gminie według płci w latach 2014-2016	25
Wykres 13. Stopa bezrobocia w powiecie garwolińskim, w województwie mazowieckim i w kraju w latach 2014-2016 (w %).....	26
Wykresy 14-17. Bezrobotni w gminie na koniec 2016 roku według wieku, czasu pozostawania bez pracy, stażu pracy oraz poziomu wykształcenia	27
Wykres 18. Schorzenia najczęściej stwierdzane u dzieci i młodzieży w 2016 roku	33
Wykres 19. Schorzenia najczęściej stwierdzane u osób dorosłych w 2016 roku.....	33
Wykres 20. Opieka profilaktyczna nad matką i dzieckiem w 2016 roku	33
Wykres 21. Osoby niepełnosprawne w ogóle mieszkańców gminy w 2002 roku	35
Wykres 22. Struktura wiekowa osób niepełnosprawnych w gminie w 2002 roku	35
Wykres 23. Osoby niepełnosprawne w wieku 13 lat i więcej w gminie według poziomu wykształcenia w 2002 roku	36
Wykres 24. Osoby niepełnosprawne w gminie według aktywności ekonomicznej w 2002 roku	36
Wykres 25. Mieszkańcy gminy zaliczeni przez PZOoN w Garwolinie do osób niepełnosprawnych i stopnia niepełnosprawności w latach 2014-2016	37
Wykres 26. Środki finansowe wydatkowane na profilaktykę i rozwiązywanie problemów uzależnień i przemocy w rodzinie w gminie w latach 2014-2016.....	39
Wykres 27. Wybrane dane dotyczące rynku napojów alkoholowych w gminie oraz działalności GKRPA w latach 2014-2016	40
Wykres 28. Osoby w gminie, którym w latach 2014-2016 udzielono pomocy i wsparcia	48
Wykres 29. Osoby i rodziny w gminie, którym w latach 2014-2016 przyznano świadczenie ..	48
Wykres 30. Osoby i rodziny w gminie, którym w latach 2014-2016 przyznano świadczenie pieniężne	49

Wykres 31. Osoby i rodziny w gminie, którym w latach 2014-2016 przyznano świadczenie niepieniężne	49
Wykres 32. Powody przyznawania pomocy społecznej w gminie w latach 2014-2016 (liczba osób w rodzinach).....	50
Wykres 33. Warunki życia w gminie	59
Wykres 34. Problemy najczęściej dotykające mieszkańców gminy	60
Wykres 35. Grupy zagrożone wykluczeniem społecznym w gminie	61
Wykres 36. Jaki jest poziom bezrobocia w gminie?	62
Wykres 37. Jakie działania należałoby podjąć w celu poprawy sytuacji osób bezrobotnych?	62
Wykres 38. Przyczyny ubóstwa wśród mieszkańców gminy?.....	63
Wykres 39. Jakie działania powinny być podejmowane na rzecz dotkniętych problemem ubóstwa?	63
Wykres 40. Jaka jest skala problemu bezdomności w gminie?	64
Wykres 41. Jakie działania byłby najskuteczniejsze w zapobieganiu i rozwiązywaniu problemu bezdomności?.....	64
Wykres 42. Przyczyny bezradności w sprawach opiekuńczo-wychowawczych oraz w prowadzeniu gospodarstwa domowego w gminie	65
Wykres 43. Jakie działania poprawiłyby sytuację rodzin niewydolnych wychowawczo w gminie?	65
Wykres 44. Na jakie negatywne zjawiska społeczne najbardziej narażone są dzieci i młodzież z gminy?.....	66
Wykres 45. Przyczyny występowania problemu uzależnień wśród mieszkańców gminy	67
Wykres 46. Jakie działania powinny być podejmowane na rzecz osób uzależnionych i ich rodzin?	67
Wykres 47. Znajomość przypadków przemocy w rodzinie w gminie	68
Wykres 48. Jakie kroki byłyby najskuteczniejsze w zakresie przeciwdziałania przemocy w rodzinie?	68
Wykres 49. Problemy najczęściej dotykające osoby starsze z gminy.....	69
Wykres 50. Jakie działania poprawiłyby sytuację osób starszych w gminie?	69
Wykres 51. Problemy, których najczęściej doświadczają osoby niepełnosprawne z gminy ...	70

Wykres 52. Jakie działania umożliwiłyby osobom niepełnosprawnym pełniejszy udział w życiu społecznym?	70
Wykres 53. Czy czuje się Pani/Pan bezpiecznie w gminie?	71
Wykres 54. Przyczyny braku bezpieczeństwa w gminie	71
Wykres 55. Co wpłynęłoby na zwiększenie bezpieczeństwa publicznego w gminie?	72

PRZEWODNICZĄCY
Rady Gminy
Jacek Ryszkowski

